دوماهنامه تخصصی
شماره ۱۷ | آبان و آذر ۱۳۹۷
قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

پیام اقتصادی بورس کالا

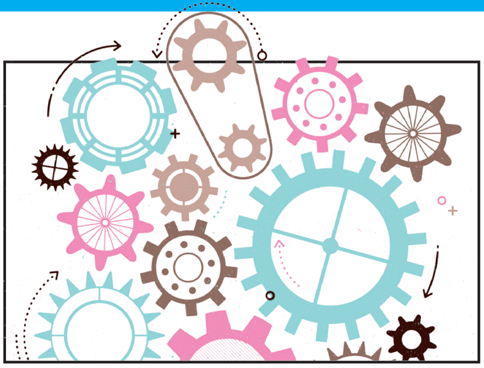

بورس کالا به متنوع ترین
بازار کالایی کشور
تبدیل شده است

یک بورس
صدها صنعت

حسین سلاح ورزی، نایب رییس اتاق بازرگانی ایران از کارکردهای بورس کالا در اقتصاد می گوید

شفافیت، پادزهر فساد اقتصادی

سفر به تربت
زعفرانی‌ترین شهر جهان

با گفتارهایی از مسوولان شهرستان تربت حیدریه
و تولید کنندگان و صادرکنندگان زعفران

گفت و گو با مدیرعامل
فولاد مبارکه اصفهان

چگونه پای
بخش خصوصی
به تولید باز شد؟

گفت و گو با مدیرعامل
ذوب آهن اصفهان

عبور از
پیچ بحران

پایگاه اطلاع رسانی

کالاخبر

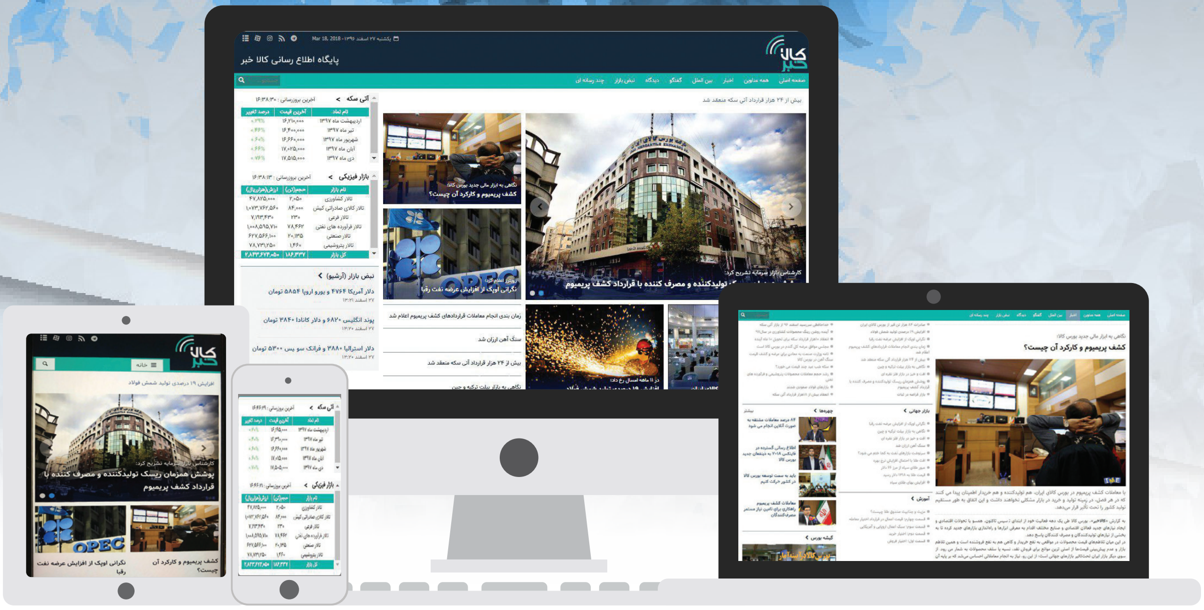

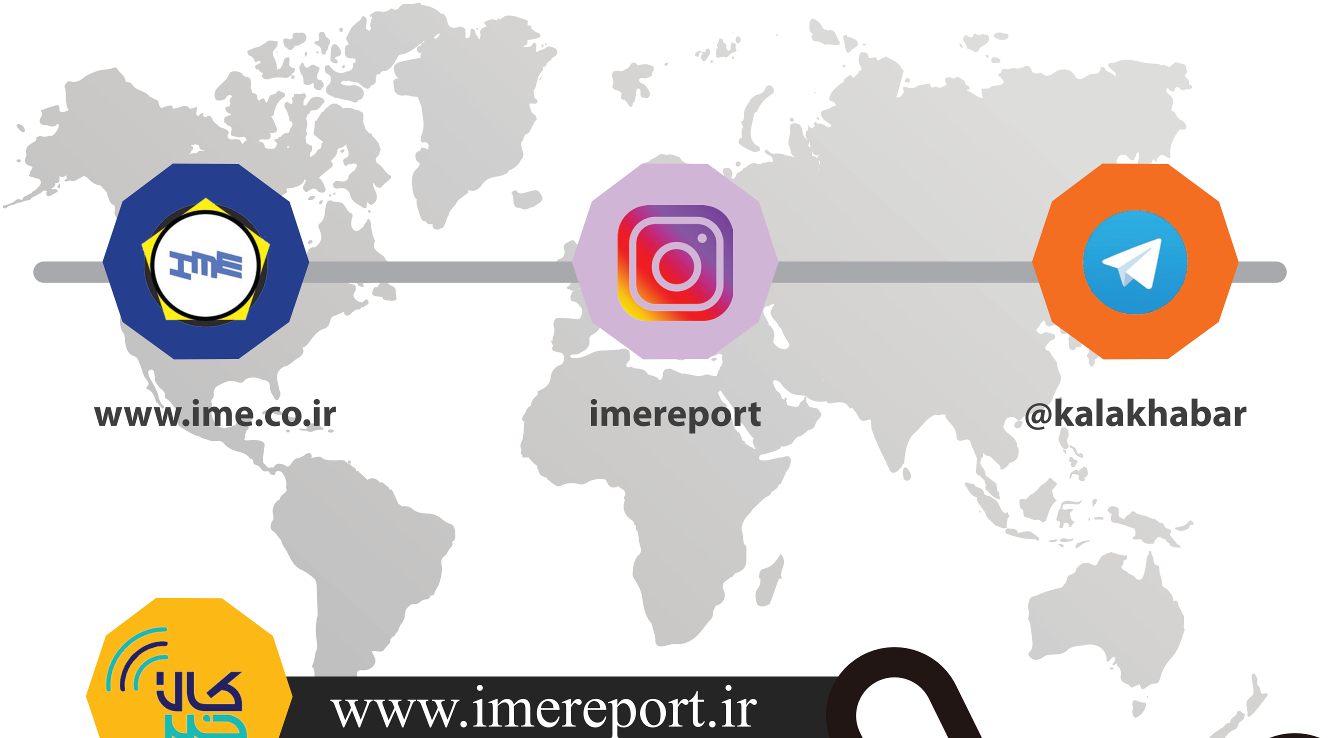

www.imereport.ir

بازار را از وبگاه ما ببینید

- مرور تحولات بازار کالای ایران و جهان
- جدیدترین تحلیل‌ها از روند معاملات
- معرفی ابزارهای مالی بورس کالا
- انعکاس دیدگاه کارشناسان و مسئولان
- مشاهده لحظه ای قیمت آتی زعفران
- مشاهده لحظه ای حجم معاملات بازار فیزیکی

بسم الله الرحمن الرحیم

صاحب امتیاز: شرکت بورس کالای ایران - زیر نظر شورای سردبیری
مدیرمسئول: حامد سلطانی‌نژاد
همکاران این شماره: امید امانی، پرویز امانیان، مهدیه انوشه، محمدحسین بابالو، الهه پیروی، مهدی حاجی‌وند، رویا ذوالفقاری، مریم زمانیان، ساناز صمدی، میثم طاهری، محمدرضا طهماسبی، حبیب علیزاده، گلاره کحالی، سودابه کیوان‌فر، مارال لاریجانی، فاطمه مشیدی، میترا ممسنی، نیما نائینیان، سحر نمایشی، محسن نعمتی، سعیده جلادتی
عکاس: سجاد رزم
صفحه‌آرایی: مهدی امامی
چاپخانه: واژه‌پرداز اندیشه
نشانی: تهران، خیابان آیت‌الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱
تلفن: ۲- ۸۵۶۴۰۰۰۰ نمابر: ۸۸۳۸۳۰۰۰

دوماهنامه تخصصی
شماره ۱۷ | آبان و آذر ۱۳۹۷
قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان
پیام اقتصادی
بورس کالا

آمار ۸ ماهه زیرذره‌بین ۵
شفافیت پادزهر فساد اقتصادی ۶
یک بورس، صدها صنعت ۸
عبور از پیچ بحران ۱۰
چگونه پای بخش خصوصی به تولید باز شد؟ ۱۲
ابزاری که قفل تامین مالی را می شکند ۱۴
جای خالی موسسات رتبه بندی ۱۶
شفافیت ثمره بورس کالا برای اقتصاد ۱۸
تغییر نگاه‌ها به کسب و کار ۱۹
۱۱ سال همراهی با اقتصاد ایران ۲۰

طلا و بازار مشتقه

صندوق‌های طلا، ابزاری برای مدیریت نقدینگی ۲۳
چراغ سبز صندوق های طلا به سرمایه گذاران ۲۴
سودهایی به سنگینی صندوق‌های طلا ۲۸
جلیقه زرد بر تن بازار طلا ۳۰

کشاورزی

سفر به تربت، زعفرانی ترین شهر جهان ۳۳
پول نقد در حساب کشاورزان ۳۶
عطر گل‌های بنفش در تالار نقره ای ۳۸

پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی

بازار پتروشیمی به تعادل رسید ۴۱
ناکارآمدی محدودیت‌ها ۴۲
فراز و فرود قیر درجاده نوسان ۴۴
PVC همه فن حریف ۴۶

صنعتی و معدنی

چتر حمایتی بورس کالا برای مشتریان کوچک ۵۱
بازگشت آرامش به بازار آهن ۵۲
هدایت نقدینگی به سمت تولید ۵۴
رضایت از شیوه جدید تامین مالی ۵۶

بین الملل

نفوذانگلیسی ۵۸
بازی قدرت در زمین نفت ۶۰
زعفران ۲۰۲۰ ۶۴
۳ عامل بی ثباتی بازار کشاورزی ۶۵
نقشهٔ‌چینی‌ها برای بازار دانه‌های روغنی ۶۶
اهمیت آمارهای بورس کالا در تحلیل بازار سهام ۶۷

زیر ذره‌بین

آمار ۸ ماهه

امید امانی

ارزش کل معاملات بورس کالای ایران در ۸ ماهه نخست امسال در دو بخش بازار فیزیکی و مالی با رشد ۱۲۶ درصدی رو به رو شد و به بیش از ۱,۳۴۷ هزار میلیارد ریال رسید.

به گزارش «پیام اقتصادی بورس کالا» آمار معاملات بازار فیزیکی بورس کالای ایران در ۸ ماهه سال ۹۷ حاکی از آن است که در این بازار و در مجموع بیش از ۱۷ میلیون و ۲۴۳ هزار تن محصول به ارزشی حدودی ۵۴۴ هزار میلیارد ریال داد و ستد شد که حجم معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته تقریبا تغییری نداشت اما ارزش معاملات با رشد ۸۰ رو به رو شده است.

تالار کشاورزی

بر این اساس در ۸ ماهه سال ۹۷ و در تالار محصولات کشاورزی یک میلیون و ۷۳۹ هزار و ۳۱۷ تن محصول به ارزشی بالغ بر ۲۴ هزار و ۴۷۲ میلیارد ریال داد و ستد شد که حجم و ارزش معاملات این تالار در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته با کاهش حجم ۴ و افزایش ارزش نزدیک به ۱۶ درصدی مواجه شده است.

در این تالار ۱ میلیون و ۴۸۱ هزار و ۵۱۵ تن گندم، ۵۲ هزار و ۷۰ تن روغن خام، ۱۵۹ هزار و ۶۶۹ تن شکر، ۲۱ هزار و ۶۵۲ تن جو، یک هزار و ۴۲۰ تن خرما، ۳ هزار و ۳۰۰ تن دانه‌های روغنی و ۶۶ تن زعفران به فروش رسیده است. همچنین مقدار یک میلیون و ۶۰ هزار عدد جوجه یک روزه گوشتی نیز طی ۸ ماهه امسال مورد معامله قرار گرفته است.

تالار فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی

همچنین طبق آمار ۸ ماهه بیش از ۷ میلیون و ۱۵۵ هزار و ۵۶۶ تن محصول به ارزش بیش از ۱۴۱ هزار میلیارد ریال در تالار فرآورده های نفتی به فروش رفت که حجم و ارزش محصولات معامله شده در این تالار به نسبت مدت مشابه سال گذشته به ترتیب کاهش یک و رشد ۱۳۲ درصدی را تجربه کرد.

در این تالار بیش از سه میلیون و ۲۵۵ هزار تن وکیوم باتوم، سه میلیون و ۱۶ هزار تن قیر، ۵۰۷ هزار و ۷۰ تن لوب کات، ۲۵۲ هزار و ۶۲۸ تن گوگرد، ۶۲ هزار و ۵۶۶ تن روغن، ۲۳ هزار و ۱۳۰ تن سلاپس واکس و ۳۳ هزار و ۱۱۳ تن عایق رطوبتی معامله شد.

در تالار محصولات پتروشیمی بورس کالا نیز طی ۸ ماه امسال، بیش از سه میلیون و ۱۶۶ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۱۸۳ هزار میلیارد ریال داد و ستد شد که حجم و ارزش معاملات این بازار نیز رشد ۱۹ و ۹۴ درصدی را نسبت به مدت مشابه سال گذشته تجربه کرده است. به این ترتیب در این تالار دو میلیون و ۱۶۹ هزار و ۷۸ تن مواد پلیمری، ۹۹۶ هزار و ۶۸۶ تن مواد شیمیایی و ۹۷۰ تن گازها و خوراک‌ها به فروش رسید.

تالار صنعتی و معدنی

آمار معاملات تالار محصولات صنعتی و معدنی نیز نشان می دهد که طی ۸ ماهه امسال، بیش از پنج میلیون و ۱۳۲ هزار و ۳۰۵ تن محصول به ارزش بیش از ۱۹۱ هزار میلیارد ریال مورد دادوستد قرار گرفت که این تالار رشد ۵۶ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد. در این تالار چهار میلیون و ۳۴۹ هزار و ۹۱۰ تن فولاد، ۱۷۶ هزار تن آهن اسفنجی، ۱۵۳ هزار و ۲۳۰ تن مس، سه هزار و ۸۰۰ تن کنسانتره مولیبدن معامله شد. همچنین ۸۸ تن طلا به ارزش بیش از ۲۸۳ هزار میلیون ریال در این تالار مورد معامله قرار گرفت.

بازار فرعی

حجم معاملات بازار فرعی طی ۸ ماهه ۵۴ هزار و ۹۳۵ تن محصول به ارزش بیش از دو هزار میلیارد ریال مورد داد و ستد قرار گرفت که این تالار کاهش ۵۹ درصدی حجم و رشد ۱۷ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد.

بازار مشتقه

همچنین آمار معاملات قراردادهای مشتقه بورس کالای ایران بیانگر آن است که در مجموع در این بازار ۹ میلیون و ۷۲۳ هزار و ۱۵۴ قرارداد به ارزش بیش از ۷۵۰ هزار میلیارد ریال منعقد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۳۷۷ درصدی حجم و ۱۶۰ درصدی ارزش معاملات را نشان می دهد. به این ترتیب از ابتدای امسال تا پایان آبان ماه بیش از ۹ میلیون و ۷۰۹ هزار قرارداد آتی به ارزش بیش از ۷۵۰ هزار میلیارد ریال منعقد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته با رشد ۳۸۶ درصدی حجم و ۱۶۱ درصدی ارزش رو به رو شده است. در این مدت همچنین ۱۳ هزار و ۲۰۲ قرارداد اختیار معامله منعقد شد.

بازار مالی

همچنین در ۸ ماهه امسال و در بازار مالی که شامل اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و صندوق سرمایه گذاری است، بیش از یک میلیارد و ۶۷۶ میلیون و ۷۳۱ هزار قرارداد به ارزش بیش از ۵۳ هزار میلیارد ریال منعقد شد.

حسین سلاح ورزی، نایب رییس اتاق بازرگانی ایران از کارکردهای بورس کالا در اقتصاد می گوید

شفافیت
پادزهر فساد اقتصادی

رویا ذوالفقاری

هنوز بسیاری از فعالان بازارهای فلزات و پتروشیمی شرایط معاملات کالاها قبل از تاسیس بورس کالا را از یاد نبرده اند. شرایطی که در روند معاملات انواع و اقسام تخلفات و دور زدن‌های قانون رقم می‌خورد و نه نام و نشانی از خریداران باقی می‌ماند و نه اطلاعاتی از بازار مصرف در اختیار بود. به عبارت دیگر در آن زمان، عمده معاملات در اختیار گروه‌های خاص قرار داشت که به دلیل داشتن روابط نزدیک با برخی مدیران میانی شرکت‌های تولیدی، نهایت سوء استفاده را از نبود شفافیت بر سر بازار کالای کشور می کردند. اما از سال ۸۲ که بورس فلزات تهران و در ادامه بورس کشاورزی و راه‌اندازی بورس کالای ایران رقم خورد، آن دسته از افراد نیز به دلیل انجام معاملات زیر چتر شفافیت، از گلوگاه‌های اصلی بازار به حاشیه رانده شدند. به این ترتیب مقاومت در برابر رشد و بالندگی بورس کالای ایران به عنوان یکی از ارکان بازار سرمایه خیلی هم جای تعجب ندارد. از آخرین نمونه‌های مقاومت این افراد در مسیر شفاف‌سازی اقتصاد ایران، می‌توان به پافشاری و اصرار آنها بر لزوم قیمت گذاری دستوری طی ماه‌های اخیر و همزمان با نوسانات ارزی اشاره کرد. احتساب قیمت پایه محصولات در بورس کالا آن هم با نرخی پایین‌تر از قیمت‌های واقعی بازار، دریچه‌ای جذاب را در مقابل واسطه‌هایی باز می کرد که فرصت استفاده از شکاف بزرگ قیمت‌های دولتی و آزاد را فراهم می‌ساخت؛ رویدادی که پس از چند ماه ارائه اطلاعات از سوی مسوولان بازار سرمایه و به همت نمایندگان مجلس و اتاق بازرگانی و همراهی معاون اول رییس جمهور و وزیر صنعت، معدن و تجارت، متوقف شد و امروز تعادل و آرامش به واسطه کشف واقعی قیمت‌ها در تالار معاملات حاکم شده است. در همین زمینه حسین سلاح ورزی، نائب رئیس اتاق ایران در گفت‌وگوی اختصاصی با «پیام اقتصادی بورس کالا» گفت: بورس کالا به عنوان یک بازار سازمان یافته کمک و نقش چشم گیری را در فرآیند عرضه،

تقاضا و کشف قیمت رقابتی مجموعه کالاهای عرضه شده در این بورس ایفا می‌کند. وی افزود: اهمیت بورس کالا در شـرایطی مثل امروز که تحریم و اختلالات عرضه و تقاضا بر بازار حاکم است، نمایان می‌شود و بیشتر می‌توان از توانایی‌های این بـورس جهت کاهش التهاب بازارهـای داخلی و بهبود وضعیت موجود در بازار استفاده کرد. سـلاح ورزی به رویدادهای چندماه اخیر ناشی از نوسانات ارزی اشاره و بیان کرد: هر چند که برخی از مسایل مانند بحث قیمت‌گذاری از سوی برخی نهادهای بالادستی در بورس کالا، زمینه ناراحتی برخی از مصرف کنندگان، صنایع پایین دستی و بالادستی را فراهم کرد، اما باید توجه کرد که در روند بازار نباید دخالت دستوری رقم بخورد و همه عوامل اقتصادی باید به سـازوکار بورس کالا به عنوان نهادی مهم و موثر در ایجاد شـفافیت اقتصادی احترام بگذارند. نائب رئیس اتاق ایران افزود: با توجه به اینکه بـورس کالا در فضای اقتصاد رقابتی به عنوان یک ابزار مدرن و شناخته شده محسوب می‌شود و به شفافیت، ایجاد رقابت و عملکرد بهتر نظام بازار کمـک می‌کند، بنابراین بهتر اسـت تا تدابیری جهت عرضه محصولات تولیدی تولیدکنندگان به بورس کالا اتخاذ شود. همچنین اگر شرایطی مهیا شود تا کل زنجیره تولید محصولات از بالادستی و پایین دسـتی در بورس کالا معامله شـود، شـاهد یک زنجیره شفافیت اطلاعاتی در کشور خواهیم بود که این اطلاعات به طور حتم برای اقتصاد و فعالان اقتصادی ارزشمند است. به گفته او، اجبار تولیدکنندگان به فروش محصولاتشان با نرخ‌های پایین‌تر از قیمت واقعی باعث مرگ تدریجی تولید می‌شود از این رو به دلیل وجود بورس کالا به عنوان بازاری شفاف در کشور، نیازی به قیمت‌گذاری دستوری نیست و قیمت‌ها در بورس کالا و در مقابل دیدگان مسوولان می‌تواند نظارت و تنظیم شود. نائب رئیس اتاق بازرگانی ایران گفت: نظام قیمت‌گذاری دستوری و دخالت دولت در تعیین قیمت از سابقه طولانی در کشور و دنیا به خصوص طی ۴۰ سال اخیر برخوردار است، در اغلب مواقع این اقدام به عنوان یک سیاست شکست خورده تلقی شده و هیچ‌گاه در کشور با نتیجه و جواب مثبتی همراه نبوده است. وی خاطرنشان کرد: اولین نکته قیمتگذاری دستوری این است که چنین اقدامی برخلاف تفکرات، مکانیسـم بازار و همچنین اصل رقابت پذیری در بازار بوده است که این اقدام، زمینه ایجاد رشد، توسـعه و افزایش کیفیت کالاها در بازار را از بین خواهد برد.

نادیده گرفتن هزینه‌های تولید

سـلاح ورزی اظهار داشـت: نظام تولیدی کشـور از اجزای خاصی برخوردار اسـت، دسـتمزد، هزینه‌های مالی، عوارض و حمل و نقل به عنوان اجزای اصلی قیمت تمام شـده در تولیـد یک محصول به شمار می‌روند که در پیش گرفتن سیاسـت قیمتگذاری دستوری به معنای نادیده گرفتن تمام این عوامل و بروز مشـکلات عدیده برای تولیدکنندگان می‌شود.

سـلاح ورزی به نقش بورس کالا در افزایش کیفیت محصولات تولیدی تاکید و بیان کرد: بورس کالا به واسطه مکانیسـم نظارت و نیز ضرورت رصد بر کیفیت محصولات عرضه شـده، ضمن کمک به افزایش کیفیت محصولات تولیدی به دلیل رقابتی بودن قیمت ها، به طور حتم بر کیفیت محصولات نهایی تاثیرگذار بوده است. اینکه در مکانی کالای باکیفیت‌تر با درج تقاضا و قیمت بیشـتری از سـوی خریداران روبه رو شود، مسلما شرکت‌ها را به تولید محصولات کیفی ترغیب می کند.

نائب رئیس اتاق ایـران در ادامه بـه دوران قبل از تاسـیس بورس کالا اشاره کرد و گفت: مشـکلات عدیده‌ای در سـال‌های قبل از راه‌اندازی بورس کالا بـرای تولیدکننـدگان و مصرف‌کنندگان وجود داشـت که از جمله آنها می‌توان به قیمت‌گذاری دولتی محصولات و سـود بسـیار ناچیز تولیدکنندگان، عدم شـفافیت از روند تولید و فروش محصولات، شبکه‌های دلالی قدرتمند و رسیدن مواد اولیه با قیمت‌های بسیار بالا به دست مصرف کنندگان است که طی این سال‌ها بافت همگی این مشکلات به واسطه بورس کالا ترمیم شده است. سلاح ورزی معتقد است، در واقع از زمان تشـکیل بورس کالا در اقتصاد بود که رانت و واسطه گری‌ها در مبادلات کالایی کمرنگ شد و اثر حواله و سهمیه بندی کالاها در اقتصاد به حداقل رسید. وی در پایان جایگزینی ضابطه و قانون به جای رفتارهای سلیقه‌ای و برخی روابط در تخصیص کالاها را از دیگر مزیت‌های بورس کالا برشمرد و گفت: بورس کالا، بازاری رسمی است که هرچه این دست بازارهای رسمی و شفاف را در اقتصاد تقویت کنیم، به نفع تولید و مردم عمل کرده‌ایم. در همین راستا امروز معاملات کالاها در بورس از قواعد و مقررات خاصی پیروی می کنند و به هیچ عنوان نمی‌توان در این سیستم به صورت سلیقه‌ای عمل کرد.

بورس کالا به متنوع ترین بازار کالایی کشور تبدیل شده است

یک بورس، صدها صنعت

سودابه کیوان‌فر

بررسی روند پیدایش و تکامل بورس‌های کالا در جهان حاکی از آن است که ظهور و بسط فعالیت‌های این گونه بازارها در عرصه اقتصاد کشورها از قرن ۱۹ به بعد در پی پاسخ‌گویی به برخی از نیازمندی‌های اقتصادی و در بسیاری موارد رفع برخی تنگناها و موانع در بازار کالاها بوده است.

به عبارت دیگر، وجود برخی مشکلات در بازار کالا (چه در بخش عرضه، تقاضا و چه در بخش توزیع) و به تبع آن نوسانات قیمت کالاها و همچنین برخی از نارسایی‌ها و ناکارآمدی‌های بازارهای سنتی از یک طرف و مزایا و منافع راه اندازی بورس‌های کالا و توانمندی آنها در رفع مشکلات فوق الذکر از طرف دیگر، مهم‌ترین انگیزه و عواملی هستند که موجب پدیدار شدن بورس‌های کالا در صحنه اقتصاد کشورهای مختلف گشته‌اند.

افزون بر این، نارسایی‌های بازار سنتی در شکل های نوسانات کاذب و عدم شفافیت در کشف قیمت و فقدان تضمین‌های لازم برای معامله‌گران از مهمترین دلایل راه‌اندازی بورس‌های کالایی در کشورهای جهان بوده است. در چنین شرایطی راه‌اندازی بورس‌های کالایی و به تبع آن، استفاده از ابزارهای مشتقه به ایجاد یک نظام سازمان یافته دادوستد و توزیع کالاها در کشورهای مختلف منجر شده و راه ورود به بازارهای جهانی را برای کشورها تسهیل نموده است. از این رو هم اکنون صدها بورس کالایی مدرن در سراسر جهان دایر است.

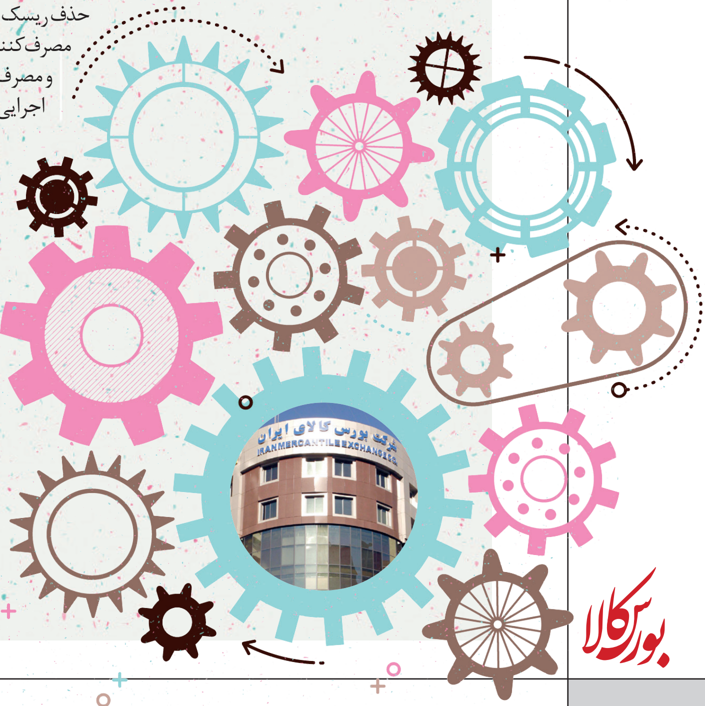

بازارهای کالایی که مهم‌ترین بخش اقتصادی یک کشور محسوب می‌شوند، شامل محصولات بالادستی مثل نفت خام تا صنایع میان‌دستی و پایین‌دستی در حوزه‌های معدنی، نفت و گاز و پتروشیمی، کشاورزی و صنعتی هستند. بدیهی است جمعیت بیش از ۸۰ میلیونی ایران نیز با این وسعت، تنوع زیستی و مواهب طبیعی، برای گذران معاش، ناگزیر به اتکا به ظرفیت‌های بخش کالا در مقایسه با بخش خدمات است؛ به ویژه اینکه با توجه به ظرفیت‌های مختلف کشورمان در زمینه نفت و گاز، معادن، محصولات کشاورزی و با توجه به موقعیت جغرافیایی ایران در خاورمیانه، نیاز به بورس کالای وسیع تر در سطح مرجعی برای تعیین قیمت کالاهای مختلف در منطقه بیشتر از پیش احساس می‌شود. بنابراین داشتن یک بازار متشکل و منسجم برای مبادلات کالایی در کشور، سنگ بنای توسعه است.

بورس کالا با شکل‌دهی یک بازار منسجم، اطلاعات قیمتی و حجمی قابل اتکا در اقتصاد برای کالاهای مختلف ایجاد کرده و این اطلاعات علاوه بر فرصت‌های مناسب سرمایه‌گذاری، ظرفیت‌های کلی اقتصاد را مشخص می‌کند. بنابراین سیاست‌گذاران، سرمایه‌گذاران و فعالان، امکان ارایه تحلیل‌های اقتصادی و مالی برای توسعه سرمایه‌گذاری‌ها و تولید را پیدا می‌کنند. از طرفی با توسعه ابزارهای نوین مالی در بورس کالا، از جمله ابزارهای مشتقه، سلف و قراردادهای آتی و اختیارات، امکان کاهش یا حذف ریسک خرید کالاها فراهم شده تا تولیدکننده و مصرف‌کننده، بتوانند بسته به نیاز خود، برنامه تولید و مصرف خود را با بکارگیری ابزارهای مختلف اجرایی کنند و از نوسانات قیمت‌ها در آینده مصون بمانند. به‌طور مثال کشاورزی که دغدغه کاهش قیمت گندم تولیدی خود را دارد و همچنین از طرف دیگر شرکت کشت و صنعتی که دغدغه افزایش قیمت آن را دارد، با مبادله یک قرارداد آتی گندم یا با انتشار و دادوستد تعدادی قرارداد اختیار روی دارایی پایه گندم، هر دومی توانند روی قیمت محصولات و مواد اولیه مد نظر خود برای فصول بعد برنامه‌ریزی کنند و انضباطی که در تولید شکل می‌گیرد، در کلان اقتصاد تاثیرات مثبت خود را خواهد داشت.

با توجه به ظرفیت‌های مناسب بخش‌های معدنی، کشاورزی و فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی در ایجاد اشتغال در کشور، بورس کالا توانسته است با تسهیل مبادلات کالاهای نهایی و مواد اولیه تولید در این بخش‌ها، به توسعه اشتغال و بهره‌گیری کامل از فرصت‌های کاری کمک کند. در این راستا، این بازار مالی زیرساخت لازم برای اجرای طرح‌های حمایتی و تشویقی خود از جمله خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی را با کمک ابزارهای نوین مالی مثل گواهی سپرده کالایی و اوراق اختیارات و آتی‌ها میسر کرده و در نهایت توانسته فرصت‌های اشتغال را با به‌کارگیری عوامل و ظرفیت‌های تولید، حداکثر کند.

به این ترتیب، بورس کالای ایران در حالی به منظور ایجاد بازاری منسجم، سازمان یافته و قانونمند برای تسهیل داد و ستد نقدی و آتی کالا که در آن قیمت‌ها به صورت شفاف و در اثر تقابل آزاد عرضه و تقاضا کشف می‌شود، راه اندازی شد که از جمله مهم ترین اهداف از راه‌اندازی این بازار می توان به سامان دهی بازار کالاهای خاص نظیر محصولات فلزی، معدنی، کشاورزی و انرژی و پتروشیمی از طریق مکانیزم اجرایی ناظر بر تعهدات و منافع طرفین معامله و کشف قیمت کالاها بر اساس تعامل و تقابل عرضه و تقاضا و نیاز بازار و نیز حذف واسطه گری و واسطه های غیرضروری در معاملات و خرید و فروش مستقیم بین فروشنده و خریدار اشاره کرد. افزون بر این، کاهش نوسانات مخل بازار و امکان انتقال ریسک، کاهش ریسک بین فروشنده و خریدار به دلیل اجرای عملیات از طریق اتاق پایاپای، امکان انجام معاملات نقدی و آتی کالا با استفاده از ابزارهای مناسب و نیز فراهم‌سازی تسهیلات مالی برای خرید و فروش از دیگر اهداف راه اندازی این بازار به شمار می رود.

ویترینی پر از کالاهای رنگارنگ

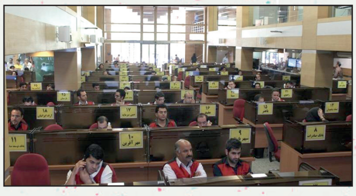

طبق آخرین آمار ثبت شده در پایان آبان ماه سال ۱۳۹۷، بورس کالای ایران با عرضه و معامله ۱۸۴ قلم کالای اساسی و مواد اولیه واسطهای مختلف در ۵۴ زیرگروه اصلی توانسته پس از گذشت ۱۱ سال از آغاز فعالیت خود، به متنوع ترین بازار متشکل کالایی ایران و به عبارت بهتر، چهارراهی بزرگ و حائز اهمیت

در مسیر اقتصاد ایران تبدیل شود. معامله این تعداد کالای مختلف به صورت متمرکز و یکپارچه در یک بازار می‌تواند نشانی از گستردگی حضور بورس در میان صنایع مختلف و وسعت بازار کالایی کشور باشد تا بورس کالا با ارتباط مستقیم و غیرمستقیم خود با صدها صنایع، متنوع ترین بازار کالایی کشور قلمداد شود.

در حال حاضر بورس کالای ایران به داد و ستد نقد، نسیه و سلف ۱۸۴ کالا شامل انواع محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی، صنعتی و معدنی و کشاورزی در ایران می‌پردازد و از ابزارهای نوین مالی از جمله قراردادهای آتی و اختیار معامله نیز برای توسعه معاملات کالایی بهره می برد که این تعداد کالا توسط ۷۲۶ شرکت پذیرش شده داخلی و ۱۱۲ شرکت پذیرش شده خارجی در بورس کالا عرضه می‌شود.

کالاهای بورسی سر سفره های ایرانی

گستردگی معاملات کالایی از طریق بورس کالا تا جایی افزایش یافته که رد پای آن را می توان در صدها صنعت مشاهده کرد. بطوریکه طی مدت فعالیت بورس کالای ایران، پذیرش و قابل معامله شدن انواع محصولات کشاورزی در زیر گروه‌هایی مثل کنجاله، ذرت، شکر، پسته، پنبه، زیره، زعفران، عدس، نخود، جو، برنج، خرما، روغن، کشمش، گندم، چای، مرغ منجمد، دانه‌های روغنی، تخم مرغ و سایر محصولات، امکان مبادله طیف وسیعی از کالاهای کشاورزی را برای فعالان میسر کرده است. ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی با اتکا به ظرفیت‌های بورس کالای کشور، قیمت تضمینی دو محصول جو و ذرت کشور را جایگزین خرید تضمینی کرده است که این امر، بار مالی دولت را برای حمایت از اشتغال کشاورزان، به یک سوم کاهش داده است. در جریان سیاست قیمت تضمینی، تولیدکنندگان محصولات کشاورزی خود را با تحویل به انبارهای استاندارد تحت نظارت بورس کالا، تبدیل به گواهی سپرده کالایی کرده و آن را در بورس کالا عرضه می‌کنند و در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده، مابه‌التفاوت آن از سوی دولت به تولیدکنندگان پرداخت شده است. افزون بر این، با برنامه‌ریزی‌ها و اقدامات صورت گرفته، بازیگران و فعالان گواهی سپرده کالایی، آتی‌ها و اختیارات و سایر اوراق بهادار مبتنی بر انواع محصولات کشاورزی مثل گندم، جو و ذرت، با تاسیس صندوق‌های سرمایه‌گذاری کالایی، گسترده‌تر شده و با فرهنگ‌سازی و آموزش این ابزارهای نوین مالی در بین کشاورزان، امکان برنامه‌ریزی متناسب با ظرفیت‌های تولید و پیش فروش کالا با قیمت مشخص برای این قشر موثر در جامعه فراهم خواهد شد. گستردگی حوزه فعالیت بورس کالا در بخش کشاورزی تا حدی گسترش یافته که می توان گفت بورس کالای ایران به سفره های مردم نیز راه یافته و در ابعاد مختلف زندگی و کالاهای مصرفی مردم می‌توان نشانه‌هایی از کالاهای مبادله شده در این بازار را یافت. بطوریکه از معاملات محصولات و فرآورده‌های کشاورزی از آرد و گندم، شکر، خرما و انواع حبوبات گرفته تا زعفران و مرغ منجمد، تخم مرغ که به صورت مستقیم توسط اقشار مختلف جامعه در زندگی روزمره آنها مورد استفاده قرار می گیرد، در بورس کالای ایران عرضه می شود. همچنین سایر اقلامی که در صنعت تولید مواد غذایی و دارویی کاربرد دارد و نیز محصولاتی که با صنعت دام و طیور مرتبط است، در این بازار قابلیت معامله و خرید و فروش دارد.

افزون بر این، دانه‌های روغنی قابل استفاده در صنعت تولید انواع روغن‌های خوراکی و محصولاتی همچون پسته، برنج، چای، ذرت دانه‌ای و علوفه‌ای، جو دامی و صنعتی، انواع کنجاله، تفاله و کنسانتره‌های محصولات کشاورزی نیز در این تالار خرید و فروش می‌شود که تمامی این کالاها و محصولات در صنایع و بخش‌های متعددی تولیدی کاربرد داشته و چرخ صنایع مختلفی را به حرکت در می‌آورد.

از تولید لوازم خانگی تا ساخت پروژه های ملی عمرانی

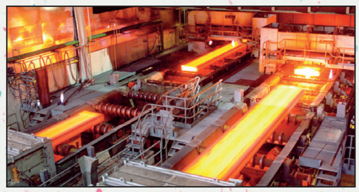

در بخش دیگر، می توان به انواع کالاها و لوازم مورد استفاده مردم اشاره کرد که به نوعی مواد اولیه برای تولید و ساخت آنها از بستر بورس تامین می‌شود. چراکه اقلامی همچون فولاد، انواع محصولات فلزی و معدنی همچون سنگ آهن، مس، آلومینیوم و سیمان در ساخت و تولید کالاهای مصرفی مردم کاربردهای فراوانی دارند. بطوریکه در صنعت فولادسازی، ساختمان‌سازی، ساخت درب و پنجره‌های فولادی و آلومینیومی، تولید خودرو، تولیدکنندگان لوله و پروفیل، انواع ظروف آلومینیومی و مسی و سایر محصولات برقی و فلزی و نیز تولیدکنندگان سیم و کابل‌های مسی مورد نیاز برای صنعت برق و لوازم برقی در تالار محصولات صنعتی و معدنی مورد معامله قرار می گیرد و به این ترتیب این تالار بورس برای ساخت کالاهای واسطه ای و نهایی مصرفی مردم، صنایع مختلفی را درگیر تهیه و تامین کالاهای موردنیاز از این بازار می کند. یادآوری این موارد بر لزوم ایجاد عدالت و شفافیت در روند معاملات کالاها تاکید می کند که براساس اعلام نظر مسوولان و کارشناسان، راه اندازی بورس کالا در اقتصاد کشور توانسته در ایجاد عدالت و شفافیت کمک‌های شایانی به متولیان امر کند.

چرخش موتور تولید صنایع پایین دست پتروشیمی به کمک بورس

همچنین اگر به تالار محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی نیز نگاهی بیاندازیم، قابل درک است که صنایع بالادستی به عرضه و صنایع پایین دستی به خرید و تامین مواد اولیه مصرفی خود از بورس کالا نیازمندند. بطوریکه صنایعی همچون پلاستیک و بسته‌بندی، نساجی، ساختمان‌سازی و عمران، تولیدکنندگان محصولات شیمیایی و شوینده ها، روغن‌های صنعتی و روانکارها، عایق‌های رطوبتی، خودروسازان و تایرسازان از جمله صنایعی هستند که مواد اولیه تولیدات خود را از طریق بورس خریداری می کنند. بطوریکه انواع مواد پلیمری مورد استفاده در صنایع بسته‌بندی و لوازم پلاستیکی، لوله و اتصالات، صنعت نساجی، قیر و عایق‌های رطوبتی مورد استفاده در ساختمان‌سازی و پروژه‌های عمرانی، روغن موتورها، دوده‌های صنعتی به کار گرفته شده در صنعت تایرسازی در این بازار قابل معامله است. همچنین انواع کودهای صنعتی موردنیاز کشاورزان نیز در تالار محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی عرضه می‌شود تا بورس کالا تمامی حلقه‌های مربوط به زنجیره به هم پیوسته بخش تولید را در اقتصاد کشور به هم متصل کند و ارتباط بین صنایع مختلف را در بستر یک بازار متشکل و قانونمند فراهم سازد. به این ترتیب، تمامی این کالاها و محصولات در حالی در بورس کالای ایران عرضه و معامله می‌شود که هر کدام از آنها با چندین صنعت بالادست و پایین دست در ارتباط بوده و این کالاها حلقه اولیه تولید سایر واحدهای تولیدی و صنعتی به شمار می‌روند. زنجیره‌ای که از ابتدا تا انتهای آن برای رسیدن به زندگی بهتر و اقتصادی تر و البته با کیفیت بالاتر است تا چرخه تولید و اقتصاد کشور تنها به کمک یک بازار متشکل، دارای ساختار و قانونمند و از همه مهم‌تر شفاف، در مسیر رشد و توسعه به حرکت درآید. نکته حائز اهمیت این است که در کنار گستردگی دامنه معاملات کالایی و صنایع وابسته به کارکردهای بورس کالا، ابزارهای مالی متنوع قابل استفاده در این بازار به کمک صنایع مختلف آمده تا با استفاده از ابزارهایی همچون اوراق سلف استاندارد موازی، گواهی سپرده کالایی و معاملات قراردادهای آتی بتوانند افزون بر کاهش ریسک های معاملاتی و کسب اطمینان خاطر از فروش کالاها و محصولات خود، تامین مالی سریع‌تر و کم‌هزینه‌تری را تجربه کنند. به این ترتیب، می‌توان گفت امروزه بورس کالای ایران که وارد دوازدهمین سال فعالیت خود شده، به چهارراه اقتصاد ایران و متنوع‌ترین بازار کالایی کشور تبدیل شده و دامنه حضور آن در میان صنایع و واحدهای تولیدی روز به روز در حال توسعه و گسترش است.

گفت و گو با مدیرعامل ذوب آهن اصفهان

عبور از پـــیچ بحران

یکی از مهمترین مزیت‌های بورس کالا که این بازار را خاص و معاملات آن را رضایت‌بخش کرده، کشف قیمت است؛ به این ترتیب که بورس کالا با کشف قیمت براساس مکانیسم عرضه و تقاضا و رقابت میان تعداد زیادی عرضه‌کننده و خریدار، سبب کشف قیمت واقعی یک محصول می‌شود. در واقع، هر عاملی که بر نرخ کالا موثر باشد، اثر خود را به طور شفاف در قیمت نشان می‌دهد؛ البته با این حال عواملی نیز وجود دارند که کشف قیمت را خدشه‌دار می‌کنند.

منصور یزدی‌زاده، مدیرعامل شرکت ذوب آهن اصفهان در خصوص این عوامل می‌گوید: «ساختار کشف قیمت، در یک فرآیند بلندمدت شکل گرفته، اصلاح و توسعه یافته و از ویژگی مهم شفافیت برخوردار است؛ در این بین گاهی به واسطه التهاب‌های بازار ناشی از بروز شرایط خاص اقتصادی، برخی دستگاه‌ها به موضوع قیمت ورود می‌کنند و در این صورت شاهد غیرواقعی شدن روند کشف قیمت هستیم». در ادامه متن کامل گفت‌وگوی «پیام اقتصادی بورس کالا» با مدیر عامل ذوب آهن اصفهان را می‌خوانید.

در ابتدا، تاریخچه‌ای از حضور ذوب آهن اصفهان در بورس کالا ارائه کنید؟

افرادی که از سال‌ها پیش در بورس فلزات فعالیت می‌کردند، شرکت ذوب آهن اصفهان را به عنوان یک رکن اصلی در راه‌اندازی بورس فلزات در سال ۸۲ می‌شناسند. در ابتدای راه‌اندازی این بورس با پیگیری‌های مدیریت وقت، ذوب آهن اصفهان فعالیت خود را در بورس فلزات آغاز کرد تا در چارچوب ظرفیت‌های قانون و با همراهی موثر وزرای وقت صنایع و معادن و بازرگانی یک اتفاق ملی رقم بخورد.

روند کشف قیمت‌ها در بورس کالا را طی این سال‌ها چگونه ارزیابی می‌کنید؟

ساختار کشف قیمت، در یک فرآیند بلندمدت شکل گرفته، اصلاح و توسعه یافته و از ویژگی مهم شفافیت برخوردار است؛ مشروط بر اینکه در پی نوسان‌های منطقی و واقعی متاثر از فضای بازار دچار "دستکاری" نشود. گاهی به واسطه التهاب‌های بازار ناشی از بروز شرایط خاص اقتصادی، برخی دستگاه‌ها به موضوع قیمت ورود می‌کنند و در این صورت شاهد غیرواقعی شدن روند کشف قیمت هستیم. به عبارت دیگر، از اهداف شکل‌گیری بورس کالای ایران، ایجاد شفافیت در معامله و کشف واقعی قیمت‌ها با یک سازوکار مبتنی بر مبانی اقتصادی و بازار بوده و هست که تاکنون در این کار توفیق خوبی داشته است.

افزون بر این، رویداد دیگری که در این سال‌ها شاهد آن بودیم، توسعه بورس کالا از یک بازار خاص (فلزات) به سایر کالاهای مهم و استراتژیک بود؛ به عبارتی با بزرگ شدن دایره محصولات حاضر در بورس کالا به

محصولات فلزی، فولادی، پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی و کشاورزی، زمانی که قیمت کالاهای شرکت‌های بورسی به نحو واقعی و شفاف تعیین می‌شود، نرخ سهام این شرکت‌ها هم واقعی می‌شود و به تدریج اعتماد به بازار سرمایه بیشتر می‌شود و سرمایه‌گذاری در این بازار رونق می‌یابد. در نتیجه، شاهد رشد اقتصادی کشور خواهیم بود و با حذف رانت و واقعی شدن قیمت‌ها، سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری در این صنایع، تشویق می‌شوند.

آیا صنایع پایین دستی می توانند از طریق بورس کالا نیازهای خود را تامین کنند؟ و از عرضه و معامله محصولات در بورس کالا رضایت دارند؟

واقعیت این است که همیشه فروشنده خواهان فروش محصول خود با بالاترین نرخ ممکن و برعکس، خریدار خواهان ارزان خریدن کالای مورد نیاز خود است. در این شرایط، آنچه مهم است وجود فضای رقابت سالم، شفاف و واقعی در سازوکار بورس است تا طرفین معامله با رضایت از این فضا خارج شوند. با این توضیحات، می توان گفت که بورس کالا با ایجاد یک بستر مناسب توانسته رضایت خریداران و عرضه‌کنندگان را جلب کند. افزون بر اینکه طی این سال‌ها رشد حجم تولید در صنایع پایین دستی و رونق تولید کشور به وضوح بیانگر تامین نیاز این صنایع از طریق بورس کالاست.

پس از جهش نرخ ارز از ابتدای سال جاری، بعضا عنوان شد که تعدادی واسطه‌ها در لباس تولیدکننده اقدام به خرید مواد اولیه از بورس کالا می کنند؛ آیا این موضوع صحت دارد؟

برای پاسخ به این پرسش باید بگویم که ابتدا نباید زمینه سفته‌بازی در یک بازار مهیا شود. در واقع اگر قیمت‌هایی که در بورس کالا کشف می‌شود به دلایل بیرونی، از نرخ‌های واقعی فاصله بگیرد آن زمان زمینه سفته‌بازی در بازار و انگیزه واسطه‌ها برای ورود به معاملات بورس ایجاد می‌شود. پس در ابتدا نباید فاصله قیمتی غیر منطقی بین نرخ‌های بورس و بازار ایجاد شود تا شاهد ورود تمام و کمال مصرف کنندگان واقعی در تالار معاملات باشیم. اما اتفاقی که در ماه‌های گذشته به واسطه نوسان نرخ ارز افتاد، اعلام محاسبه نرخ پایه محصولات در بورس کالا بر مبنای دلار ۴۲۰۰ تومانی بود. این اتفاق در شرایطی رقم خورد که قیمت‌های واقعی در بازار، نرخ‌های دیگری بود و برای حمایت از مصرف کنندگان قرار شد تا محصولات با قیمت ارزان تری در بورس عرضه شود؛ به این ترتیب همان عامل ذکر شده، یعنی ایجاد انگیزه برای حضور واسطه‌ها در تالار به وجود آمد.

به بیان دیگر اگر شرایط در بورس کالا براساس رسالت این بورس، واقعی باشد و دخالتی در آن انجام نشود، اطمینان داشته باشید که همه خریداران، واقعی خواهند بود و دلیلی برای ظهور و حضور خریداران غیرواقعی یا واسطه گران ایجاد نمی‌شود.

نکته دیگر در این رابطه این است که سازو کار بورس به نحوی طراحی شده که برای شرایط خاص بتواند از سوءاستفاده‌های احتمالی بر پایه ضوابط و دستورالعمل‌ها پیش گیری کند؛ نکته دیگر اینکه معاملات در بورس کالا شفاف و قابل رصد است و نهادهای نظارتی به راحتی می توانند با رصد و بررسی معاملات بورس، خریداران غیر واقعی را از واقعی جدا کنند.

به اعتقاد شما برداشتن سقف رقابت قیمت‌ها چه تاثیری بر معاملات داشته است؟

در ذاتِ سقف داشتن، اشکالی وجود ندارد؛ براساس ضوابط جاری شرکت بورس کالای ایران، هیات مدیره در شرایط خاص حدود اختیار مدیرعامل را در اعمال سقف تغییر می‌دهد تا چنانچه اشاره شد، راه‌های سوءاستفاده را سد کند. اشکال زمانی به وجود می آید که به قصد دستکاری در کشف واقعی قیمت، سقف رقابت گذاشته شود. به عبارت دیگر، سقف رقابت موجب شود قیمت‌ها به شکل مصنوعی پایین نگه داشته شود، اما در مواردی که سقف رقابت جلوی سفته‌بازی را بگیرد بدون ایراد است.

به این ترتیب برداشتن سقف رقابت از معاملات بورس کالا، خیلی سریع توانست نرخ محصولات در بورس را با قیمت‌های بیرون نزدیک کند که این امر خود عاملی شد برای کنار رفتن یکباره تقاضای کاذب و ایجاد آرامش در بازار.

با توجه به وجود بازارهای صادراتی کشورهایی مانند عراق در نزدیکی کشورمان، آیا امکان صادرات محصولات تولیدی ذوب آهن اصفهان از طریق بورس کالای ایران وجود دارد؟

ظرفیت‌سازی مناسبی در این زمینه انجام شده است؛ با این حال، معاملات در بورس چه داخلی و چه خارجی دو طرف دارد و باید توافق لازم در شیوه معامله بین هر دو طرف حاصل شود. اکنون که در شرایط خاصی هستیم، انجام این کار سخت است چراکه دغدغه‌هایی از سوی طرفین وجود دارد. در این میان جای تقدیر است که بورس کالا حتی در چنین شرایطی، تلاش مستمری دارد تا هرچه سریع تر ارتباطات بین المللی و امکان صادرات محصولات ایرانی به عراق شکل بگیرد که این جدیت بخشی از سختی کار را هموار می کند.

آیا ذوب آهن از ابزارهای مالی موجود در بورس کالا استفاده می کند؟

باید اشاره کنم که ذوب آهن همیشه در زمینه استفاده از ابزارهای کالایی و نوین در بورس کالا پیشتاز بوده است، با این حال بازهم در نظر داریم تا از تمامی ظرفیت‌های این بورس از جمله اوراق سپرده کالایی استفاده کنیم که در زمان نهایی شدن اخبار آن منتشر خواهد شد. از سوی دیگر، حیات تمام شرکت‌های فعال در بازار سرمایه مانند بورس کالا به شدت وابسته به توسعه است؛ در این راه، توسعه ابزارهای مالی نوین، می تواند معیاری برای این موضوع باشد. خوشبختانه در ۵ سال گذشته اقدامات مناسبی در این موارد در بورس کالا آغاز شده است و در سال جاری به اوج خود رسیده است. ابزارهای نوین مانند معاملات آتی، سپرده کالایی، صندوق‌های کالایی و... نقش به سزایی در پیشگیری از هیجان‌های کاذب بازار دارد و تنها گاهی شرایط خاص اقتصادی، موانعی در اجرا و به کارگیری این ابزارها به وجود می آورد که درمان آن اعتماد به این بازار متشکل است. اگر در سال‌های اخیر به بورس کالا بیشتر بها داده می‌شد تا بتواند ابزارهای مالی خود از جمله ابزارهای مشتقه را با فرهنگ سازی، توسعه دهد؛ امروز فعالان صنعت از نوسانات شدید قیمتی به این میزان لطمه نمی‌دیدند. به عبارت دیگر، اگر قراردادهای آتی و آپشن کالاهای مختلف رونق گرفته بود، ریسک نوسانات قیمت‌ها در آینده به دلیل انعقاد قراردادها با قیمت‌های مشخص به حداقل می‌رسید.

چشم انداز شما از آینده بورس کالا در اقتصاد ایران چیست؟

بدون شک حرکت رو به جلوی این بورس در اقتصاد ادامه دارد چراکه دولت و سیاست گذاران و قانون گذاران به شدت هوشمند هستند و موانع لازم را برای کسانی که منافع خود را در مشکل تراشی برای بازار سرمایه می‌بینند، ایجاد خواهند کرد. از سوی دیگر، بورس کالا فشارهای بسیاری ناشی از التهاب‌های مختلف به دلیل تغییر نرخ ارز و نگرانی‌های دولت بر پیش گیری از تأثیر آن بر قیمت‌ها را پشت سر گذاشت و به وظایف خود در چارچوب اساسنامه و مقررات به خوبی عمل کرده است. همچنین، تلاش تمام ارکان شرکت بر تداوم همین روند رو به رشد است تا هم نظر سهامداران تأمین شود و هم به وظایف خود در کشف قیمت‌های عادلانه و استفاده مؤثر از ابزارهای مالی برای عرضه‌کنندگان عمل کند. بورس کالای ایران به دلیل اینکه روند معاملات بین عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان را ضابطه‌مند و تسهیل کرده است، موجب اقبال شرکت‌های صنعتی واقع شده و بازوی مهم و مؤثری در اقتصاد ملی است؛ ضمن آنکه این بورس با مکانیسمی که دارد، موجب کوتاه شدن دست واسطه‌ها از بازار معاملات و در نتیجه از بین بردن رانت‌ها شده است. با همه این تفاسیر، بورس کالا در سال‌های آینده یکی از مولفه‌های اصلی در رشد اقتصاد ایران خواهد بود و به جایگاه به مراتب بالاتری در اقتصاد ملی خواهد رسید.

گفت و گو با مدیرعامل فولاد مبارکه اصفهان

چگونه پای بخش خصوصی به تولید باز شد؟

«یکی از نیازهای اساسی که امروز در کشور احساس می‌شود شفاف‌سازی فعالیت‌های اقتصادی است. در این مسیر یکی از اقدامات اساسی که انجام شده، شکل‌گیری بورس کالای ایران به عنوان بستری برای کشف واقعی قیمت‌ها و ایجاد شفافیت در دادوستد کالا بوده است. در واقع تلاش‌ها بر این بوده که صنایع مختلف از جمله صنایع فولادی بتوانند با خیالی آسوده به تولید پرداخته و در راستای صنعتی کردن کشور تلاش کنند.»

مطلب بالا گفته حمیدرضا عظیمیان، مدیرعامل شرکت فولاد مبارکه اصفهان است. عظیمیان اعتقاد دارد که در جاده کشف واقعی قیمت‌ها و رونق تولید در کشور بود که ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی ایجاد شد که مشروح گفت وگوی «پیام اقتصادی بورس کالا» با وی را می‌خوانید.

لطفاً درباره تاریخچه حضور فولاد مبارکه در بورس کالا توضیح دهید.

شرکت فولاد مبارکه اصفهان از ابتدای راه‌اندازی بورس کالای ایران و از زمانی که در سال ۸۲ با عنوان بورس فلزات شروع به کارکرد، محصولات خود را به طور مستمر در تالار بورس عرضه می‌کند. در واقع با تصویب قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۸۴ و تصمیم شورای عالی بورس، بورس‌های فلزات و کشاورزی در یکدیگر ادغام و شرکت بورس کالای ایران در سال ۸۶ تشکیل شد و طبق قانون کلیه معاملات در بورس کالای ایران تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار انجام می‌شود. در همین راستا اداره فروش شرکت فولاد مبارکه از زمان تاسیس بورس فلزات وظیفه فروش و سرویس‌دهی به متقاضیانی که از طریق بورس کالای ایران خرید کرده‌اند را بر عهده دارد. در این سیستم قیمت محصولات براساس مکانیزم عرضه و تقاضا کشف شده و با هماهنگی‌های لازم با خریداران، تولید محصول براساس درخواست مشتری انجام می‌شود.

دیدگاه شما نسبت به عملکرد بورس کالا در سال‌های اخیر چیست؟

بورس کالا محلی مناسب برای کشف نرخ محصولات در اثر تلاقی عرضه و تقاضا، تعیین قیمت واقعی و جلوگیری از ایجاد رانت در بازارها بوده و می توان گفت سازوکار این بورس، نقش موثری در ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در صنایع مادر به ویژه صنایع فولادسازی داشته است؛ علاوه بر آن با کشف قیمت واقعی، هم منافع شرکت‌های فولادساز تامین شده است و هم با حذف یا کمرنگ شدن نقش واسطه‌ها، مصرف کنندگان نهایی بدون واسطه محصول مورد نیاز خود را تامین می‌کنند. همچنین ایجاد بازار شفاف برای تسهیل معاملات، کمک به برنامه‌های توسعه شرکت‌ها و توسعه اقتصادی با تضمین تعهدات طرفین معامله و ورود منابع مالی مناسب به شرکت‌های تولیدی به لحاظ کاهش رانت قیمتی، از دیگر مزایای بورس کالای ایران است.

روند کشف قیمت محصولات فولاد مبارکه در بورس به چه صورت است؟

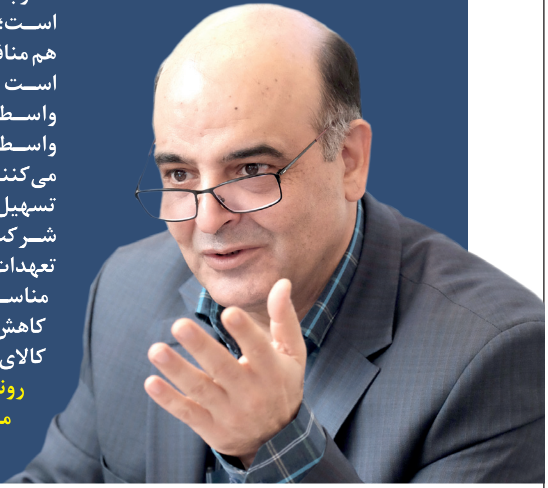

فولاد مبارکه به صورت نظام‌مند محصولات خود را در بورس کالا عرضه می کند تا قیمت این محصولات در فرآیند عرضه و تقاضا کشف شود. عرضه همه محصولات در بورس کالا صرفا براساس ضوابط و دستورالعمل‌های بورس کالا انجام می‌شود.

درباره روند تامین نیاز صنایع پایین دستی از طریق بورس کالا توضیح می‌دهید.

تامین نیاز صنایع پایین دستی با توجه به پروانه بهره‌برداری و گزارش‌های بازدید فنی شرکت براساس مصرف واقعی آنها به دو روش عرضه مستقیم در بورس کالا و عرضه غیر مستقیم و ثبت سفارشات در شرکت و سپس تایید و ثبت الکترونیکی که چهینگ خوانده می‌شود در بورس کالای ایران صورت می‌گیرد.

برخی از صنایع پایین دستی فولاد مبارکه به علت تنوع محصولات مورد نیاز خود از نظر ابعادی، کیفی و لزوم تامین منظم نمی توانند همه محصولات مورد نیاز خود را به صورت مستقیم در تالار اصلی بورس کالا خرید کنند و به همین دلیل همواره بخشی از محصولات شرکت در قالب قراردادهای بلندمدت و پروژه‌های ملی و... در فولاد مبارکه ثبت سفارش شده و سپس به عنوان مچینگ در تالار بورس کالا ثبت الکترونیکی می‌شود.

آیا از عرضه و معامله محصولات خود در بورس کالا رضایت دارید؟

مکانیسم‌های تعریف شده در بورس کالا با استفاده از تجربیات بورس‌های معتبر جهانی تدوین شده و عرضه در بورس کالا

باعث شده بازاری منسجم، سازمان یافته و قانونمند برای کشف قیمت کالاها براساس تعامل و تقابل عرضه و تقاضا، حذف واسطه گری و خرید و فروش مستقیم بین فروشنده و خریدار، فراهم‌سازی تسهیلات مالی برای خرید و فروش و... به وجود بیاید که از این منظر رضایت بخش است. با این حال برخی دستورالعمل‌ها در شرایط خاص اقتصادی این مکانیسم را با چالش‌هایی روبرو کرده است که امیدواریم این چالش‌ها هر چه زودتر برطرف شود.

آیا همه خریداران در بورس کالا مصرف‌کننده محصولات هستند یا خیر؟

در فولاد مبارکه اصفهان، از ابتدای بهره‌برداری تاکنون شرایطی برای پذیرش مشتری و فروش محصولات وجود داشته که مهم‌ترین آن دارا بودن پروانه بهره برداری، بازدید فنی از کارخانه مشتری و فعال بودن کارخانه است که همین شرایط به بورس کالا نیز اعلام شد و مورد تایید وزارت صنعت، معدن و تجارت نیز قرار گرفته است. بنابراین تا حد امکان نظارت‌های لازم برای فروش مستقیم کالا به مصرف‌کننده نهایی پیش بینی شده است. در حقیقت شناسایی خریداران و تخصیص کد خرید به آنها براساس شرایط و قوانین تعریف شده است و به این ترتیب در زمان عرضه و معاملات، همه خریداران محصولات واقعی هستند، اما بعضا گزارش می‌شود که پس از انجام معاملات، واسطه گران و تجار با بعضی خریدارن ارتباط بر قرار کرده و با سوءاستفاده از مشکلات نقدینگی و تامین مالی آنها مقداری از محصولات به بازار آزاد روانه می‌شود که در صورت محرز شدن تخلف برای فولاد مبارکه کد مشتری اصلی مسدود می‌شود.

برداشتن سقف رقابت قیمت‌ها در بورس کالا چه تاثیری بر معاملات این شرکت داشته است؟

با برداشته شدن سقف رقابت شرایط برای کشف قیمت واقعی فراهم شده است، زیرا با نوسانات قیمت ارز و به تبع آن قیمت تمام شده تولید و واردات، قیمت محصولات فولادی نیز تغییر می‌کند. تغییر روش تعیین قیمت پیشنهادی و محدود کردن سقف رقابت باعث ایجاد مشکلاتی به دلیل عدم کشف قیمت واقعی محصولات شده بود که این مشکل با حذف سقف رقابت برطرف شد. البته پیش بینی ما این است که پس از چند عرضه و تثبیت نرخ ارز، نرخ محصولات فولادی در بورس کالا نیز مجددا با نوسانات محدود کشف خواهد شد. از زمان برداشتن سقف رقابت، مشکلات ناشی از تحمیل قیمت‌ها به شدت کاهش یافته و قیمت‌ها به حاشیه بازار نزدیکتر و فعالیت تجار و واسطه گری کمرنگ تر شده است. بنابراین محصولات به دست مصرف کننده واقعی می‌رسد.

آیا امکان انجام صادرات محصولات فولاد مبارکه از طریق بورس وجود دارد؟

صادرات محصولات فولاد مبارکه دارای شرایط خاص است و مشتریان خارجی محصولات فولاد مبارکه در شرایط رقابتی و جهانی حاضر به خرید از ما هستند، بنابراین اگر سازوکارهای مرتبط ایجاد و حمایت دولت وجود داشته باشد، می توان صادرات فولاد را از طریق بورس کالا انجام داد.

گفت و گو با محمودرضا خواجه نصیری در خصوص جذابیت اوراق سلف موازی استاندارد

ابزاری که قفل تامین مالی را می شکند

سعیده جلادتی

در بررسی نقش بورس کالا در تامین مالی بنگاه‌ها در کنار سایر بازارهای پولی و مالی موضوعی که بیش از هر نکته دیگری اهمیت پیدا می کند و یک مزیت به‌شمار می آید، نحوه تامین مالی با اوراق سلف موازی استاندارد در بورس کالاست. به گفته کارشناسان با تامین مالی از این راه، پول فقط صرف تامین مالی می‌شود. از این رو، شاید یکی از بهترین گزینه‌های تامین مالی برای صنایع همین اوراق باشد.

مزیت‌های تامین مالی در بورس کالا

همانطور که در بازارهای مالی، شرکت‌ها می توانند تامین مالی انجام دهند در بازار فیز یکی هم این اتفاق می‌افتد. اگر بخواهیم به‌طور جدی تر از طریق بورس کالا یا انرژی، تامین مالی انجام دهیم، به سراغ بازارهای مالی می‌رویم که یکی از اصلی ترین ابزارها در این بازارها، اوراق سلف موازی استاندارد و اوراق سپرده کالایی است. بورس کالا در ۴ سال گذشته که تامین مالی در قالب اوراق سلف موازی استاندارد انجام شده، در ۲۲ دفعه اقدام به انتشار اوراق سلف موازی برای شرکت‌هایی در حوزه فولاد،معدن، کشاورزی و پتروشیمی به همراه صنعت خودروسازی کرده است که همین نوع تامین مالی در بورس انرژی هم اتفاق افتاده است. سلف استاندارد برق و سلف موازی نفت از جمله این نوع از تامین مالی در بخش صنایع است. این روش‌های تامین مالی در کنار سایر مزیت‌ها، دو ویژگی اصلی دارند. یکی از این مزیت‌ها این است که پولی که وارد بورس می‌شود فقط صرف تامین مالی می‌شود؛ بنابراین اگر دغدغه تولید داریم بهتر است از این مسیر برای تامین مالی فعالان آن بهره ببریم. نکته بعدی این است که خریداران و متقاضیان این اوراق مشخص هستند و در نهایت شفافیتی ایجاد می‌شود که از فساد جلوگیری می کند. به این ترتیب، در سال های اخیر بورس کالای ایران به تدریج از بخش معاملات فیزیکی به سمت معاملات اوراق بهادار و ابزارهای تازه مالی پیش رفته که این بستر می تواند برای انواع کالاها و محصولات تولیدی بخش‌های مختلف توسعه یابد.

اوراق سلف موازی ابزاری جذاب برای تامین مالی

محمودرضا خواجه نصیری مدیرعامل شرکت تامین سرمایه تمدن نیز در گفت‌وگو با دوماهنامه پیام اقتصادی بورس کالا در خصوص تامین مالی صنایع و بنگاه های اقتصادی از بستر بازار سرمایه، اظهار کرد: اوراق سلف موازی استاندارد که به پشتوانه محصول تولیدی بنگاه‌های اقتصادی قابل انتشار است، به عنوان ابزاری مناسب توسط مجموعه بازار سرمایه ایران به اقتصاد کشور معرفی شده است. این اوراق مبتنی بر عقد پایه سلف بوده که به تایید کمیته فقهی سازمان بورس و اوراق بهادار ایران رسیده است. به این ترتیب، آن دسته از بنگاه‌های

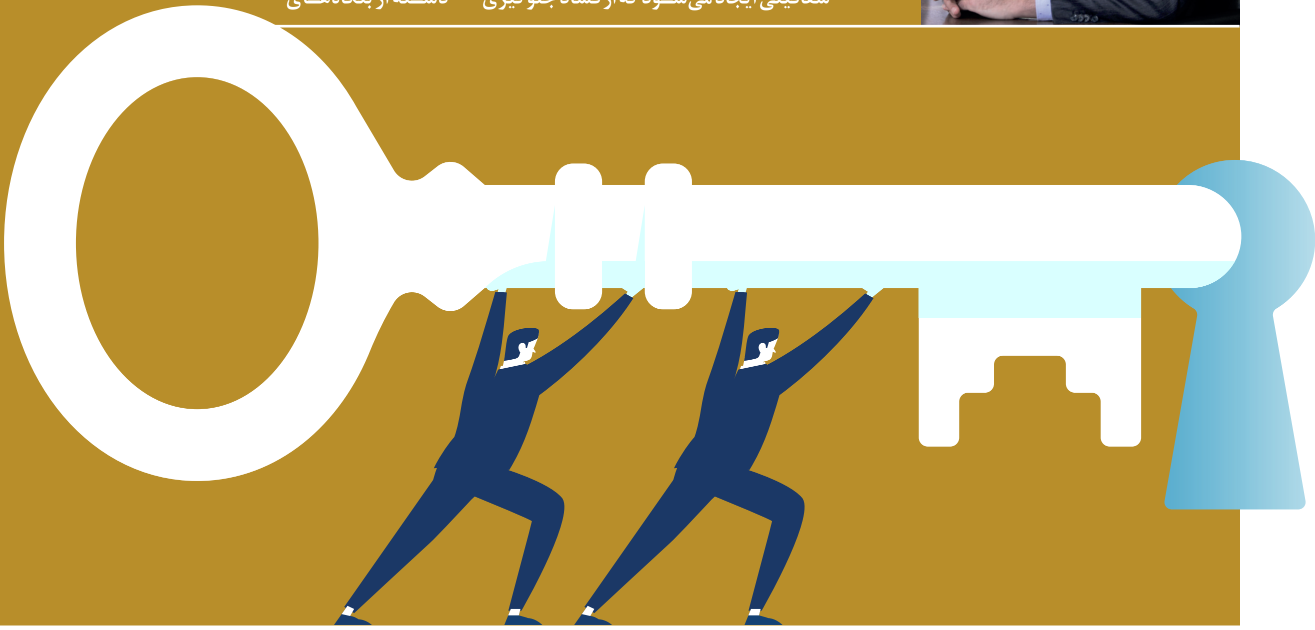

اقتصادی بزرگ که نیازمنـد منابع مالی با حجم بالا برای پیشـبرد فعالیت‌هـای اقتصادی خود هسـتند و نمی توانند به راحتی و با نرخ مناسب مبالغ مزبور را از طریق نظام بانکی تامین کنند، می توانند با مراجعه به بازار سرمایه، منابع مالی مورد نیاز خود را از طریق ابزارهای مالی اسلامی موجود فراهم کنند. خواجه نصیـری افزود: در این راستا بورس کالای ایران نیز به عنوان یکی از ارکان بازار سـرمایه، زمینه تامین منابع مالی را برای بنگاه‌های اقتصادی بـزرگ در حجم بالا و با نرخ مناسـب فراهم کرده است؛ این بورس می تواند با کمک ابزارهای متنوعی که در اختیار دارد، بنـگاه هـای اقتصـادی را در تامین مالی بلندمدت و هم کوتاه مدت و سرمایه در گردش حمایت کند و اوراق سلف موازی استاندارد یکی از ابزارهای پر کاربردی محسـوب می شود که از نظر مدت زمان انتشار از انعطاف پذیری مطلوبی برای واحدهای تولیدی و بنـگاه های اقتصادی برخوردار است. وی معافیت مالیاتی، نقدشوندگی بالا، ضمانت کالایی و دارا بودن تضامین معتبر را از مهم ترین مزایای این اوراق برشـمرد و گفت: بر اساس تبصره ۱ ماده ۷ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید در راستای تسهیل اجرای سیاسـت‌های کلی اصل چهل و چهـارم قانون اساسی و بنابر بخشنامه سـازمان امور مالیاتی کشور، معاملات اوراق سلف استاندارد از معافیت مالیاتی برخوردار می باشد. همچنین، با توجه به اینکه اوراق سلف موازی اسـتاندارد هم مشابه سایر اوراقی که در بازار سرمایه منتشر می شود، دارای بازارگردان است، می توان به صورت آنی و از طریق سـامانه های بورس به فروش برسد، بنابراین سـرمایه گذاران می توانند به واسـطه نقدشـوندگی بالای این اوراق، در صـورت نیاز به آسانی از این سـرمایه گذاری با سود معقولی خارج شوند.

به گفتـه خواجه نصیری، این اوراق به پشـتوانه کالا صادر شده و به ضمانت نهادهای مالی معتبر و در برخی موارد حتی به پشتوانه دولت منتشر می شـود؛ بنابراین، سـرمایه گذاران از ضمانت و بازپرداخـت اصـل و سـود آن خیال آسـوده ای خواهند داشـت. مدیرعامل شـرکت تامین سرمایه تمدن به امکان هدایت منابع و نقدینگی سـرگردان در جامعه به سمت طرح های توجیه پذیر از طریق انتشار این اوراق اشاره کرد و گفت: با توجه به اینکه بازپرداخت اصل و سود این اوراق از سوی دولت یا نهادهای مالی معتبر تضمین می شود، منابع مالی جذب شـده به کمک این ابزار مالی در طرح های با توجیه اقتصادی هزینه شده و از ورود این منابع به امور بدون صرف اقتصادی پیشگیری می شود.

خواجه نصیری همچنین تاکیـد کرد: در نهایت اینکه می توان از این ابزار مالی برای انواع کالاها و محصـولات، پـروژه هـا و طرح های توسـعه، خرید مواد اولیه، تجهیزات و ماشـین آلات و ... و در جهت خروج صنایع مختلف اعم از فعالیت های کشـاورزی، پیمانکاری و دیگر بنگاه های اقتصادی از رکـود بهره برد. وی به اوراق سـلف موازی استاندارد منتشر شده که تامین سرمایه تمدن متعهد پذیره نویسـی و بازارگردانی آنها در بورس کالا و انرژی را بر عهده داشـته، اشاره کرد و گفت: طبق آمار مندرج در جدول شماره ۱ این مجموعه از سال ۱۳۹۴ تاکنون متعهد پذیره نویسی ۱۳ مورد اوراق سـلف موازی استاندارد به مبلـغ ۲۲ هـزار و ۹۷۰ میلیارد ریـال بوده و بازارگردانی این اوراق را بر عهده داشته است که از میان آنها ۶ مورد انتشار اوراق سلف استاندارد موازی از طریق بورس کالای ایـران بوده و برای صنایعی از جمله فولاد، سیمان و پتروشیمی به میزان ۵۶۷۰ میلیارد ریـال تامین مالی صورت داده است.

این گزارش مـی افزاید، در سـال ۱۳۹۷اوراق سلف استاندارد موازی در بورس کالای ایران با استقبال فعالان حوزه صنعت روبه رو شده است؛ بطوریکه در هشـت ماهه ابتدایی امسال ۸۰۰۰ میلیارد ریال تامین مالی بـرای صنایع مختلف صنعتی و معدنی و نیز پتروشـیمی رقم خورده کـه ۶۰۰۰ میلیارد ریـال آن در بخـش فولادی، ۱۰۰۰ میلیارد ریال در صنعت پتروشیمی و ۱۰۰۰ میلیارد ریـال باقیمانده در بخـش معدنی و به طور اخص در بخش سیمان منتشر شده است. همانطور که در جدول شـماره ۲ مشـاهده می شود، نرخ اختیار خرید تمامی اوراق منتشر شده به جز اوراق پلی اسـتایرن پتروشیمی انتخاب ۱۹ درصد بوده و این شـرکت فعـال در صنعت پتروشیمی نرخ اختیار خرید اوراق منتشره خود را ۱۸ درصد اعلام کرده است.

جدول شماره ۱. اوراق سلف استاندارد موازی منتشر شده توسط تامین سرمایه تمدن

تاریخ انتشار	نام اوراق	نوع اوراق	حجم (میلیارد ریال)
۱۳۹۷	اوراق سلف موازی استاندارد کلاف گرم نوردیده فولاد مبارکه اصفهان	اوراق سلف موازی استاندارد	۲۰۰۰
۱۳۹۷	اوراق سلف موازی استاندارد فولاد کاوه جنوب کیش	اوراق سلف موازی استاندارد	۲۰۰۰
۱۳۹۷	اوراق سلف موازی استاندارد پلی استایرن انبساطی نسوز پتروشیمی انتخاب	اوراق سلف موازی استاندارد	۱۰۰۰
۱۳۹۷	اوراق سلف موازی استاندارد برق آرین ماهتاب گستر(بورس انرژی)	اوراق سلف موازی استاندارد	۷۰۰
۱۳۹۶	آرین ماهتاب گستر (بورس انرژی)	اوراق سلف موازی استاندارد	۴۰۰
۱۳۹۶	نفت خام وزارت اقتصاد و دارایی (بورس انرژی)	اوراق سلف موازی استاندارد	۵۰۰۰
۱۳۹۶	گاز مایع بندرامام (بورس انرژی)	اوراق سلف موازی استاندارد	۴۰۰۰
۱۳۹۶	سیمان اصفهان	اوراق سلف موازی استاندارد	۱۰۰
۱۳۹۶	ستاره نفت خلیج فارس (بورس انرژی)	اوراق سلف موازی استاندارد	۳۰۰۰
۱۳۹۵	سیمان اصفهان	اوراق سلف موازی استاندارد	۷۰
۱۳۹۵	ستاره نفت خلیج فارس (بورس انرژی)	اوراق سلف موازی استاندارد	۴۰۰۰
۱۳۹۴	برق آرین ماهتاب گستر (بورس انرژی)	اوراق سلف موازی استاندارد	۲۰۰
۱۳۹۴	پتروشیمی آبادان	اوراق سلف موازی استاندارد	۵۰۰
جمع کل			۲۲۹۷۰

جدول شماره ۲. فهرست اوراق سلف موازی استاندارد منتشر شده در سال ۱۳۹۷

شرکت عرضه کننده	دارایی پایه	نماد معاملاتی	مبلغ انتشار (میلیارد ریال)	تاریخ انتشار	نرخ اختیار فروش	نرخ اختیار خرید	نرخ بازارگردانی	بازارگردان و متعهد پذیره نویس
فولاد مبارکه اصفهان	کلاف گرم نوردیده گرید HB-ST۳۷	عفولاد	۲۰۰۰	۱۵/۰۷/۹۷	٪۵/۱۸	٪۱۹	٪۵/۱۷	تامین سرمایه تمدن
فولاد کاوه جنوب کیش	شمش فولاد	عکاوه	۲۰۰۰	۱۳/۰۶/۹۷	٪۵/۱۸	٪۱۹	٪۱۷	تامین سرمایه تمدن
ذوب آهن اصفهان	تیرآهن ۱۴	عذوب۳	۲۰۰۰	۲۹/۰۵/۹۷	٪۵/۱۸	٪۱۹	٪۵/۱۷	تامین سرمایه امین
سیمان خوزستان	سیمان تیپ ۵	عخوز	۵۰۰	۲۷/۰۴/۹۷	٪۱۸,۵۰	٪۱۹	٪۵/۱۷	تامین سرمایه امین
بانک مرکزی	سکه طلای تمام بهار آزادی طرح امام خمینی (ره) ضرب ۱۳۸۶	عسکه	-	-	-	-	-	-
سیمان سپاهان	سیمان	عسپاها۲	۲۰۰	۲۳/۰۳/۱۳۹۷	٪۱۸,۵۰	٪۱۹	به روش قیمت بازار	شرکت گروه مالی گسترش سرمایه کیان
سیمان شرق	سیمان	عشرق	۳۰۰	۲۲/۰۳/۱۳۹۷	٪۱۸,۵۰	٪۱۹	٪۱۷,۵۰	تامین سرمایه امین
پتروشیمی انتخاب	پلی استایرن	عنتخاب	۱,۰۰۰	۳۰/۰۲/۱۳۹۷	٪۱۷,۵۰	٪۱۸	٪۱۷	تامین سرمایه تمدن
جمع کل			۸۰۰۰					

گفت و گو با مدیر اسبق بورس کالا

جای خالی موسسات رتبه بندی

«بورس کالا به عنوان بازاری نوپا و جوان طی سال‌های اخیر تمام تلاش خود را در راستای ارائه خدمات متنوع به فعالان اقتصادی و معرفی ابزارهای مالی نوین کرده است اما طبیعتا این بورس با توجه به ظرفیت‌های بالایی که دارد، مسیری طولانی را در پیش دارد. همچنین نباید فراموش کرد که بورس کالا، دارای قلب و مغز است و به عنوان یک موجود زنده در اقتصاد، برای تداوم حیات نیازمند غذا، آب و تحرک است.» مطلب بالا بخشی از گفته‌های یکی از مدیران اسبق بورس کالای ایران به «پیام اقتصادی بورس کالا» است. احمد رضایی، مجری طرح بازار آتی و از مدیران اسبق بورس کالای ایران است که در گفت و گویی مهمترین راهکارهای موفقیت و توسعه بورس کالا را مورد بررسی قرار داده است.

به نظر شما جایگاه بازار سرمایه در اقتصاد کشور چگونه است؟

در سال‌های اخیر بورس کالا برای رسیدن به اهداف تعریف شده‌اش تلاش‌های زیادی کرده اما ظرفیت‌های بالای این بورس برای اقتصاد به ما می گوید که بورس کالا هنوز راه طولانی در پیش دارد. نکته اصلی این است که هنوز جایگاه‌ها در قبال بازار سرمایه مشخص نیست؛ به عبارتی دولت نتوانسته درست وظایف خود را در بورس تعریف کند.

همچنین برای توسعه بازار سرمایه قوه قانون گذار که مجلس شورای اسلامی است باید با هماهنگی با مدیران بازار سرمایه، در بورس دیدگاه جدید و نویی را تعریف کنند. در این میان جایگاه کوچک بازار سرمایه در کشور از آنجایی کاملا مشهود است که سهم این بازار از گردش مالی بالای اقتصاد، ناچیز است و نقدینگی‌های قابل توجه در اقتصاد به خوبی به سمت بازار سرمایه هدایت نشده‌اند.

البته مردم نمی‌توانند سرمایه‌های خود را مستقیم وارد بورس کنند بلکه باید جذب شرکت‌های سرمایه‌گذاری شوند و آن شرکت‌های سرمایه‌گذاری وارد بورس‌های اوراق و کالایی شوند تا به این ترتیب شرکت‌های سرمایه گذاری در جایگاه سرمایه گذاران وارد عرصه شوند.

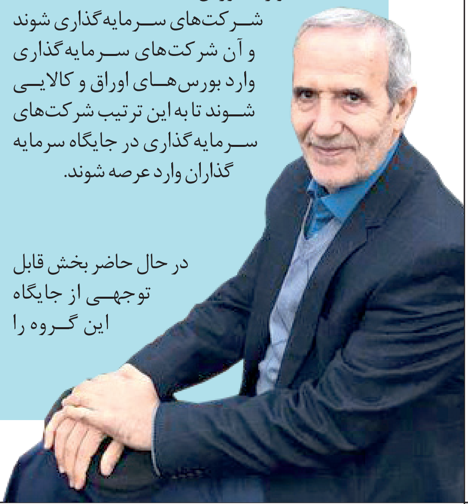

در حال حاضر بخش قابل توجهی از جایگاه این گروه را بانک‌ها اشغال کرده‌اند، در حالی که بانک‌ها وظیفه‌ای دیگر در اقتصاد دارند.

به اعتقاد شما مسوولان بورس کالا برای توسعه این بازار باید چه اقداماتی انجام دهند؟

در نگاهی منصفانه، مسوولان بورس کالا طی سال‌های گذشته تا به امروز برای توسعه این بازار و تثبیت جایگاه آن در اقتصاد زحمات زیادی کشیده‌اند که به نظر بنده اگر حمایت‌های عملی و جدی از بورس کالا شده بود، امروز بورسی در تراز بین المللی داشتیم. کشور ما افراد متخصص کم ندارد اما حمایت‌ها باید اصولی انجام شود از این رو یکی از مولفه‌های توسعه بورس کالا، حمایت از طریق تقویت قوانین است؛ به طوریکه قوانین این بازار باید چند سال یکبار به منظور تقویت فعالیت‌های این بورس با تغییراتی همراه شود.

فراموش نکنیم که بورس کالا یک موجود زنده است و نفس می‌شکد، قلب و مغز دارد؛ اگر به یک موجود زنده غذا ندهیم، حرکت نمی‌کند. به این ترتیب باید ابزار و مسیر برای توسعه بورس کالا در اقتصاد کشور فراهم باشد تا شاهد پیشرفت این بازار کالایی با سرعت بالا باشیم. به هر حال در شرایط امروز کشور، بورس کالا جایگاهی امن و مطمئن برای تولیدکننده و خریدار است و این گروه با ورود به بورس کالا هیچ مشکل و نگرانی ندارند، این در حالی است که بازارهای خارج از بورس خطرات زیادی را برای مصرف‌کنندگان به دنبال دارد.

در این بین یکی از قطعه‌های پازل بورس کالا برای تکمیل شدن فرآیند توسعه، موسسات رتبه‌بندی است. این موسسات بخش قابل توجهی از ریسک‌ها را با اعتبارسنجی همه فعالان حاضر در این بازار، از بین می‌برند که این مورد نیز از نیازهای بورس کالا به شمار می‌رود.

مهمترین اهداف بورس‌های کالایی چیست و به نظر شما بورس کالای ایران تا چه اندازه در رسیدن به این اهداف موفق بوده است؟

بخش مهمی از فعالیت‌ها و برنامه ریزی‌های بورس‌های کالایی، به طور مستقیم حمایت از کالا و مواد اولیه در صنایع بالا دستی و پایین دستی است. بورس‌های کالایی در همه دنیا به زنجیره تولید کمک می‌کنند و همواره برای حمایت از تولید مهمترین نکته ساختار بورس‌ها است. ساختار این بازارها باید بر مبنای اقتصاد آزاد و بدون دخالت‌های دولتی باشد در غیر این صورت با مشکل مواجه و بخشی از فرآیند و زنجیره تامین خدشه‌دار می‌شود.

بورس باید به صورت آزاد و غیردستوری حرکت کند. البته منظور آزاد و غیردستوری، حرکت در فضایی بدون قانون و هرج و مرج نیست، بلکه باید ساختار این بازار اصولی و مرتب باشد و هر رکنی در جای خودش قرار داشته باشد.

یک نکته مهم در بورس کالا، اتاق پایاپای است. اتاق پایاپای، قلب بورس کالا است، به طوریکه فعالیت این اتاق، کاملا شفاف و روشن است. اتاق پایاپای را همیشه قلب بورس‌ها می‌نامند، اما از قلب مهم‌تر، مغز بورس است.

مغز بورس، نرم افزار و سخت افزاری است که باید در بورس اجرایی شود، اگر نرم افزار و سخت افزار به عنوان مغز بورس و اتاق پایاپای به عنوان قلب بورس به درستی به وظایف خود عمل کنند، می‌توانند یک بورس شفاف و بی نقص را تشکیل بدهند. در این میان در عرصه یک بورس شفاف و بی نقص، قوانین درست، جامع و مانع بسیار مهم است و وقتی این زنجیره تکمیل شود افراد جذب بورس می‌شوند. با همه این تفاسیر، با توجه به شرایط اقتصادی کشور

ما، می‌تواند عنـوان کرد که بورس کالا در مسـیر تحقق اهداف خود با سرعت مناسبی حرکت کرده و امروز بسیاری از نارسـایی‌های مبادلات سنتی به واسـطه این بورس دیگر وجود ندارد و در حوزه ابزارهای مالی و... نیز اتفاق‌های مبارکی در دستور کار است.

به طور معمول چه گروه‌هایی جذب بورس کالا می‌شوند؟

سه گروه به طور معمول وارد بازارهای بورس کالا می‌شوند. گروه اول سرمایه گذاران یا ریسک پذیران هستند. گروه دوم هج‌کنندگان که به عنوان پوشش دهندگان ریسک شناخته می‌شـوند و گروه سوم آربیتراژکاران که از تفاوت قیمت‌ها سـود کسـب می‌کنند. برای ایجاد یک بورس پویا باید هر سـه گروه در آن فعال باشند.

گروه اول افرادی هسـتند به شدت ریسک پذیرند و می‌دانند اگـر در موقعیت امـروز ضرر می‌کنند، جایی دیگر در موقعیتی متفاوت به سود می‌رسند. امـا در مقابل این گـروه که با جان و دل ریسـک را می‌پذیرنـد، هجرهـا قـرار دارند که ریسـک گریزند، کارخانه‌های تولیـدی و مصرف کنندگان در این گروه هسـتند، چون از نوسان قیمت نگران هسـتند و می‌خواهند در موقعیتـی بدون تنش و افزایش یا کاهش قیمت قرار بگیرند تا در نقطه‌ای ثابت مـواد اولیه را خریـداری کـرده و تبدیل به فرآورده کنند.

در این شرایط بورس باید سازوکاری داشته باشد که یک خریدار با عنوان تولیدکننده، دغدغه نداشـته باشد. در اینجا باید اعلام کرد که بورس باید سیاست حمایتی داشته باشـد البته حمایت قانونی. به این ترتیب که تولیدکننده اطمینان داشـته باشد اگر کالایـی را در بورس خریـد به طور قطـع آن را با همان قیمت تحویل می‌گیرد که امروز این شرایط در معاملات بورس حاکم اسـت. در بورس کالای کشـور ما سـال‌های سـال باید فرآیند دادوستد که منجر به تحویل کالا می‌شـود، اجرایی شود تا جایگاه و تعهد تولیدکننده کاملا شـفاف باشد. در این شرایط تولیدکننده اطمینان دارد وقتی قیمت کالایی گران می‌شود، فروشنده نکول نمی‌کند و دو طرف با اعتماد و اطمینان به یکدیگر در این عرصه فعال خواهند بود که خوشـبختانه این موارد طی این سـال‌ها در بورس کالا شکل گرفته و بازیگران بازار امروز به ابزارهای مالی و معاملات اوراق بهادار مبتنی بر کالا نیز اطمینان دارند.

نظر شـما درباره حضور واسطه‌ها در بورس کالا چیست؟ این گروه مانع توسعه و شفاف‌سازی بورس هستند؟

حضور واسـطه‌ها در بورس و اقتصاد نکته مهمی است. نباید واسـطه‌ها را از بورس حذف کرد. بلکه نحوه حضور آنها باید اصلاح شـود. بـه این ترتیب که واسطه‌هایی که قانونمند باشند در همان گروه اول که سرمایه گذاران ریسـک‌پذیر هستند، قرار می‌گیرند.

به ایـن ترتیب که گروه اول واسـطه‌ها هسـتند، نـه تولیدکننده و نـه مصرف‌کننده. ایـن گروه با سرمایه‌های خود عموما در بازارهای مالی فعالیت می‌کنند و به نقدشـوندگی بازارها کمک ویژه‌ای می‌کنند.

دلال مفهوم جالبـی دارد. دلال به معنای کسـی است که راه را نشان می‌دهد. دلال از دلیل می‌آید، کسانی که در زمان‌های گذشـته جلوی کاروان‌ها حرکت کرده و کاروان را بـه نقطه مطلوب هدایت می‌کرد را «دلیل کاروان» می‌گفتند.

پس اینکه دلالان را گروهی تخریب‌گر بدانیم، کاملا اشتباه است البته باید دلالان سوءاستفاده‌گر را از این گروه جدا کرد. نکته اصلی این است که واسطه در اقتصاد به اندازه جایگاهش ارزشمند است.

البته رمز حضور شفاف گروه‌های فعال در بورس و عدم قرارگیری افراد اخلال‌گر و سوءاستفاده‌گر در میان آن‌ها، اعتبار سنجی است. در این بخش نیز جای خالی موسسـات رتبه‌بندی و اعتبارسنجی احساس می‌شود. با وجود این موسسه‌ها، افرادی که می‌خواهند وارد بورس کالا شـوند، بررسـی می‌شود و بر مبنای رتبه اعتباری خود در معاملات حاضر می‌شوند و سـمت مقابل آن‌ها با آگاهی از رتبه اعتباری فرد، وارد معامله خواهند شـد. مهم است افرادی در قالب سه گروهی که ذکر شد وارد بورس کالا شوند که با این بازار به طور کامل آشنا باشند، به قوانین احترام می‌گذارند و تابع هستند، این گروه‌ها قوانین را دور نمی‌زنند و فسـاد ایجاد نمی‌کنند.

شفافیت

ثمره بورس کالا برای اقتصاد

عضو هیات مدیره کانون نهادهای سرمایه گذاری ایران معتقد است که نگاهی به فعالیت ۱۱ ساله بورس کالا نشان می‌دهد این بازار نقش ارزشمندی در توجه و سوق دادن اقتصاد کشور به سمت مکانیزم عرضه و تقاضا داشته و از همه مهمتر فعالیت این بورس به شـــفافیت اقتصاد کمک کرده اســـت. مهدی کاظمی اسفه در گفت‌وگو با پیام اقتصادی بورس کالا گفت: در اقتصادهای آزاد که حضور بخش خصوصی بیش از دولت نمایان است، کشف قیمت کالاها و خدمات براساس عرضه و تقاضا صورت می گیرد. بر این اســـاس اعتقاد به کشف واقعی قیمت کالاها و خدمات، از ملزومات اصلی رشد اقتصادی در هر کشوری است که در این راستا بازار سرمایه به ویژه بورس کالای ایران و استفاده از مکانیزم و ابزارهای آن می تواند موثر باشد.

عضو هیات مدیره کانون نهادهای سرمایه گذاری ایران افزود: بنابراین باید این گونه عنوان کرد که اگر می خواهیم همانند سایر کشورها به توسعه اقتصادی برسیم باید از دستوری بودن اقتصاد جلوگیری کرده و اجازه دهیم عرضه و تقاضا به کشف قیمت کالاها و خدمات منجر شـــود. وی اضافه کرد: شاید به همین دلیل و برای رسیدن به این منظور است که در کشور ما نیز از سال‌ها پیش جهت مهیا شدن بسترهای رقابتی در میان صنایع، بازاری متشکل به نام بورس کالا برای پایان دادن به نگرش دستوری بودن اقتصاد راه‌اندازی شد تا براساس آن تولیدکنندگان و مصرف کنندگان کالاها در فضایی شفاف و رقابتی به فعالیت بپردازند. کاظمی اسفه ادامه داد: در این راستا نگاهی به فعالیت بیش از یک دهه گذشته بورس کالا در اقتصاد کشور نشان می دهد این بازار نقش ارزشمندی در توجه و سوق دادن اقتصاد به سمت مکانیزم عرضه و تقاضا برداشته و از همه مهمتر فعالیت این بورس به شفافیت اقتصاد کمک کرده است.

این کارشناس اقتصادی با بیان این مطلب که اقتصاد کشور تا شـــفافیت آرمانی و نیز حاکم شدن مکانیزم عرضه و تقاضا و دوری از اقتصاد دستوری کماکان فاصله دارد، تصریح کرد: به همین دلیل باید شرایطی فراهم شود تا بسیاری از کالاها و محصولات امکان عرضه در بورس کالای ایران را داشته باشند تا در پی آن شاهد افزایش رقابت و شفافیت در بیشتر فعالیت‌های اقتصادی کشور باشیم. وی با اشاره به این که رسیدن به این شرایط به همکاری و همراهی سایر دستگاه‌ها و ارگان‌ها به ویژه دولت و مجلس با بازار سرمایه مرتبط است، گفت: باید تلاش کنیم تا کشف قیمت هر کالا و محصولی براساس عرضه و تقاضا صورت گیرد؛ چرا که متقاضیان و عرضه کننـــدگان کالاها و محصولات، بیش از هر فرد دیگری بر واقعیت‌های پیرامون تولید آن محصول و کالا واقف هستند و بسته به شرایط تولید و هزینه‌ها و همچنین منافع خود، بهترین و واقعی ترین نرخ‌ها را در مکانیزم عرضه و تقاضا برای محصولات و کالاهای مورد معامله تعیین می کنند.

عضو هیات مدیره کانون نهادهای سرمایه گذاری ایران افزود: این موضوع باعث می‌شود علاوه بر این که تولیدکنندگان اقدام به تولید محصولات با کیفیت تر کنند، کشف قیمت واقعی تری نیز برای کالاها و محصولات اتفاق بیفتد و علاوه بر تولید کننده و مصرف کننده، بخش خصوصی نیز فرصت عرض اندام بیشتری را در اقتصاد پیدا کند. وی با اشاره به این موضوع که نگاهی به وضعیت اقتصاد کشور در طول سالیان گذشته نشان می‌دهد که اتخاذ روش قیمت گذاری دســـتوری محصولات و کالاها هیچ سود و منفعتی برای اقتصاد نداشته است، اذعان داشت: نرخ گذاری به زیان همه اقشار جامعه به ویژه افراد کم‌درآمد است؛ بنابراین هر چند پرداخت یارانه به‌صورت نقدی و یا سایر روش‌ها تا حدودی می تواند شرایط زندگی را برای این دسته از اقشار جامعه تحمل‌پذیر کند، اما این اقدامات کوتاه‌مدت بوده و اثراتش نیز جزئی و زودگذر است. کاظمی اسفه افزود: بنابراین اصلاح روش تعیین قیمت کالا و محصولات و سپردن مکانیزم بازار به عرضه و تقاضا، بدون شک در میان و بلندمدت می توان شرایط اقتصادی کشور را بهبود بخشیده و در آینده نیز شاهد اثرگذاری مثبت این اتفاق برای اقشار کم‌درآمد جامعه بود.

وی اظهار داشت: همانطور که اشاره شد اقدامات صورت گرفته از زمان راه‌اندازی بورس کالا توانسته تا حدودی این اصل مهم اقتصادی را محقق ساخته و از همه مهمتر توجه‌ها را به نقش این بورس در توسعه و بهبود شرایط اقتصادی کشور به خود جلب کند. عضو هیات مدیره کانون نهادهای سرمایه گذاری ایران همچنین کاهش واسطه‌ها و رسیدن سود اصلی ناشی از تولید به‌دست تولیدکنندگان را از دیگر مزایای عرضه محصولات و کالاها در بازارهای مختلف بورس کالا برشمرد و گفت: افزایش شفافیت در قیمت گذاری کالاها و نیز ایجاد فضای عادلانه برای خریدار و فروشنده، از دیگر فواید فعالیت بورس کالا در اقتصاد کشور است. این کارشناس اقتصادی افزود: البته نباید از رشد تکنولوژی و آی تی و همچنین نقش ارتباطات و وسایل ارتباط جمعی در ایجاد این شفافیت و از سوی دیگر تسهیل معاملات بورس کالا به سادگی گذشت، ضمن این که به نظر می‌رسد متولیان این بورس نیز توانسته‌اند به خوبی از ابزارها ارتباط جمعی و نیز زیرســـاخت‌های ارتباطی برای بهبود و تسهیل و البته شفافیت بیشتر دادوستدهای در بورس کالا استفاده کنند. کاظمی اسفه گفت: علاوه بر این با گسترش تکنولوژی از یک طرف و نیز ابزارها و وسایل حمل و نقل کالا از طرف دیگر، می‌توان بدون توجه به بعد مکانی و زمانی مبادلات محصولات و کالاها را در سراســـر کشـــور ســـامان داد که در این زمینه بهترین ســـازوکار برای انجام این کار، بورس کالا است. وی همچنیـــن اظهار داشت: بررسی عملکرد ۱۱ ساله بورس کالا حکایت از این دارد که رفته رفته بازار سرمایه ایران به سمت رسیدن به استانداردهای بین‌المللی در حال حرکت است. ضمن این که اقداماتی همچون انتشار و شفافیت اطلاعات و کاهش فساد نیز از مهم‌ترین ویژگی‌های بورس کالا برای کمک به بهبود شرایط اقتصادی کشور است.

کاظمی اسفه ادامه داد: یکی از ویژگی‌های اصلی یک اقتصاد توسعه یافته و پیشـــرفته، شـــفافیت معاملات و تاثیر آن در سرعت و بهبود و همچنین سلامت انجام معاملات است که این ویژگی‌ها رضایت تولید کننده و مصرف کننده را هم در بر خواهد داشت؛ بر این اساس خوشبختانه بورس کالای ایران توانسته در عملکرد و فعالیت بیش از یک دهه گذشته خود به مکانی مناسب برای تحقق این امر در اقتصاد کشور تبدیل شود. وی اضافه کرد: البته ایجاد فضای منصفانه برای خرید و فروش کالاها و محصولات یکی از مهم‌ترین هدف‌های ایجاد بورس‌های کالایی در دنیا است که این موضوع در کشور ما نیز موجب شده تا این هدف برای بورس کالا نیز در نظر گرفته شود. به همین دلیل هم هست که نمی‌توان نقش مثبت و اثرگذار بورس کالا را در شفافیت قیمتی کالا و خدمات به ویژه در چند سال گذشته نادیده گرفت. عضو هیات مدیره کانون نهادهای ســـرمایه گذاری ایران ادامه داد: موارد اشاره شده تنها بخشی از مزایای عرضه محصولات و کالاها در بورس کالا و سپردن تعیین قیمت به مکانیـــزم عرضه و تقاضـــا و دوری از تعیین دستوری قیمت‌ها است و مواردی چون پوشش ریسک، تأمین مالی، کاهش نقش دولت در اقتصاد و عرض اندام بیشتر بخش خصوصی، ارتقای کیفیت محصولات و کالاها، افزایش انگیزه تولیدکنندگان، ایجاد توازن در عرضه و تقاضای محصولات و... از دیگر مزایای قابل بیان در این زمینه است.

این کارشناس اقتصادی با تاکید بر این نکته که توجه و توسعه بورس‌های کالایی در همه جای دنیا از جمله نقاط قوت اقتصاد هر کشوری برشمرده می‌شود، اذعان داشت: این موضوع امری طبیعی است که عده‌ای از افراد به ویژه دلال‌ها و واسطه‌ها مایل نباشـــند و اجازه ندهند که تنوع و عرضه بیشتر محصولات و کالاها در بورس کالا اتفاق بیفتد. وی افـــزود: نمونه بارز این موضوع را می توان تلاش برای ادامه قیمت گذاری دستوری محصولات و کالاها از جمله محصـــولات فولادی عنوان کرد که خوشـــبختانه با تلاش‌های صورت گرفته در این زمینه، مقاومت‌های موجود در این خصوص شکسته شد و این روزها شاهد این اتفاق هستیم که مکانیسم عرضه و تقاضا بر بازار فولاد حاکم است و قیمت این محصول نیز به تعادل رسیده است. کاظمی اسفه گفت: بنابراین اگر می خواهیم اقتصادی شفاف بر پایه بازاری آزاد داشته باشیم، باید اجازه دهیم تا مکانیزم عرضه محصولات و کالاها در بورس کالا رونق بیشتری بگیرد. وی همچنین نمونه بارز اثرات مثبت بورس کالا در توسعه اقتصادی کشور را در حوزه کشاورزی اظهار داشت و گفت: اجرای طرح قیمت تضمینی محصولات کشاورزی از بستر بورس کالا، اقدام بسیار مهم و بزرگی است که اگر بیش از این ها حمایت شود علاوه بر این که منفعت بیشتر کشاورزان را در بر خواهد داشت، موجب افزایش کیفیت و کمیت تولید محصولات کشاورزی شده و کشور را به خودکفایی در محصولات مختلف کشاورزی رهنمون خواهد ساخت.

تغییر نگاه‌ها به کسب و کار

مهدی رفیعی
کارشناس بورس کالا

نگاهی به عملکرد ۱۱ ساله بورس کالا نشان می‌دهد این عملکرد که در فضای بسته موجود شکل گرفته، فوق العاده بوده و توانسته نگاه‌ها را نسبت به کسب و کار تغییر دهد. تفکری که در حال حاضر در بورس کالا شاهد هستیم، کاهش حداقلی ارتباط بین صنعت و مصرف کننده یا به عبارت بهتر ارتباط مفید و سازنده با وجود بورس کالا است. ضمن آن که مسایل و ابزارهای جدیدی را شاهد هستیم که یکی از خواص این ابزارها کمک به تصمیم گیری و جمع‌آوری اطلاعات است.

این اطلاعات که پیش از این وجود نداشت و تنها در اختیار مراجع خاصی نظیر مرکز آمار و یا وزارتخانه‌های مرتبط بود با راه‌اندازی بورس کالا وارد فاز تازه‌ای شد و بورس کالا باعث شد جریان اطلاعات به اندازه زیادی سریع و شفاف شود به طوری که این روند می‌تواند به بسیاری از تصمیمات بزرگ کشور کمک کند.

عملکرد موفق بورس کالا زمانی مشخص می‌شود که نگاهی به روند قیمت گذاری در سال‌هایی که نهادهای حمایتی حضور نداشتند، بیندازیم. در دورانی که دخالت در قیمت‌گذاری به واسطه عرضه محصولات در بورس کالا وجود نداشت، شاهد توسعه صنایع بالادستی و پایین دستی و رشد تولیدات بوده‌ایم.

همچنین در حوزه قیمت گذاری، قبل از راه‌اندازی بورس کالا و اعلام قیمت‌ها به طور شفاف بر روی تابلو، هر تولیدکننده یا فردی قیمت مدنظر خود را در بازارها اعلام می‌کرد و شفافیتی در قیمت‌گذاری وجود نداشت اما هم اکنون بورس کالا تبدیل به مرجعی برای تعیین قیمت شده و حتی برای نشان دادن سابقه قیمتی یک کالا در سال‌های گذشته از نظر میزان معامله، رقابت و میزان عرضه قابل دسترس است که نگاهی به آمار نشان از عملکرد بسیاری قوی در این زمینه است.

از دیگر موفقیت‌های بورس در سال‌های اخیر تامین مالی برخی صنایع و توسعه ابزارهای مالی بورس کالا بوده است. در سال‌های گذشته برخی از صنایع از طریق بورس کالا اقدام به تامین مالی کرده‌اند و تامین سرمایه‌ها از طریق ابزارهای تعریف شده از طریق بورس کالا، شرایط مساعدی را برای سرمایه‌گذاری ایجاد کرده‌اند. برای نمونه عرضه اوراق سلف موازی استاندارد بود که با راه‌اندازی این اوراق توان استفاده صنایع از این ابزار فراهم شد تا به جای مراجعه به بانک‌ها نسبت به تامین مالی مستقیم اقدام کنند. ضمن آن که در بورس، تامین مالی به صورت هدفمند انجام می‌شود به طوری که تولیدکننده می‌تواند برنامه‌ریزی که با انتشار اوراق سلف موازی استاندارد، روی چه کالاهایی سرمایه‌گذاری و اقدام به تولید کند و حتی این امکان برای سرمایه گذاران وجود دارد که اگر بر روی کالایی سرمایه‌گذاری کرده‌اند، با قیمت‌های از قبل تعیین شده اقدام به دریافت آن کنند که این شرایط به سرمایه‌گذاری در صنعت کمک شایان توجهی کرده است.

در این بین یکی از موضوعاتی که مسیر پیشرفت بورس کالا در اقتصاد ملی را کمی کند می‌کند، دخالت در روند قیمت‌گذاری کالاها است به طوری‌که این امر یکی از رسالت‌های بورس کالا یعنی کشف واقعی قیمت‌ها براساس عرضه و تقاضا را مختل می‌کند. از این رو پیشنهاد می‌شود به منظور حمایت از صنایع بالادستی و پایین دستی، هیچ نهادی در امر قیمت‌گذاری وارد نشود و اگر هم حمایتی قرار است انجام شود، به شیوه‌ای دیگر رقم بخورد. در عین حال پیشنهاد دیگر در جاده توسعه بورس کالا، راه‌اندازی و توسعه ابزارهای محبوب جهانی که در بورس‌های بین المللی کالا وجود دارد نیز توصیه می‌شود. در این زمینه توسعه قراردادهای مشتقه به همراه پذیرش کالاهای جدید و پر شمار در این ابزار مالی می‌تواند بورس کالا را به یکی از مولفه‌های اصلی اقتصاد کشور که قادر است خدمات متنوعی را به فعالان صنایع و سرمایه گذاران ارائه دهد، تبدیل کند.

در کیش اینوکس ۲۰۱۸ اعلام شد

۱۱ سال همراهی با اقتصاد ایران

الهه پیروی

در روز سی ام مهر ماه سال جاری پنجمین نمایشگاه بین المللی بورس، بانک و بیمه موسوم به کیش اینوکس کار خود را با حضور ارکان بازار سرمایه و بیش از ۲۵۰ بنگاه اقتصادی در جزیره کیش آغاز کرد. این رویداد با حضور مهم‌ترین و اثرگذارترین بنگاه‌ها، سازمان‌ها و تشکل‌های اقتصادی کشور برگزار شد و نزدیک به ۱۰ نهاد مالی همچون شرکت بورس اوراق بهادار تهران، بورس کالای ایران، فرابورس، سپرده‌گذاری و مدیریت دارایی مرکزی، مدیریت فناوری بورس تهران در آن حضور فعال داشتند.

در این نمایشگاه که هر ساله با هدف معرفی و به نمایش گذاشتن مجموعه‌ای از قابلیت‌ها و ظرفیت‌ها، برخورداری‌ها، تسهیلات و زمینه‌های سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف اقتصادی با هدف جذب سرمایه گذاری، رونق بازار کسب و کار و افزایش تولید برگزار می‌شود، فرصتی را جهت بهره‌برداری و توسعه سرمایه‌گذاری و در نهایت رشد و توسعه اقتصادی کشور فراهم کرده و هدفی را در راستای بهره مندی از مزایای تجارت آزاد بین‌المللی، جذب سرمایه‌ها و انتقال آسان‌تر تکنولوژی را دنبال می‌کند. بنابراین می‌توان گفت که تمرکز بر موضوعاتی نظیر گسترش تعاملات بین المللی بازار سرمایه، راهکارهای تامین مالی پروژه ها، افزایش تولید داخلی و رشد صادرات کشور از طریق مشارکت بازار سرمایه و بهره وری از توانمندی شرکت‌های بخش خصوصی با نظر داشت شرایط روز و رویکرد به عبور موفق از شرایط و چالش‌های اقتصادی از جمله محورها و اهداف این نمایشگاه است. از سوی دیگر حضور سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی در مناطق آزاد، می‌تواند مقدمه‌ای برای ورود آنان به بخش‌های داخلی اقتصاد کشور هم تلقی شود زیرا تجربیاتی که از حضور سرمایه‌گذاران و کارگزاران اقتصادی در مناطق آزاد به‌دست می‌آید می‌تواند کاربردهایی موثری برای سیاست‌گذاران کشور داشته باشد.

ویژگی منحصر به فرد بازار سرمایه ایران

رییس سازمان بورس و اوراق بهادار در آیین افتتاح پنجمین نمایشگاه کیش، ابعاد مختلف بازار سرمایه را برای حضور به ویژه سرمایه گذاران خارجی تشریح کرد و از مزایای منحصر به فرد این بازار سخن گفت. شاپور محمدی در این مراسم اعلام کرد که ارزش بازار بورس و فرابورس کشور طی سال‌های اخیر افزایش قابل توجه‌ای داشته است. این رقم هم اکنون به بیش از ۸۰۰ هزار میلیارد تومان رسیده که ۴۰ درصد از GDP کل کشور را به خود اختصاص داده است. رییس سازمان بورس و اوراق بهادار همچنین اظهار کرد: بازار سرمایه ایران دارای چهار بازار است که از این تعداد دو بازار کالایی و دو بازار اوراقی است. بورس کالا، بورس انرژی، بورس اوراق بهادار و فرابورس چهار بازاری هستند که کمتر کشوری شاهد حضور هماهنگ آن‌ها در کنار یکدیگر است. به گفته ی دبیر شورایعالی بورس میزان بازدهی بازار سرمایه ایران از ابتدای سال تاکنون قابل توجه است به طوری که بورس اوراق بهادار در این بازه زمانی بازدهی ۹۵ درصدی و فرابورس نیز بازدهی ۹۲ درصدی را به ثبت رسانده که گواه فرصت بزرگ سودآوری این بازار برای همگان است.

برنامه‌های بازار سرمایه تا پایان ۹۷

رییس سازمان بورس و اوراق بهادار همچنین برنامه‌های پیش روی بازار سرمایه تا پایان سال را تشریح کرد و اعلام کرد: توسعه قراردادهای فیوچرز در دستور کار نهاد ناظر قرار دارد. همچنین استفاده از ابزارهایی نظیر ابزار وارنت نیز تا پایان سال اجرایی می‌شود.

وی همچنین خبر داد که سازمان بورس با همکاری بیمه مرکزی در نظر دارد تا پایان سال

ابزار تامین مالی بیمه اتکایی و ابزار بدهی بلایای طبیعی را نیز عرضه کند که این ابزارها نیز در دنیا منحصر به فرد محسوب می‌شود.

تنوع معاملاتی در بورس کالا

محمدی در ادامه با اشاره به تنوع بورس‌های کالایی بیان کرد: معاملات بورس‌های کالایی ایران از تنوع بسیار زیادی برخوردار است به طوری که بورس کالای ایران طی سال‌های اخیر در بخش کشاورزی و محصولاتی نظیر گندم، ذرت و زعفران فعالیت شایان توجه‌ای داشته است.
دبیر شورایعالی بورس همچنین اعلام کرد که ابزارهایی نظیر قرارداد آتی بر سکه طلا از مهمترین دستاوردهای این بورس است که در دنیا بی نظیر محسوب می‌شود.
محمدی تنوع ابزارهای مالی در کشور را بسیار عالی بیان کرد و گفت: بازار سرمایه ایران با تنوع بسیار زیادی در ابزارهای مالی همراه است و اوراق مشارکت، صکوک اجاره، صکوک بر دارایی فیزیکی،صکوک روی سهام،اوراق منفعت، اوراق وکالت و جعاله از جمله ابزارهای مالی اسلامی بورس تهران به شمار می‌رود.

خدمات ۱۱ساله بورس کالا به اقتصاد کشور

رییس سازمان بورس اوراق بهادار همچنین معتقد است که بورس کالای ایران طی ۱۱ سالی که در اقتصاد ایران متولد شده است، خدمات و کمک‌های زیادی به فعالان اقتصادی کشور ارائه کرده و این بورس قطعا از شفاف‌ترین بازارهای مالی است. وی تاکید کرد که طی چند سال اخیر با تلاش‌های صورت گرفته، معاملات بخش کشاورزی در بورس کالا متحول شده است به طوریکه عرضه جو و ذرت کل کشور در بورس انجام می‌شود و شاهد رونق معاملات محصولات مهمی همچون گندم در بورس کالا هستیم.
محمدی اظهار کرد که علاوه بر این زعفران کاران کشور می‌توانند قیمت واقعی محصولات خود را روی تابلوی معاملات بورس کالا مشاهده کنند در صورتی که در گذشته چنین ظرفیتی وجود نداشت و این شفافیت به طور حتم به سود کشاورزان است. رییس سازمان بورس و اوراق بهادار همچنین به حوزه فلزات اشاره کرد و ادامه داد: همه مسوولان و فعالان بازار فلزات بر این موضوع تاکید دارند که به کمک بورس کالای ایران، کشور از نظام حواله‌ای و غیرشفاف که برای میلگرد و فولاد وجود داشت رها شده که این امکان تنها از طریق بورس کالا فراهم شده است.
به گفته ی محمدی، از سوی دیگر در بورس کالای ایران انواع محصولات پتروشیمی وجود دارد که به صورت شفاف کشف قیمت شده و در بستری رقابتی معامله می‌شود که این شرایط قابل قیاس با دادوستدهای گذشته بازار پتروشیمی نیست؛ این موارد تنها بخشی از ظرفیت‌های بورس کالا در حوزه ایجاد شفافیت در معاملات بوده است که مجموع این کارکردها باعث اعتماد دولت و فعالان صنایع به بورس کالای ایران شده است.

استفاده از ظرفیت‌های بورس کالا برای توسعه صادرات به عراق

همچنین در مراسم افتتاحیه نمایشگاه کیش اینوکس ۲۰۱۸، دبیرشورایعالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی به ظرفیت‌های بورس کالای ایران اشاره کرد.

مرتضی بانک گفت: می‌توان از ظرفیت‌های بورس کالای ایران به منظور توسعه تجارت ایران با کشورهای همسایه از جمله عراق بهره برد که در این زمینه تفاهمنامه همکاری میان بورس کالا با مناطق آزاد به منظور صادرات محصولات ایرانی به عراق به امضا رسیده است.
بانک تاکید کرد که نهادهای مالی و بازار سرمایه قوی، از مولفه‌های اصلی یک اقتصاد توسعه یافته است از این رو بورس‌ها نقش محوری در تسهیل بسترهای سرمایه‌گذاری دارند که از این ظرفیت در مناطق آزاد بهره خواهیم گرفت. به گفته ی دبیر شورایعالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی، بورس برای تمامی فعالان اقتصادی در حوزه‌های مختلف یک امکان و ظرفیت مناسب و برابر را فراهم می‌کند که در این زمینه مناطق آزاد از سازوکار بورس کالای ایران به منظور توسعه روابط با کشورهای همسایه بهره خواهد برد.
وی به تفاهمنامه همکاری بورس کالا با مناطق آزاد به منظور صادرات محصولات به عراق اشاره کرد و گفت: آغاز صادرات از طریق بورس کالای ایران به عراق، هم برای ذی نفعان خارجی و هم سرمایه گذاران و تجاری داخلی و خارجی بسیار موثر است زیرا طرف‌های خارجی نیز از شفافیت در تجارت استقبال می کنند و از طرفی مکانیسم مبادله پول نیز در این فرآیند فیزیکی نیست و با روش‌های مختلف قابلیت اجرایی دارد.
به گفته ی بانک ؛ گزارش عملکرد بازار سرمایه و بورس کالا نشان دهنده ظرفیت بسیار بالای این بازار است که امیدواریم این بورس در مسیر بین المللی نیز توسعه پیدا کند و به اشکال مختلف بتواند برای فعالان داخلی و خارجی، اطمینان بخش در دادوستد کالاها باشد.

نقش محوری بورس کالا در ایجاد تعادل بازارها

همچنین عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز به مزایای بورس کالای ایران در اقتصاد اشاره کرد و گفت: بورس کالا در حال حاضر یک بورس توانا و رو به رشد است و تعداد کالاهایی که در این بورس عرضه می‌شود در حال افزایش بوده و مشاهده می کنیم این بورس نقش محوری در ایجاد تعادل بازارها را داشته است.
غلامرضا مصباحی مقدم اعلام کرد که از گروه محصولاتی که در بورس کالای ایران عرضه می‌شود، مواد پتروشیمی است که از گستردگی وسیعی برخوردار است و مکانیسم بورس کالا توانسته شفافیت مطلوبی را برای این حوزه به ارمغان بیاورد. به گفته ی مصباحی مقدم، همچنین گندم نیز به عنوان یکی از کالاهای ضروری مورد نیاز مردم در این بورس عرضه و معامله می‌شود؛ جو و ذرت نیز با حجم بالا در این بورس عرضه می‌شود و از این رو در آینده شاهد آشنایی و حضور بسیاری از کشاورزان کشور در بورس کالای ایران خواهیم بود.
عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام معتقد است که بورس کالا طی سال‌های گذشته نقش موثری در تنظیم بازار و شفافیت ایفا کرده و ضمن اینکه کشف قیمت کالاها عادلانه تر شده و به دلیل ایجاد رقابت و واقعی شدن بازارها، پیش بینی برای تولیدکنندگان ممکن شده است.

غرفه بورس کالای ایران در پنجمین نمایشگاه بین المللی بورس، بانک و بیمه کیش

طلا و بازار مالی
NET WT
1000g

گفت‌وگو با مدیرعامل تامین سرمایه لوتوس پارسیان

صندوق‌های طلا، ابزاری برای مدیریت نقدینگی

مریم زمانیان

«بورس کالای ایران پرچمدار شفافیت در اقتصاد است.» مدیرعامل شرکت تامین سرمایه لوتوس پارسیان درخصوص مختصات و کارکرد بورس کالای ایران طی ۱۱ سال گذشته اینگونه اظهار نظر می کند و در ادامه می گوید: یکی از مشکلات اساسی ساختار اقتصادی جوامع، عدم شفافیت در بازارهاست به طوریکه در گذشته بهره وری و عملکرد در اقتصاد ما نیز جایگاه خاصی نداشت اما خوشبختانه با راه‌اندازی بورس کالا و پذیرفته شدن اغلب کالاها در این بورس، مکانیسم بازار توانست بر روابط بین بخش‌های مختلف اقتصادی حکمفرما شود.

علی تیموری شندی در گفت و گو با «پیام اقتصادی بورس کالا» عنوان کرد: بورس کالا یکی از ارکان شفافیت و توسعه اقتصادی در کشور ما قلمداد می‌شود و طی ۱۱ سالی که از تاسیس این بورس گذشته انصافا روند رو به رشد و پرسرعتی را در اقتصاد ایران طی کرده است. تیموری معتقد است: بورس کالای ایران با ابزارسازی‌های مختلف توانسته پیشرو باشد. در همه جای دنیا بورس‌های کالایی همین نقش را ایفا می کنند و بورس کالای ایران از جمله بورس‌هایی است که ارتباط تنگاتنگی با اقتصاد واقعی کشور دارد و هرچقدر که این بورس توسعه یافته تر باشد و تعمیم بیشتری پیدا کند، بخش واقعی اقتصاد ما نیز بیشتر از آن منتفع می‌شود. در کشور ما که ساختار اقتصادی بیشتر مبتنی بر تولید کالاهاست، صنایع مختلف و کالاها نقش محوری را در رشد اقتصادی ایفا می کنند که در همین حوزه ابزارسازی از سوی بورس کالا و ارائه خدمات متنوع به فعالان صنعت کمک ویژه‌ای به اقتصاد کشور می کند. این کارشناس ارشد بازار سرمایه به نقش محوری شرکت‌های تامین سرمایه در ابزارسازی‌های مالی اشاره کرد و گفت: تامین سرمایه‌ها می توانند با مالی‌سازی کردن ابزارهای کالایی در بورس کالا نقش آفرینی کنند. از جمله فعالیت‌هایی که تاکنون در زمینه تامین مالی از سوی شرکت‌های تامین سرمایه صورت گرفته است، می‌توان به راه‌اندازی اوراق سلف موازی استاندارد، صندوق‌های کالایی و ابزارهایی از این دست اشاره کرد. این ابزارها به طور مستقیم در خدمت تامین مالی تولیدکنندگان و کمک به تولید و اقتصاد واقعی است. وی در خصوص توسعه ابزارهای مالی عنوان کرد که با ارتباط تنگاتنگ بین بورس کالا، تامین سرمایه‌ها و مساعدت سازمان بورس و اوراق بهادار جای کار قابل توجهی در حوزه ابزارسازی و به ویژه ابزارهای کالایی وجود دارد.

مدیرعامل شرکت تامین سرمایه لوتوس پارسیان بر این نکته تاکید کرد که شرکت تامین سرمایه لوتوس پارسیان تلاش کرده تا در حوزه ابزارسازی‌های کالایی در خدمت اقتصاد کشور باشد و حتی روی محصولاتی مانند خودرو نیز اوراق سلف موازی انتشار یافته است. تیموری شندی در خصوص راه‌اندازی صندوق‌های کالایی در شرکت بورس کالای ایران گفت: در حوزه صندوق‌های کالایی سعی کردیم صندوق طلا را راه‌اندازی کنیم و هدف از راه‌اندازی صندوق طلا این بود که در فضای بسیار ملتهب بازار طلا کمک کنیم فشار نقدینگی بازار سکه و طلا تا حدی مدیریت شود. در این بین عملکرد صندوق‌های کالایی طلا نشان داد که اگر ما بتوانیم ابزارهای مالی مناسبی را روی انواع کالا طراحی کنیم از ابعاد مختلفی به اقتصاد کشور -خصوصا در دوران کنونی تحریم ها- کمک کرده‌ایم. در واقع توسعه این ابزارها به تامین مالی‌های کوتاه مدت شرکت‌های تولیدی به نحو مناسبی کمک می کند. مدیرعامل شرکت لوتوس پارسیان افزود: توسعه صندوق‌های کالایی علاوه بر اینکه می تواند به صنعت و تولید کمک کند، می‌تواند منابع سرگردانی را که به دنبال حوزه‌های سرمایه‌گذاری هستند را در خدمت تولید درآورد و از تخریب منابع نقدینگی که در بخش‌های مختلف تولید در گردش است، جلوگیری کند.

وی اظهار داشت: راه‌اندازی صندوق کالایی طلای لوتوس پارسیان در مقطعی رخ داد که تامین سکه با مشکلاتی مواجه بود و محدودیت انبارها باعث شد که عملا امکان تامین فیزیکی سکه نباشد اما با این وجود این صندوق توانست روند بسیار مطلوبی را پیدا کند و آمار معاملات این صندوق تا مهرماه امسال نشان می‌دهد که با ۳۰ هزار سکه پایه ی این صندوق، معادل یک میلیون سکه معامله شده است و این یک میلیون تقاضای سکه می توانست به بازار فیزیکی منتقل شود اما با وجود ابزاری که قدرت نفوذ قابل توجهی داشته است، این حجم از تقاضا را توانسته پوشش دهد. اگر بتوانیم ابزارهایی از این دست را توسعه دهیم می‌توانیم در زمان التهابات بازار، فضاها را به نحو مناسب‌تری مدیریت کنیم و منابع کمتری را در کشور صرف این موضوع کنیم. وی افزود: از طریق صندوق های سرمایه گذاری طلا، در واقع تاکنون حدود ۶ الی ۷ میلیون سکه در بازار معامله شده است، بدون آنکه مشکل یا تداخلی در بازار ایجاد شود و تاثیر منفی بر جای گذاشته باشد. به همین دلیل بانک مرکزی نیز به فکر افتاد تا از ابزارهای نوین برای مدیریت بهتر بازار به ویژه در شرایط التهابی بهره گیرد. وی در انتها ماهیت ابزارهای مالی را اینگونه بر شمرد و گفت: ماهیت ابزارهای مالی این است که به عنوان ضربه‌گیر برای تقاضاهای سفته بازانه عمل می کنند؛ هر چقدر که ابزارهای مالی بتوانند توسعه پیدا کنند قطعا بخش عمده‌ای از این تقاضا را جذب می کنند و این به معنای حذف تقاضا نیست بلکه به معنی مدیریت و هدایت این منابع در جهت تولید و در خدمت اقتصاد واقعی کشور است و در همه جای دنیا طراحی ابزارهای مالی در همین راستاست.

چراغ سبز صندوق های طلا به سرمایه گذاران

اضافه کردن کالاها به «سبد سرمایه گذاری»، تنوع بخشی بیشتری برای سرمایه گذاران فراهم می کند و می‌تواند به کاهش نوسانات و افزایش بازده سبد سرمایه‌گذاری منجر شود. کالاها همچنین می‌توانند به عنوان سپری برای محافظت در مقابل تورم باشند.

همچنین بطور تاریخی کالاها همبستگی نسبتا کمی با سهام و اوراق قرضه دارند و یکی از عوامل مهم کم بودن همبستگی بین آنها این است که قیمت کالاها تحت تاثیر عوامل ریسکی متفاوتی قرار دارد. سرمایه‌گذاری در کالاها می‌تواند به صورت مستقیم با خرید دارایی فیزیکی، سرمایه‌گذاری در قراردادهای آتی و اختیار معامله و در نهایت سرمایه در صندوق‌های سرمایه‌گذاری کالایی انجام شود. در این میان مالکیت فیزیکی کالاها چالش‌های غیرقابل حل زیادی را ایجاد می‌کند. اگرچه از طریق این کار بطور مستقیم مالک کالا هستیم؛ اما هزینه‌های تحویل گرفتن کالا، هزینه‌های نگهداری آن و بیمه کردن و ریسک‌های نگهداری کالا از جمله هزینه‌های غیرقابل اجتنابی هستند که باید پرداخت شوند.

صندوق‌های سرمایه‌گذاری کالایی قابل معامله

(ETC) یکی از ابزارهای مالی نوین هستند که به سرمایه گذاران این امکان را می‌دهند که به جای خرید و نگهداری کالای مورد نظر و تحمل هزینه‌های حمل و نقل، انبارداری و خسارت‌های احتمالی آن، اوراق این صندوق‌ها را خریداری نمایند. با خرید این اوراق، سرمایه‌گذار در عین داشتن مالکیت کالای مورد نظر، مسوولیت نگهداری از آن کالا را بر عهده ندارد. به عبارت دیگر، این صندوق‌ها بخش قابل ملاحظه‌ای از وجوه گردآوری شده خود را به سرمایه‌گذاری در کالایی خاص اختصاص می‌دهند و علاقه مندان به سرمایه‌گذاری در آن کالای خاص اقدام به خرید واحدهای این صندوق‌ها می کنند.

کالاهای اساسی در تمام دنیا بخش مهمی از پرتفوی سرمایه گذاران خرد و نهادی را تشکیل می‌دهند. این در حالی است که برای بسیاری، دسترسی کارا و سریع به این گروه دارایی‌ها به طور سنتی همواره با دشواری‌هایی نظیر الزامات وجه تضمین، محدودیت‌های اجباری و مسایل ارتباطی و دسترسی به بورس‌های مشتقات بین المللی همراه بوده است. بنابراین بسیاری از سرمایه گذاران قادر به سرمایه‌گذاری در این حوزه نبوده اند. لذا بورس‌هایی چون بورس لندن با برقراری همکاری نزدیک با ناشران، تلاش کرد که دسترسی به کالاهای اساسی را از طریق توسعه ابزارهای جدید نظیر صندوق‌های کالایی قابل معامله در بورس و ایجاد سیستم‌های معاملاتی ویژه تسهیل کند؛ به طوری که سرمایه گذاران بدون نیاز به انجام معاملات آتی یا تحویل فیزیکی کالای اساسی، از طریق این صندوق‌ها به کالای مورد نظر خود دسترسی یابند. صندوق‌های کالایی قابل معامله در بورس از ابزارهای سرمایه‌گذاری هستند که روند قیمتی یک شاخص کالایی پایه را دنبال کرده و این شاخص می تواند صرفا متشکل از یک کالای اساسی یا ترکیبی از مجموعه کالاها نیز باشد. نهاد ناشر به طور مستقیم بر روی دارایی پایه یا قرارداد مشتقه آن کالا یا شاخص سرمایه‌گذاری می کند. بنابراین انتظار می‌رود ارزش سرمایه‌گذاری پرتفوی هم سو با قیمت دارایی پایه افزایش یا کاهش یابد. این ابزار در واقع فرصت‌های سرمایه‌گذاری جدیدی را برای سرمایه گذاران بالقوه به وجود می‌آورد، زیرا بسیاری از شرکت‌های تولیدکننده کالاهای اساسی در بورس پذیرفته نشده اند. این ابزار دقیقا مانند سهام عادی و صندوق‌های

قابل معامله در بورس معامله شده و فرآیند تسویه آن نیز مانند سایر اوراق صورت می گیرد. از آنجا که این اوراق بازارگردانی می‌شوند، از نقدشوندگی بالایی برخوردارند. علاوه براین صندوق‌های سرمایه‌گذاری کالایی برای سرمایه گذاری کوتاه مدت و بلندمدت در کالاهای مختلف قابلیت و مطلوبیت بالایی دارند. صندوق‌های کالایی قابل معامله در بورس، صندوق‌های با سرمایه متغیر هستند که واحدهای آن بنا به درخواست ناشر آن صادر و بازخرید شده و صدور واحدهای جدید براساس تقاضای بازار امکان پذیر است. این ویژگی منحصر به فرد در واقع اطمینان ایجاد می کند که قیمت بازار صندوق‌های کالایی قابل معامله در بورس بسیار نزدیک ارزش خالص دارایی‌های آن است، زیرا در غیر این صورت موجب ایجاد فرصت آربیتراژ می‌شود. این صندوق‌ها به طور کلی به دو صورت تک کالایی (طلا، نفت و...) یا شاخصی(سبدی از چند کالا) منتشر می‌شوند.

تاریخچه و حوزه‌های مختلف فعالیت صندوق‌های کالایی

اولین صندوق کالایی در سال ۲۰۰۴ در بورس لندن راه‌اندازی شد. کالای پایه این صندوق فلز گرانبهای طلا بود. پس از راه‌اندازی این صندوق، صندوق‌های کالایی با طیف وسیعی از انواع کالا شروع به کار کردند. حوزه‌های اصلی فعالیت صندوق‌های کالایی شامل: محصولات کشاورزی، فلزات صنعتی، حامل‌های انرژی و فلزات گرانبها است. در جدول ۱ مهمترین محصولات هر یک از بخش‌ها آورده شده است.

با راه‌اندازی اولین صندوق‌های کالایی، بسیاری از کشورها اقدام به راه‌اندازی اینگونه صندوق‌ها کردند. بطوریکه با گذشت حدود ۱۴ سال از راه‌اندازی این صندوق‌ها طیف وسیعی از کالاها و حجم زیادی از سرمایه جذب این صندوق‌ها شده است. این در حالی است که آمار رشد صندوق‌های کالایی طبق پیش بینی‌ها همچنان ادامه دار خواهد بود. این موضوع نشان دهنده جذابیت و اهمیت وجود اینگونه صندوق‌ها برای سرمایه گذاران حوزه‌های مختلف است. در حال حاضر، از میان کالاهای مختلف، صندوق‌های مبتنی بر کالاهای نفت خام و فلزات گرانبها شامل طلا و نقره، بیشترین محبوبیت را بین سرمایه گذاران دارد. زیرا نوسانات قیمتی این کالاها در بازارهای جهانی به نسبت زیاد است و به دنبال آن بازار این کالاها از نقدینگی بالایی برخوردارند. همچنین برای این کالاها در بازارهای جهانی تقاضای فیزیکی زیادی وجود دارد. علاوه بر کالاهای بیان شده در جدول ۱ ارزهای مختلف نیز می‌تواند به عنوان کالا پایه این صندوق‌ها قرار بگیرد.

صندوق‌های سرمایه‌گذاری کالایی در ایران

اولین صندوق سرمایه‌گذاری کالایی در ایران تحت عنوان صندوق سرمایه‌گذاری لوتوس پارسیان در بهار سال ۹۶ موفق به اخذ تمامی مجوزهای لازم از سازمان بورس و اوراق بهادار شد. این صندوق پس از پذیرش در بورس کالای ایران فعالیت خود را آغاز کرد. دارایی پایه‌ای صندوق، همانطور که از نام آن پیداست، طلا و به ویژه سکه طلا است و موسس اصلی و مدیر صندوق شرکت تامین سرمایه لوتوس پاسیان است.

حوزه‌های فعالیت صندوق‌های کالایی در ایران

دارایی پایه تمامی صندوق‌های سرمایه‌گذاری کالایی که در بورس کالای ایران پذیرش می‌شوند اوراق بهادار مبتنی بر کالا است. اوراق بهادار مبتنی بر کالا شامل گواهی سپرده کالایی، قراردادهای آتی کالایی، قراردادهای اختیار معامله کالایی و قراردادهای سلف موازی استاندارد اعم از با اختیار معامله و بدون اختیار معامله. بنابراین صندوق‌های سرمایه‌گذاری کالایی بطور مستقیم مجوز خرید و نگهداری کالای فیزیکی را ندارند و تنها می‌توانند گواهی سپرده کالایی را خریداری نمایند. استفاده از گواهی سپرده کالایی بسیاری از ریسک‌های مربوط به خرید و نگهداری فیزیکی کالا را از بین می‌برد و به دلیل معامله شدن این اوراق در بورس کالای ایران از شفافیت بالا و تضمین برخوردارند.

مزایای صندوق‌های کالایی

کاهش هزینه ها

سرمایه گذاران به جای خرید کالای مورد نظر خود و متحمل شدن هزینه‌های حمل و نقل، انبارداری، بیمه و خسارت‌های احتمالی، اوراق این صندوق‌ها را خریداری می‌کنند. با خرید این اوراق، سرمایه‌گذار در عین داشتن مالکیت کالای مورد نظر، مسوولیت نگهداری از آن کالا را بر عهده ندارد.

امنیت بیشتر

عدم نگرانی درباره امنیت فیزیکی، سرقت یا جعل کالا در صورت نگهداری و معامله مستقیم آن توسط سرمایه گذار.

وجود بازار ثانویه شفاف

وجود بازار ثانویه شفاف که در مقایسه با معاملات خارج از بورس موجود در بازار نقد کالا، هزینه‌های معاملاتی کمتری را ایجاد خواهد کرد.

داشتن پشتوانه قوی

برخلاف اوراق قرضه و بدهی ETCها به دلیل اینکه از پشتوانه کالایی برخوردارند، ریسک اعتباری بسیار پایینی دارند. همچنین این صندوق‌ها تحت نظارت بورس‌ها اداره می‌شوند.

جدول ۱. حوزه‌های فعالیت صندوق‌های کالایی

کشاورزی	فلزات	انرژی	فلزات گرانبها
غلات	آلومینیوم	نفت خام برنت	طلا
قهوه	مس	نفت خام تگزاس	نقره
شکر	نیکل	کربن	پلاتین
سویا	سرب	گاز طبیعی	پالادیوم
پنبه	قلع	مشتقات تصفیه شده نفتی	
زعفران	روی		

متنوع سازی

صندوق‌های کالایی قابل معامله در بورس می‌توانند سبدی از کالاها و ارزهای مختلف را به عنوان کالای پایه خود در نظر بگیرند. در نتیجه امکان متنوع‌سازی از طریق کالاهای مختلف وجود دارد.

شفافیت

به منظور تسهیل فرآیند صدور و باز خرید واحدهای ETC، شاخص کالای پایه صندوق به طور روزانه منتشر می‌شود. از آنجایی که معمولا هدف صندوق، پیروی از یک کالا یا سبدی از چند کالای هدف است، سرمایه گذاران از کالاهای نگهداری شده توسط صندوق و همچنین وزن هر کدام در سبد سرمایه‌گذاری آن مطلع می‌شوند.

امکان جذب سرمایه‌های خرد

مزیت دیگر این است که این صندوق ها، امکان جذب سرمایه‌های اندک را فراهم می‌آورد. خرید بسیاری از کالاها در حجم کم معمولا گران تر از خرید عمده آن کالا است. از طریق این صندوق‌ها چون حجم بسیار زیادی از کالا خریداری می‌شود، معمولا بازده بالاتری خواهد داشت. همچنین هزینه‌های خرید و فروش واحدها و هزینه‌های جاری صندوق از هزینه‌های مربوط به خرید و فروش، نگهداری و بیمه کالای مورد نظر پایین تر است.

سرمایه‌گذاری در صندوق‌های سرمایه‌گذاری کالایی (قابل معامله)

به منظور سرمایه‌گذاری در صندوق‌های کالایی این امکان برای عموم سرمایه گذاران اعم از حقیقی و حقوقی، فراهم شده است تا در زمان تاسیس صندوق در پذیره‌نویسی اولیه واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق به ارزش اسمی هر واحد ۱۰ هزار ریال مشارکت نمایند. خرید واحدهای سرمایه‌گذاری مستلزم دارا بودن کد معاملاتی فعال در سیستم شرکت سپرده‌گذاری مرکزی یا همان کد سهامداری است. جهت اخذ این کد معاملاتی می‌توان به تمامی کارگزاران فعال در بازار سرمایه کشور مراجعه و درخواست صدور کد معاملاتی نمود. واحدهای خریداری شده با نام هستند و گواهی خرید مربوطه توسط شرکت سپرده‌گذاری مرکزی صادر می‌شود. فرایند کار دقیقا مشابه با خرید و فروش سهام در بازار بورس اوراق و فرابورس است.

معاملات ثانویه

معاملات واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق کالایی قابل معامله پس از اتمام پذیره نویسی و ثبت صندوق، در بازار صندوق‌های سرمایه‌گذاری کالایی بورس کالای ایران آغاز می‌گردد. دارندگان و متقاضیان خرید می‌توانند با مراجعه به کارگزاران عضو بورس کالای ایران که مجوز معامله صندوق‌های سرمایه‌گذاری کالایی را دارند، اقدام به خرید و فروش این واحدها نمایند.

۴ صندوق کالایی فعال در تالار نقره‌ای

تا پایان مهر ماه سال جاری، چهار صندوق کالایی مبتنی بر طلا با نمادهای «طلا»، «گوهر»، «عیار» و «زر» تاسیس شده اند و بررسی روند معاملات آنها حاکی از آن است که صندوق پشتوانه طلای لوتوس طی یکسال منتهی به ۳۰ مهرماه ۱۳۹۷ بیش از ۲۰۷ درصد بازدهی محقق کرده است. بازدهی سالانه صندوق زرافشان امید ایرانیان در بازه مذکور نیز به رقم ۱۱۸ درصد نزدیک شده است. دو صندوق دیگر نیز با توجه به عمر فعالیتشان که کمتر از یکسال بوده است، در طول بازه یکسال گذشته تغییری را در قیمت هر واحد خود تجربه نکرده اند. این در حالی است که بازدهی کل دوره این صندوق‌ها در طول عمر فعالیت آنها نشان می‌دهد که از میان این ۴ صندوق کالایی، صندوق پشتوانه لوتوس با بازدهی نزدیک به ۲۱۷ درصدی بالاترین میزان بازدهی را کسب کرده است. صندوق «گوهر» و «زر» نیز در طول فعالیتشان تا پایان مهر ماه، به ترتیب با تحقق حدود ۱۲۱ و ۱۱۲ درصد رتبه‌های دوم و سوم را به دست آورده اند. صندوق «عیار» هم که در تاریخ ۳۰ خرداد ماه سال جاری تاسیس شده و کمتر از یکسال از آغاز فعالیت آن می گذرد، حدود ۱۷,۵ درصد بازدهی رقم زده است.

به این ترتیب، صندوق‌های سرمایه‌گذاری اوراق بهادار مبتنی بر کالا در حالی از سال گذشته در بورس کالا فعال شده اند که بازدهی سالانه این چهار صندوق از نرخ سود یکساله بانکی بالاتر بوده است؛ از این رو به نظر می‌رسد با ترویج این صندوق‌ها به سایر کالاها و معرفی هر چه بیشتر آن به سرمایه گذاران همزمان با گام برداشتن در راستای فرهنگ‌سازی بیشتر پیرامون این ابزار مالی می‌توان از آن برای جذب نقدینگی‌های سرگردان به منظور سرمایه‌گذاری غیرمستقیم افراد حقیقی در حوزه کالاهای مختلف بهره برد. ضمن اینکه با هدایت این سرمایه‌ها به ابزارهای مالی و به طور کلی بازار سرمایه، می‌توان مانع از تزریق این منابع سرگردان به بازارهای غیرمولد و فعالیت‌های سفته بازانه شد.

در جدول شماره ۲ جزییات بازدهی و خالص ارزش دارایی این چهار صندوق طلایی آمده است.

در نمودار شماره ۱. کل خالص ارزش دارایی‌های این ۴ صندوق را از ابتدای فعالیت آنها تا پایان مهر ماه ۱۳۹۷ می‌توان مشاهده کرد.

نمودار شماره ۲. بازدهی این صندوق‌ها را با شاخص کل بازار سهام مقایسه کرده است.

همانطور که مشاهده می‌شود از ابتدای آبان ماه ۱۳۹۶ تا پایان مهر ماه ۱۳۹۷، بازدهی این صندوق‌ها بالاتر از بازدهی کل شاخص بوده است.

جدول شماره ۲. بازدهی و خالص ارزش دارایی‌های صندوق‌های سرمایه‌گذاری کالایی

نام صندوق	نماد	تاریخ تاسیس	قیمت هر واحد در ۳۰ مهر ماه ۱۳۹۷ (ریال)	خالص ارزش دارایی ها تا پایان مهر ماه (میلیارد ریال)		بازدهی تا پایان مهر ماه	
				میانگین سالانه	میانگین کل دوره	بازده سالانه	بازده کل دوره
پشتوانه طلای لوتوس	طلا	۱۳۹۶/۰۴/۲۱	۳۳۲۶۶	۶۶۱.۸۰	۵۳۰.۳۶	٪۲۰۷.۳	٪۲۱۶.۹۴
در اوراق بهادار مبتنی بر سکه طلای کیان	گوهر	۱۳۹۶/۱۱/۱۲	۲۲۸۸۷	۲۲۹.۲۷	۲۲۹.۲۷	٪۰.۰	٪۱۲۰.۷۷
در اوراق بهادار مبتنی بر سکه طلای مفید	عیار	۱۳۹۷/۰۳/۳۰	۱۱۶۶۸	۳۴۷.۵۹	۳۴۷.۵۹	٪۰.۰	٪۱۷.۵
زرافشان امید ایرانیان	زر	۱۳۹۶/۰۸/۱۷	۲۱۸۸۲	۱۷۱.۴۵	۱۶۸.۷۳	٪۱۱۷.۸۷	٪۱۱۱.۸

نمودار شماره ۱. کل خالص ارزش دارایی ها

نمودار ۲. مقایسه بازدهی صندوق‌ها با شاخص‌های بازار سرمایه

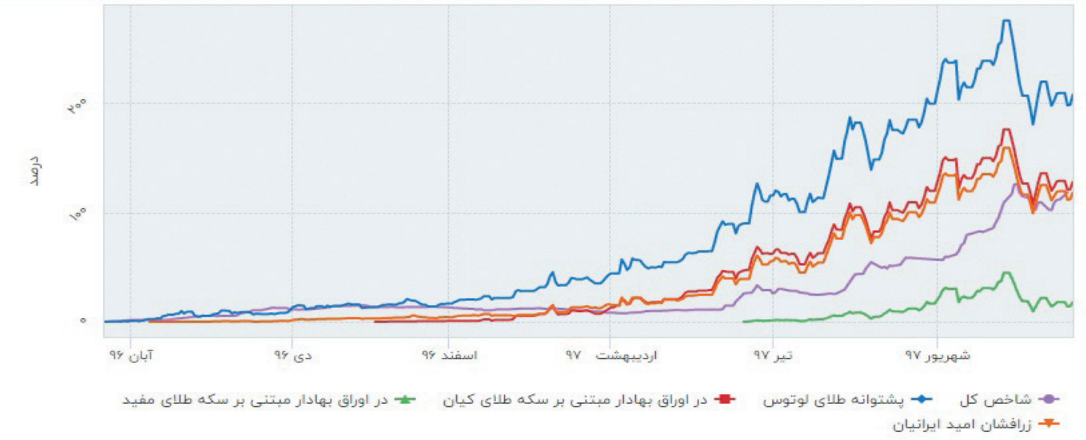

گفت و گو با مدیر صندوق سرمایه‌گذاری طلای کیان

«ریسک» در این صندوق‌ها مدیریت می‌شود

مهدی حاجی‌وند

استفاده از ابزارهای نوین مالی این روزها در همه جای دنیا مرسوم و معمول است و با توجه به مزایایی که این ابزارها نسبت به بازار سنتی دارند، کمتر کشور پیشرفته‌ای را می توان یافت و نام برد که ابزارهای مالی در آنها توسعه نیافته باشد و مورد توجه و استفاده قرار نگیرد. در این میـان بیش از هر کالا و محصول دیگری شـاید بتوان از طلا یـاد کرد که به دلیل ویژگی‌ها و اهمیت و ارزشـی کـه دارد، ابزارهای معاملاتی مربوط به آن، مورد توجه بیشتر قرار می گیرند. بر این اساس «پیام اقتصادی بورس کالا» در خصوص مزایای اوراق مبتنی بر کالا و صندوق‌های طلا به گفت و گو با مسعود فاضلی نیا، عضو هیات مدیره کارگزاری توسعه معاملات کیان و مدیر صندوق سرمایه‌گذاری مبتنی بر سکه طلای کیان (با نماد گوهر) پرداخته است که در ادامه می خوانید؛

برای مخاطبانـی کـه اطلاعـات کمتری از ابزارهای بورس کالای ایران دارند، چه تعریفی می‌توان از گواهی سپرده کالایی داشت؟

گواهی سـپرده کالایی اوراق بهاداری است که موید مالکیت دارنده آن بر مقدار معینی کالا بوده و پشتوانه آن قبض انبار استانداردی است که توسط انبارهای مورد تایید بورس صادر می‌شود. به عبارت ساده‌تر هر تولیدکننده یا مالک کالا می‌تواند محصولات خود را به انبارهای مورد تایید بورس تحویل دهد و در قبال آن گواهی دریافت کند که قابلیت نقد و انتقال دارد. بر این اساس به طور مشخص این موضوع در خصوص سکه طلا نیز صادق است و در حال حاضر انبارهای چهار بانک صادرات، ملت، سـامان و رفاه در کشور امکان پذیرش و ارائه این اوراق را دارا هسـتند؛ البته در این بین بانک ملت هنوز فعالیت خود را آغاز ننموده است. همچنین اعلام این نکته نیز حائز اهمیت اسـت که از گواهی سـپرده کالایی می‌توان به عنوان یک ابزار معاملاتی یاد کرد، چرا که این اوراق به دلیل استاندارد بودن و دریافت مجوزهای مورد نیاز و نیز ورقه بهادار بودن، قابلیت معاملات پیوسته در انواع بازارها را دارا هسـتند. از طرفی دیگر به دلیل ماهیت اوراق بهادار بودن گواهی سپرده کالایی، این امکان وجود دارد که با توثیق این اوراق نزد بانک نسبت به اخذ تسهیلات به پشتوانه آن اقدام کرد که به نوعی از این اوراق به عنوان ابزار تامین مالی می‌توان یاد کرد.

و صندوق‌هـای سـرمایه‌گذاری طلا چطور؟

صندوق سـرمایه‌گذاری هم نوع دیگری از ابزارهای نوین در خصوص معاملات طلا است. این صندوق‌ها به پشـتوانه طلا، نوعی از صندوق‌های کالایی قابل معامله در بورس است که سـرمایه‌های جمع‌آوری شده از مشتریان، در گواهی سـپرده طلا و ابزارهای مبتنی بر طلا سـرمایه‌گذاری می‌کنـد. به عبارت دیگر صندوق سـرمایه‌گذاری با پشتوانه طلا امکان پیروی از بازده قیمت سـکه طلا را فراهم می‌آورد و واحدهای سـرمایه‌گذاری آن در بورس کالای ایران قابل معامله است.

فعالیت اصلی ایـن صندوق ها، سـرمایه‌گذاری در گواهی سپرده سـکه طلا بوده که به عنوان دارایی پایه صندوق در نظر گرفته شـده است؛ بنابراین عملکرد صندوق، به عملکرد سکه طلا بستگی دارد و بخش عمده منابع صندوق، صرف خرید گواهی سپرده سـکه طلا می‌شود. اگر بخواهیم تعریف سـاده‌تری از این نوع از صندوق‌ها داشته باشیم می‌توان گفت صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا این امکان را به سرمایه‌گذاران می‌دهند تا به جای خرید و نگهـداری کالای موردنظر و تحمل ضرر و زیان ناشی از سـرقت، اوراق این صندوق‌ها را خریداری کنند و نگرانی از بابت ریسک نگهداری آن کالا را نداشته باشـند. از آنجا که سرمایه‌گذاری مستقیم در حوزه فیزیکی سکه طلا، ریسک ناشی از لزوم حمل و نقل فیزیکی سکه‌ها، کسـب اطمینان از اصل بودن سـکه‌ها و پیگیری مستمر قیمت خریـد و فـروش و مسـائلی از ایـن دست را به همراه دارد، بنابرایـن اسـتفاده از

صندوق‌های طلا می‌تواند تا حد زیادی این ریسک‌ها را مدیریت کند.

آیا هر کالایی با هر ویژگی قابلیت تبدیل به گواهی سپرده کالایی را دارد؟

خیر، کالاها برای طی کردن مراحل مختلف جهت تبدیل به گواهی سپرده به طور حتم باید استانداردهایی را کسب کنند که اتفاقا این موضوع از مزایای اوراق گواهی سپرده کالایی نسبت به بازار آزاد به شمار می‌آید. به عنوان مثال استانداردپذیری کالا، قابلیت ماندگاری کالا برای یک دوره زمانی قابل قبول در انبار، عدم وجود مازاد تقاضا برای کالا (به این مفهوم که اگر کالای بازاری با مازاد تقاضا داشته باشند، انگیزه‌ای برای توقف آن در انبار و نگهداری آن وجود ندارد) و قابلیت تفکیک کالا به محموله‌های استاندارد از جمله این استانداردها و شرایط برای پذیرش کالاها در انبارهای مشخص و مورد تایید بورس کالا و در قبال آن صدور اوراق گواهی سپرده کالایی است.

مردم چگونه می‌توانند سکه هایشان را به گواهی سپرده سکه تبدیل کنند؟

اگر فردی تصمیم به خرید یا فروش سکه در قالب و ساختاری به غیر از بازار سنتی به دلیل ریسک‌های مختلف دارد، می‌تواند از این ابزار استفاده کند. بدین منظور دارنده سکه طلای بهار آزادی می‌تواند سکه‌های خود را به خزانه یکی از بانک‌های طرف قرارداد و مورد تایید بورس تحویل داده و پس از اصالت‌سنجی سکه توسط خزانه بانک، یک قبض دریافت کند. این قبض تبدیل به گواهی سپرده بانام، به نام دارنده سکه شده و در بورس قابل معامله است. بر این اساس نیز دارنده گواهی هر زمان که اراده کند می‌تواند سکه خود را از خزانه بانک تحویل بگیرد و یا اقدام به خرید و فروش این گواهی کند. به عبارت دیگر، اوراق گواهی سپرده سکه، حکم سکه طلا را به‌صورت فیزیکی دارد و مردم و سرمایه‌گذاران به راحتی می‌توانند این گواهی را بدون محدودیت خرید و فروش کنند.

به اعتقاد شما اصلی ترین مزایای اوراق گواهی سپرده سکه طلا چیست؟

شاید یکی از بزرگترین مزایای این اوراق به ویژه در حوزه سکه این باشد که شما نیاز ندارید به‌صورت فیزیکی دارایی خود را حمل و نقل و جابه‌جا کنید که دردسرهای خود را دارد. بنابراین به راحتی می‌توانید این گواهی‌ها را در بستری امن و شفاف دادوستد کنید. از سوی دیگر نگهداشتن کالایی مانند طلا همواره با ریسک‌های مختلفی از جمله سرقت، گم شدن، هزینه پولی و مکانی نگهداری و... همراه است. به همین جهت اگر حتی اوراق گواهی سپرده سکه طلا پس از ثبت نزد کارگزاری گم شود، اطلاعات شما در سامانه‌ای ثبت شده است و مالک آن دارایی هستید و تا زمانی که نخواهید آن کالا را بفروشید تحت مالکیت شما است. علاوه بر این شما در بازار سنتی زمانی که سکه طلا خریداری می‌کنید و تصمیم به فروش آن دارید، تفاوت قیمت خرید و فروش رقم قابل توجهی می‌شود، در صورتی که در بورس کالا در خصوص اوراق گواهی سپرده سکه طلا این تفاوت فاحش نیست. همچنین به دلیل این که عرضه و تقاضا تعیین کننده قیمت نهایی است، واقعی بودن قیمت‌ها به دور از بازارگرمی واسطه‌ها در مبادلات سنتی نیز از دیگر مزایای اوراق گواهی سپرده سکه طلا و دادوستد آن است. افزون بر این نکته مهم و قابل توجه دیگر این که مشکلات بازار سنتی از جمله سرقت، تقلبی بودن سکه، پایین بودن کیفیت آن و... در بازار اوراق گواهی سپرده سکه طلا وجود ندارد و با بررسی‌هایی که کارشناسان بانک برای دریافت سکه‌ها انجام می‌دهند، می‌توان با آسودگی خاطر از کیفیت و عیار طلای سپرده شده، اقدام به دادوستد اوراق و نیز تحویل آنها کرد. از سوی دیگر به تازگی نیز بحث‌هایی به جریان افتاده است تا واحدهای صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا، پشتوانه دریافت تسهیلات از کارگزاری‌ها قرار گیرد که این موضوع نیز بر اهمیت این ابزارها و نیز آسان شدن دریافت تسهیلات می‌افزاید.

بازدهی اوراق گواهی سپرده سکه طلا تحت تاثیر چه عواملی است؟

عمده عوامل تاثیر گذار بر بازدهی این اوراق و به طور کلی قیمت سکه طلا، قیمت اونس جهانی و همچنین نوسانات ارزی به ویژه دلار است. نکته جالب این که بررسی بازدهی ۱۰ سال گذشته بازارهای مختلف از جمله مسکن، طلا، ارز، خودرو، سهام و... نشان می‌دهد بازار طلا و سکه و نیز سهام بیشترین بازدهی را از آن سرمایه‌گذاران خود کرده است. بنابراین به نظر می‌رسد با توجه به مزایای ابزارهایی که در این رابطه در بورس کالا استفاده می‌شوند از جمله اوراق گواهی سپرده سکه طلا و همچنین صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا و پتانسیل خوبی که در بازار طلا وجود دارد، سرمایه‌گذاری در این ابزارها به دلیل ریسک نسبی پایین دادوستد آنها نسبت به بازار سنتی آزاد و همچنین بازدهی ۱۰ سال گذشته‌ای که به ثبت رسانده‌اند، یکی از بهترین بازارها برای سرمایه‌گذاران باشد. از سوی دیگر هر چند در ۱۰ سال گذشته، بازار سهام هم بازدهی مناسبی را عاید سرمایه‌گذاران کرده است اما با توجه به ساختار سرمایه‌گذاری در بازار سهام که با ریسک‌های زیادی همراه است و زمان و انرژی زیادی هم از سرمایه‌گذاران برای رصد شرایط مختلف می‌گیرد، بنابراین بازار طلا به ویژه استفاده از ابزاری مانند صندوق‌های طلا، برای سرمایه‌گذاری حداقل بخشی از دارایی‌ها پیشنهاد می‌شود.

چرا ریسک ورود به صندوق‌های طلا برای سرمایه‌گذاران کمتر از ورود به معاملات سنتی است؟

در کل صندوق سرمایه‌گذاری مانند شرکتی است که با جمع‌آوری منابع پولی کوچک، به سرمایه‌گذاری در سبدی از اوراق بهادار می‌پردازد که این سبد ممکن است شامل سهام، اوراق مشارکت، سپرده بانکی و سایر اوراق بهادار و یا طلا باشد. بر این اساس هر سرمایه‌گذاری می‌تواند با سرمایه مورد نظر خود که حتی بسیار اندک باشد، در سبدی از دارایی‌های متنوع از جمله طلا سرمایه‌گذاری کرده و نسبت به آورده خود در سود و زیان صندوق سهیم شود. ضمن اینکه سرمایه‌گذار می‌تواند هر زمان که بخواهد سرمایه خود را از صندوق خارج کند. نکته قابل توجه در خصوص صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا این است که به عنوان مثال اگر شما بخواهید در بازار سنتی در زمینه سکه طلا سرمایه‌گذاری کنید، به طور حتم باید منابع مالی شما به اندازه دستکم یک سکه طلا که این روزها حدود ۳ تا ۴ میلیون تومان در نوسان است، باشد؛ این در حالی است که اگر کسی یک میلیون تومان داشته باشد تقریبا امکان خرید سکه برای وی فراهم نیست. اما همین فرد می‌تواند یک میلیون تومان خود را در صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا با خرید واحدهای این صندوق‌ها سرمایه‌گذاری کند و به نسبت نقدینگی خود از بازار طلا کسب سود کند؛ به این ترتیب این صندوق‌ها برای سرمایه‌گذاران با سرمایه‌های خرد از جذابیت زیادی برخوردار هستند. اما در خصوص پرسش مطرح شده باید عنوان کنم با توجه به این که افراد کارشناس و خبره که به بازار طلا و همچنین بازار سرمایه اشراف کامل دارند بازارگردانی اوراق و مدیریت صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا را بر عهده دارند، به طور حتم ریسک خرید طلا به اشکال مختلف در بورس به مراتب بسیار پایین‌تر از بازار آزاد و سنتی است. در این میان هر چند ممکن است در کوتاه‌مدت به دلایل مختلف از جمله نوسانات نرخ ارز و اونس جهانی اوراق یا واحدهای آنها دچار نوسان اندکی شود، اما به طور حتم در بلندمدت سود مناسبی نصیب سرمایه‌گذاران بازار طلا از طریق بورس خواهد شد.

در خصوص صندوق طلای کیان توضیح می‌دهید؟

صندوق طلای مبتنی بر سکه طلای کیان با نماد "گوهر" سومین صندوق طلای بازار سرمایه کشور است که پس از پذیره‌نویسی و اخذ مجوز فعالیت از سازمان بورس و اوراق بهادار، از ۱۸ اسفندماه سال گذشته فعالیت و معاملات ثانویه خود را آغاز کرده است. این صندوق در مدت کوتاه عمر و فعالیت خود بازدهی مناسبی را از آن سرمایه‌گذاران کرده است. همچنین این صندوق تحت مدیریت یکی از بزرگترین شرکت‌های بخش خصوصی در مدیریت دارایی با دارایی تحت مدیریت حدود ۷۰۰ میلیارد تومان است.

در پایان چه توصیه‌ای به مردم و علاقمندان به سرمایه‌گذاری در بازار طلا دارید؟

به دلیل نوسانات و ریسک‌های بالا، حضور در بازار آزاد و سنتی طلا نیاز به وقت و انرژی زیادی جهت سرمایه‌گذاری دارد. به همین دلیل پیشنهاد می‌شود افراد با حضور در بورس کالای ایران که بازاری شفاف و کم‌ریسک است از سرمایه‌گذاری در حوزه طلا البته با آسودگی خاطر بهره برده و کسب سود نمایند. از طرف دیگر باید گفت با وجود مزایای بی شمار بورس کالا به ویژه در بحث سرمایه‌گذاری در حوزه طلا، هنوز هم مردم عادت به خرید سکه از بازار آزاد و به‌صورت فیزیکی دارند، به همین دلیل نیاز است تا فرهنگ‌سازی مناسبی به ویژه از سوی رسانه‌ها در این رابطه صورت گیرد.

بی ثباتی و تقاضای جهانی رو به افزایش است

جلیقه زرد بر تن بازار

حبیب علیزاده

طلا سال ۲۰۱۸ را با رشـد آغاز کرد و تـا محـدوده ۱۳۶۰ دلار هم بالا رفـت اما در تابسـتان با افت قیمـت روبه رو شـد و در ماه آگوسـت، رقم ۱۱۸۰ دلار برای هر اونس هم به ثبت رسـید. در هفته‌های پایانی سال ۲۰۱۸، طـلا در محدوده بـالای ۱۲۰۰ دلار در نوسـان اسـت، هرچند برخی این وضعیـت را موقت می‌دانند. نوسـان‌ها و تغییرات قیمت فلز زرد در سـال ۲۰۱۸ چه پیامی بـرای معامله گران دارد و چگونه می تـوان از روند حرکت طلا در سال‌های گذشـته برای پیش بینی قیمت آن در سال ۲۰۱۹ استفاده کرد؟ در این نوشتار به ارائه آخرین پیش بینی‌ها درباره قیمت این فلز گرانبها در سال ۲۰۱۹ می پردازیم.

پیـش بینـی قیمت طـلا بـه دلیل وجـود و اثرگذاری متغیرهـای متعدد کـه هر یک در شرایط مختلف تاثیر متفاوتی بر روند حرکت قیمت‌ها می گذارنـد، کاری پرچالش اسـت. شـاید به همین علت اسـت که اغلب با پیش بینی‌های متفاوت و گاه متناقض درباره قیمت طلا مواجه می‌شویم. با این حال، به طور معمول طلا تحت تاثیر برخی عوامل همیشه واکنش یکسانی داشـته اسـت. نرخ بهره یکی از آن عوامل اسـت. به عنوان مثـال، در فاصله بین سـال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۷ افزایـش قیمت طلا عمدتا تحت تاثیر کاهش نرخ‌های بهره و رشد نرخ واقعی تـورم رخ داد. در دهه ۹۰ میلادی هم ثابت ماندن نرخ بهره یکی از عوامل رشد نکردن قیمت طلا بود. عوامـل موثر بر قیمت طلا را باید به دو دسـته بنیادی (بلندمدت) و غیربنیادی (کوتاه مدت) تقسیم کرد. تفاوت قائل نشدن بین این دو برای بسیاری از سرمایه گذاران چیزی جز ضرر و زیـان به بار نیاورده است. دو پیش بینی اصلی برای قیمت طلا در سال ۲۰۱۹ وجود دارد که در اینجا مورد بررسی قرار می گیرند. تفاوت قیمت بین این دو پیش بینی نزدیک به ۳۰۰ دلار است.

سـایت Investing Haven در گزارشـی، سـه عامل اصلی موثر بر قیمت طلا در سـال آینده را معرفی کرد. این سـه عامل عبارتند از نرخ‌های واقعی بهره، سـود و تورم، گزارش COT کمیسیون معاملات آتی کالای آمریکا و یورو.

نرخ‌های واقعی

یکی از مهمترین عوامل موثـر بر قیمت طلا، نرخ‌های واقعی بهره، سود (اوراق) و تورم است. پس از وقوع بحران مالی سـال ۲۰۰۸، فدرال رزرو با کاهش نرخ بهره به سطح صفر و اجرای طرح تسـهیل پولی تلاش کرد تا تحرک را به اقتصاد آمریـکا بازگرداند. ایـن کار به قیمت کاهش ارزش دلار و افزایش چشـمگیر بدهی دولتی تمام شـد. در حال حاضر نرخ بهره در آمریکا معادل ۰,۵ درصد اسـت و فدرال رزرو قصد دارد این رقم را به تدریـج افزایش دهد که نتیجه آن، رشد ارزش دلار در برابر ارزهای دیگر اسـت. به دلیل وجود رابطه معکوس، با رشـد دلار، قیمت کالاها کاهش می یابد. اما با توجه به سیاست‌های کلی دولت آمریکا، انتظار نمی‌رود در سال ۲۰۱۹ شاهد افزایش قابل توجه نرخ بهره باشیم.

از سویی، بررسی روند کلی بازده اوراق خزانه داری آمریکا در ۲۰ سال گذشته نشان دهنده افت و خیز چشمگیر از سال ۲۰۱۲ به بعد است. نرخ این اوراق (۱۰ سـاله) در حال حاضر بالای سه درصد است. بر همین اساس انتظار می‌رود، نرخ تـورم نیز با افزایـش مواجه شـود. در پیـش بینی آینده قیمت ها، توجه به روند حرکت این دو نـرخ اهمیـت زیادی دارد. (نمودار ۱)

گزارش COT

گزارش هفتگی کمیسیون معاملات آتی کالای آمریکا، دارایی معامله گـران در بازارهای آتی (سهام، کالا و...) را اندازه‌گیری و اعلام می کند. این گزارش برای درک روند حرکـت بازارها و نیروهای اثرگذار بر آنها منتشر و اطلاع‌رسانی می‌شود. بررسی این گزارش‌ها نشان می‌دهد که روند نزولی قیمت طلا به شدت محدود است. به بیان دیگر، احتمال افزایش قیمت طلا (دست کم تا اواسط سال ۲۰۱۹) زیاد است. کارشناسان معتقدند، ایـن گزارش‌ها در کنـار افزایش بی ثباتی در روابط سیاسـی و تجاری قدرت‌های بزرگ (مهمتر از همه آمریکا، چین، روسیه) و تنش در بازار انرژی جهـان، همچنین نگرانی درباره احتمال وقوع رکود اقتصادی (که منشا آن باز هم آمریکاست)، نشان دهنده آغاز دور تازه‌ای از رشد قیمت طلا هستند. ممکن است این اتفاق در سال ۲۰۱۹ رخ ندهد اما زمینه‌های آن فراهم شده است. بنابراین، احتمال جهش طلا در آغاز دهه بعدی وجود دارد.

یورو

بررسـی نمودارهـای موجـود نشـان می‌دهند که تا سـال ۲۰۱۳ ارتباط ضعیفی بین یورو و طلا وجود

داشــت. اما افت قیمت طلا در این ســال به یک نقطه عطــف تبدیل شــد و از آن زمــان، ارتباط قوی بین این دو دارایی ایجاد شده به طوری که افت و خیز یورو، با کاهش یا افزایش قیمت طلا دنبال شده اســت. از این رو در ســال ۲۰۱۹ باید مســیر حرکت یورو را به دقت زیر نظر داشــت چرا که در فاصله زمانی کوتاهی، بازار طلا به آن واکنش نشان خواهد داد. از مجموع آنچه گفته شد، کارشناســان Investing Haven نتیجه می گیرنــد، گــزارش COT نشــان می دهد که قیمت طلا به کف رسیده و به کمتر از ۱۲۰۰ دلار کاهش نخواهد یافت. بنابراین پیش بینی می شود قیمت طلا در ســال ۲۰۱۹ به محدوده ۱۳۰۰ دلار برسد. نمودارهای تحلیلی هم نشان می دهند که در سال آینده، قیمت طلا بین ۱۲۰۰ تا ۱۳۷۵ دلار خواهد بود. هر چند با توجه به اطلاعات موجود، انتظار داریم قیمت ایــن کالا در محدوده بالای ۱۳۰۰ دلار برای هر اونس نوسان داشته باشد.

جهش دوباره

شمارش معکوس برای جهش دوباره قیمت طلا آغاز شده است. «تاد هورویتس» در گزارشی که سایت کیتکو منتشــر کرده است، با اشاره به این موضوع می گوید: الگوهای موجود تنها یک واقعیت را آشــکار می کنند؛ تغییر بزرگی در راه اســت. همه می دانیم که تغییرات بزرگ می توانند در دو مســیر رخ دهند، اما نشانه ها می گوینــد این تغییر در مســیر صعــودی رخ خواهد داد. امــروز پیش بینی هــای عجیب و غریبی از سقوط قیمت طلا به سطح ۱۰۰۰ دلار یا رســیدن به مرز ۱۰ هزار دلار مطرح می شود که هیچ یک عقلانی و منطقی نیستند. در حال حاضر، ســطح حمایت و مقاومت قیمت طلا به ترتیب ۱۲۰۰ و ۱۲۴۰ دلار اســت. اما نشانه ها از رشد قیمت طلا در سال ۲۰۱۹ حکایت می کنند. هر چنــد ما همچنــان منتظر بروز نشــانه های بیشتر برای تایید این روند هستیم.

کاهش قیمت، شاید

برخلاف آنچه گفته شــد، برخی کارشناســان معتقدنــد که قیمت طلا در ســال ۲۰۱۹ رشــد چندانی نخواهد داشت و حتی ممکن با کاهش نیز مواجه شــود. این دســته از کارشناسان به عواملــی همچــون رشــد ارزش دلار، افزایش ذخایر طلا، کاهش تقاضای بخش های مختلف و افت معاملات بازار این فلز اشــاره می کنند و می گویند: سیاســت های فدرال رزرو در چند سال گذشته از تلاش برای تقویت دلار حکایت دارد. انتظار می رود در سال آینده، ارزش دلار در برابر ارزهای دیگر با رشد (هرچند محدود و اندک) مواجه شود. از سویی، آمارهای موجود نشان دهنده افزایش عرضه طلا در سال ۲۰۱۸ اســت و به گفته یکی از کارشناســان، میزان تولید طلا به بالاترین رقم در ســال های اخیر رسیده است. همچنین بررســی آمار تقاضای بخش های مختلف از ســال ۲۰۱۰ تا ســپتامبر ۲۰۱۸ (نمــودار تقاضا) و مســیر حرکت قیمت طلا حکایت از آن دارد که تقاضای تازه ای برای طلا در ســال ۲۰۱۹ وجود نخواهد داشت. روند تغییرات میــزان تقاضــای بخش های مختلف (صنعت جواهرسازی، فناوری، سرمایه گذاری، بانک های مرکزی) به نقل از سایت gold.org در نمودار ۲ نشان داده شده است.

داده های ســایت longforecast نیز نشــان می دهند کــه این فلز گرانبها، ســال ۲۰۱۹ را با رشد آغاز و با کاهش قیمت به پایان خواهد برد. این سایت، بیشترین و کمترین قیمت طلا در سال ۲۰۱۹ را به ترتیب ۱۳۰۸ و ۱۰۵۹ دلار برای هر اونس پیش بینی کرده است. جدول ۱، روند تغییر قیمت طلا در سال ۲۰۱۹ را نشان می دهد. از مجموعه برآوردها و پیش بینی هایی که طی ماه های اخیر منتشر شــده اند، می توان چنین نتیجه گرفت که بیشــتر تحلیلگــران انتظار دارند قیمت طلا در سال ۲۰۱۹ با افزایش مواجه شــود. اگر چه با توجه به تاثیر عوامل مختلف بر روند حرکت طــلا، نمی توان دربــاره آینده آن به قطعیت نظــر داد (واقعیتی که برای همه کالاها صادق است) اما بررســی آمارها نشان می دهد که ســال آینده برای معامله گران طلا فرصت های مناســبی برای ســودآوری فراهم خواهد کرد.

(نمودار ۱)

(نمودار ۲)

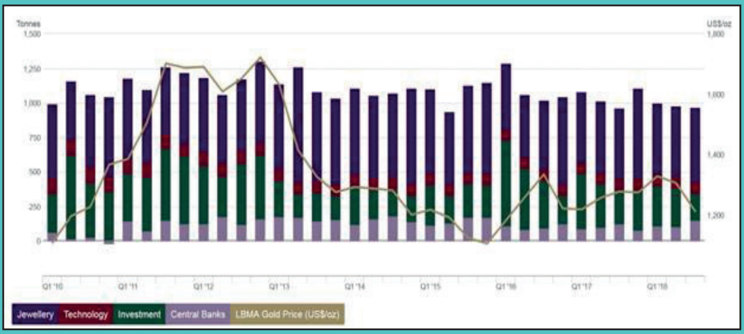

(جدول ۱)

Jan	1201	1184-1308	1246	3.7%	1.1%
Feb	1246	1170-1294	1232	-1.1%	0.0%
Mar	1232	1122-1240	1181	-4.1%	-4.1%
Apr	1181	1075-1189	1132	-4.1%	-8.1%
May	1132	1060-1172	1116	-1.4%	-9.4%
Jun	1116	1055-1166	1110	-0.5%	-9.9%
Jul	1110	1047-1157	1102	-0.7%	-10.6%
Aug	1102	1078-1192	1135	3.0%	-7.9%
Sep	1135	1104-1220	1162	2.4%	-5.7%
Oct	1162	1098-1214	1156	-0.5%	-6.2%
Nov	1156	1100-1216	1158	0.2%	-6.0%
Dec	1158	1059-1171	1115	-3.7%	-9.5%

کشاورزی

مزارع زعفران - تربت حیدریه

سفر به تربت زعفرانی‌ترین شهر جهان

هر ساله در نیمه‌های فصل پاییز، دشت‌های خراسان رنگ دیگری به خود گرفته و چهره ارکیده‌ای خود را نمایان می‌کنند. این تغییر رنگ زیبا، بسیاری را از گوشه و کنار کشور به این منطقه جذب می‌کند و همه ساله در این ایام، خراسان شاهد حضور خبرنگاران و گردشگران گوناگونی است که برای تماشای رویش و برداشت گل زعفران به این منطقه می‌آیند. شهرستان تربت حیدریه به دلیل دارا بودن خاک حاصل خیز و آب و هوایی مناسب برای کشت زعفران، یکی از بزرگترین و اصلی ترین شهرها در پرورش طلای سرخ بوده و در دنیا، از آن با نام «زعفرانی‌ترین شهر جهان» یاد می‌کنند. هر ساله در این ایام، جشنواره‌ای با عنوان جشنواره ملی زعفران در این شهر برگزار می‌گردد که مخاطبین بسیاری داشته و مسافرانی از تمام نقاط کشور به منظور شرکت در این جشنواره و بازدید از زیبایی‌های سر از خاک برافراشته، به این شهر سفر می‌کنند. در سال جاری نیز همزمان با برگزاری این جشنواره و بافرارسیدن موعد برداشت گل‌های بنفش زعفران، جمعی از خبرنگاران و اصحاب رسانه بازار سرمایه با سفر به تربت حیدریه از نزدیک با فرآیند برداشت گل‌های زعفران و فرآوری این محصول صادراتی آشنا شدند و از انبارهای استاندارد و پذیرفته شده در بورس کالای ایران در این شهرستان بازدید کردند تا از نحوه تحویل زعفران کشاورزان به انبارهای بورسی اطلاعات بیشتری به دست آورند. در جریان این سفر، خبرنگار دوماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالای ایران» با مسوولان این استان و جمعی از کشاورزان و زعفران‌کاران و فعالان بازار زعفران به گفت و گو پرداخته که شرح آن را در ادامه می‌خوانید.

پایان ارزان فروشی طلای سرخ

فرماندار شهرستان تربت حیدریه با بیان اینکه عرضه زعفران در بورس کالا و خرید توافقی آن دست واسطه‌ها را کوتاه کرد و به سود کشاورزان انجامید، گفت: با توجه به اینکه کشاورزان می‌توانند زعفران خود را به کمک قراردادهای آتی بورس کالا، قبل از برداشت، پیش فروش کنند دیگر نیازی نیست محصول خود را در قبال چک یا دریافت سفته به قیمت ارزان به واسطه‌ها بفروشند. با اجرای طرح خرید توافقی زعفران به کمک بورس کالای ایران طی سال گذشته تجربه خوبی به دست آمد و با حمایتی که صورت گرفت، در مسیر واقعی شدن قیمت زعفران قدم برداشته شد. این تجربه باعث شد صادرکنندگان و تولیدکنندگان وارد بورس شده و حتی برای فروش محصول خود قبل از زمان برداشت، در معاملات زعفران در بورس نیز فعال شوند. علی رستمی اظهار داشت: در اولین سال تجربه عرضه زعفران در بورس کالا، این بازار به شفافیت در عملکرد مورد انتظار خریداران و کیفیت محصول بسیار کمک کرد. به این ترتیب، ورود زعفران به بورس موجب شد امسال زعفران با قیمت بیشتری نسبت به سال گذشته فروخته شود. شفافیت معاملات، استاندارد و کیفیت مطلوب محصول، قیمت واقعی و بستر امن برای مبادله از جمله مزایای بورس کالا است که این موارد از خواسته‌های قدیمی فعالان بازار زعفران به شمار می‌رود. وی با بیان اینکه به کمک بورس شرایط بازار و قیمت‌ها به ثبات لازم رسیده و معاملات گواهی سپرده کالایی و قراردادهای آتی در بورس در جریان است، اظهار داشت: خرید توافقی دولت و نهادهای وابسته متناسب با شرایط بازار و به کمک بورس قابل اجراست. امیدواریم با فرهنگ‌سازی و آموزش مکانیسم‌های معاملاتی بورس و برگزاری همایش‌های حوزه زعفران برای کشاورزان، بهره برداران و عمده مالکان حوزه زعفران، به تدریج فعالان بازار زعفران برای خرید و فروش وارد بورس شده و به صورت مستقیم به معامله در این بازار شفاف بپردازند.

به مرجع قیمتی دنیا تبدیل شویم

عضو کمیسیون صنایع و معادن و نماینده مردم تربت حیدریه در مجلس دهم ضمن تاکید بر امکان معرفی تابلوی معاملات بورس کالای ایران به عنوان مرجع تعیین قیمت زعفران در بازارهای بین‌المللی و صادرات این محصول، مستمر بودن عرضه‌ها و حضور فعالان این حوزه در بازار جهانی را از

برداشت زعفران- آبان ۹۷

شروط اساسی برای تحقق این مساله دانست.
بازارهای کلان مانند زعفران نیاز به روش‌های معاملاتی مدرن برای حضور در بازارهای جهانی دارد و یکی از این بسترهای معاملاتی مدرن بورس کالا است و عرضه زعفران با روش‌های معاملاتی مدرن در بورس کالا می‌تواند موجب ایجاد شفافیت در بازار، افزایش کیفیت و درجه‌بندی محصول و کشف قیمت واقعی شود. سعید باستانی در خصوص امکان‌پذیر بودن حضور بورس کالا به عنوان مرجع تعیین قیمت زعفران در بازارهای بین‌المللی گفت: حتما این اتفاق می‌تواند امکان پذیر باشد؛ چراکه پیش از این برای کالاهای دیگر که سهم کمتری از محصول تولیدی در دنیا را داشته‌ایم، این اتفاق به کمک بورس کالا رخ داده و به طور قطع برای زعفران که یکی از محصولات شناخته شده و استراتژیک کشورمان محسوب می‌شود و سهم عمده‌ای در تولید آن را در دنیا در اختیار داریم، می‌تواند شرایط لازم فراهم شود تا بورس کالا به عنوان مرجع تعیین قیمت زعفران در دنیا معرفی شود.
به گفته این نماینده مردم در مجلس شورای اسلامی، مستمر بودن عرضه‌ها و حضور فعالان این حوزه در بازار جهانی به همراه تقویت ارتباط با بورس‌های بین‌المللی، از شروط اساسی برای تحقق این مساله است.

قیمت بورس مبنای صادرات

رییس سازمان صنعت، معدن و تجارت تربت حیدریه نیز با بیان اینکه امسال برای نخستین بار تعدادی از خریداران خارجی در شهرستان تربت حیدریه حضور پیدا کردند و براساس قیمت‌های بورس کالا زعفران را خریداری کردند، گفت: این رویداد آغاز اتفاقی مبارک در بازار زعفران بوده است. بورس کالای ایران به شدت در شفافیت قیمت زعفران کمک کرده و باعث شده است تا با کوتاه شدن دست واسطه‌ها از این بازار، همه از مزایای ورود زعفران به بورس بهره‌مند شوند و با وجود نوپا بودن این بازار، معاملات زعفران در بورس کالا رونق گرفته و آگاهی افراد در مورد بازار بورس افزایش یافته است؛ به طوری که می‌توان گفت حضور بورس کالا در محصول زعفران به شدت در شفاف‌سازی قیمت این محصول کمک کرده و باعث شده است تا کشاورز و صادرکنندگان از این موضوع منتفع شود.
مهدی عباسپور اظهار کرد: به جرات می‌توان گفت که بورس در شفافیت قیمت این محصول تاثیرگذار بوده است زیرا در گذشته قیمت زعفران از سوی دلالانی که بازار دست آنها بود تعیین می‌شد ولی امروز دیگر این اتفاق رخ نداده و همگان از مزایای ورود زعفران به بورس بهره‌مند می‌شوند. وی تاکید کرد: براساس اطلاعاتی که از کشورهای خریدار زعفران به دست آوردیم آنها به دنبال یک محصول بهداشتی با برند مشخص هستند لذا وقتی زعفران وارد بورس می‌شود و تمام مراحل آزمایش را طی می‌کند، قطعا آنها تمایل دارند محصول شناسنامه‌دار را خریداری کنند که این اتفاق در سال جاری رخ داد و تعدادی از خریداران خارجی در شهرستان تربت حیدریه حضور پیدا کردند و براساس قیمت بورس و تالار گل زعفران را خریداری کردند که این موضوع نشان می‌دهد رابطه مستقیمی بین بورس و خرید کالا از کشاورز وجود دارد.

بورس راهکار جلوگیری از کاهش تعمدی قیمت‌ها

یک صادرکننده نمونه زعفران عنوان کرد: عرضه و معامله زعفران در بورس کالای ایران موجب اطمینان خاطر کشاورزان و ممانعت از کاهش تعمدی قیمت‌ها در زمان برداشت محصول دانست. شرایط معاملات و قیمت زعفران در حال حاضر نسبت به زمانی که این محصول در بازار سنتی معامله می‌شد، بسیار متفاوت شده است. بطوریکه عرضه زعفران در بورس به دلالان این اجازه را نداده که قیمت‌ها را در زمان برداشت به صورت تعمدی پایین بیاورند. اما تحت تاثیر شفاف‌سازی قیمت‌ها در بورس برای کشاورزان، همه فعالان بازار از قیمت‌های مبنا که در مکانیسم بورس تعیین شده، مطلع هستند و کشاورزان نیز حاضر نیستند محصول خود را به قیمت‌های ناچیز به دلالان بفروشند.
مسعود صباغ زاده اظهار کرد: این در شرایطی است که در سال‌های گذشته در فصل برداشت گل‌های زعفران، قیمت‌ها به شدت افت می‌کرد و کشاورزان از ترس کاهش قیمت اقدام به عرضه می‌کردند که این امر نیز موجب پایین آمدن بیشتر قیمت‌ها می‌شد؛ اما با ساختاری که در بورس تعریف شده کشاورز می‌تواند در صورت افت قیمت‌ها در زمان برداشت زعفران، محصول خود را به صورت گواهی سپرده کالایی در انبار نگهداری کند و در زمان موردنظر به قیمت بهتری بفروشد و این فرآیند به نوعی حمایت از زعفران کاران و کشاورزان است. این فعال بازار زعفران ضمن ابراز خوشحالی از بورسی شدن زعفران، اظهار کرد: با عرضه زعفران در بورس قیمت‌های واقعی کشف و معاملات آن شفاف شده است؛ به این ترتیب، کشاورزان می‌توانند با سپرده کردن محصول خود در انبارهای بورس گواهی سپرده کالایی دریافت کرده و محصول خود را به صورت مستقیم بفروشند. این عضو شورای ملی زعفران با بیان اینکه بورس کالا سرمایه‌های سرگردان در بازار زعفران را متمرکز می‌کند، اظهار کرد: بورس کالا با ایجاد هویت ملی برای زعفران، به نفع تمام عوامل به خصوص کشاورز عمل می‌کند.
در سال‌های گذشته قیمت زعفران به شیوه‌های صحیح مشخص نمی‌شد و در این روش کشاورزان تا رقم‌های قابل توجهی متضرر می‌شدند اما اکنون که بورس کالا به میدان آمده و بازار ثانویه‌ای داریم، سبب شد تا شفافیت قیمتی به وجود آید و کشاورز نگران نوسان قیمت بازار زعفران و ضرر احتمالی نباشد. این عضو شورای ملی زعفران در خصوص صادرات زعفران گفت: صادرات زعفران از طریق بورس یکی از اقدامات کلان به شمار می‌آید که با فراهم شدن زیرساخت‌ها می‌توان در مسیر تحقق آن گام برداشت؛ بین المللی شدن بورس کالا، اتفاقی فوق العاده خواهد بود که به سود منافع ملی است.
این فعال بازار زعفران با اشاره به زیرساخت‌ها نیز یادآور شد: در بازار زعفران ما به دنبال آن هستیم تا ارزش افزوده مشخص (هم برای کشاورز هم برای تولیدکننده و صادرکننده) داشته باشیم و نکته در این است که برای این مساله معیارهای داخلی مدنظر قرار می‌گیرد و مطابق با استانداردهای داخلی تایید و به بازار عرضه می‌شوند. اما زمانی که قصد داریم زعفران کنونی را (چه به صورت بسته بندی و چه به صورت فله ای) در سطح بین المللی صادر کنیم باید معیارهای بین المللی را هم برای کیفیت آن، در نظر بگیریم.

رشد اشتغال‌زایی در بخش سنتی زعفران

یک فعال بازار زعفران آغاز معاملات زعفران در بورس کالای ایران را باعث اشتغال‌زایی در بخش سنتی و هدایت این بخش به سمت انجام معاملات نوین این محصول صادراتی دانست و گفت: قبل از راه‌اندازی معاملات زعفران در بورس کالا، نیروهای مربوط به فرآیندهای آزمایشگاهی و بسته بندی حدود ۱۵ یا نهایتا ۲۰ نفر بود که با راه‌اندازی این

بورس، با واسپاری آزمایشات و بسته بندی زعفران تحویلی از کشاورزان به انبارهای پذیرفته شده در بورس به این شرکت‌ها در حال حاضر ۱۲۰ نفر اشتغال زایی مستقیم در این بخش صورت گرفته است.

غلامرضا کریمی افزود: راه‌اندازی بورس زعفران عملا به بخش سنتی کمک کرد که از طریق مرجعی به نام بورس کالا قیمت‌ها را به صورت روزانه رصد کند. ضمن اینکه برخی خدمات به شرکت‌هایی که پیش از این به صورت سنتی در بازار زعفران فعال بودند، واسپاری شد که همین امر به اشتغال زایی در این بخش کمک کرده است. وی در خصوص تبدیل بورس کالا به مرجعیت قیمتی زعفران در جهان گفت: مرجع رسمی قیمت‌گذاری زعفران در داخل کشور بورس است؛ بطوریکه روزانه بازار سنتی قیمت زعفران معامله شده در بورس را رصد می کنند. با توسعه نظام انبارداری در دیگر کشورهای مقصد می توان در راستای جهانی شدن مرجعیت قیمتی زعفران در بورس کالا اقدام کرد. وی با تاکید بر اینکه امروز همه فعالان بازار زعفران به این نتیجه رسیده اند که بهترین بستر برای معاملات این محصول کشاورزی، بورس کالای ایران است، گفت: در سال ۹۶ بحث ارایه خدمات و سیاست‌های حمایتی از زعفران کاران در بورس کلید خورد و عملا توانستیم شاهد کشف قیمت واقعی زعفران در بورس کالا باشیم و نوسانات شدید بازار را با ساختار و قوانین بورس کنترل و هدایت کنیم.

به گفته کریمی، با راه‌اندازی معاملات زعفران در بورس کالا، طی ۴۰ سال بعد از زمان انقلاب اسلامی، امسال اولین سالی بود که ما در فصل برداشت به واسطه حضور زعفران در بورس هیچ گونه نوسان منفی قیمت نداشتیم و کشاورز با اطمینان به ساختار شفاف بورس، به اندازه نیاز خود به نقدینگی محصول خود را عرضه و در بورس می‌فروشد. به این ترتیب، در منطقه تربت حیدریه و شهرستان‌های تولیدکننده زعفران کشاورزی که از عملکرد بورس ناراضی باشد، وجود ندارد. وی به افزایش رغبت کشاورزان برای ارتقای کیفیت محصول تولیدی خود با هدف عرضه در بورس اشاره کرد و گفت: آموزش‌های لازم در خصوص فرایند صدور گواهی سپرده کالایی جهت معامله محصول در بورس کالا باید از طریق بورس به کشاورزان ارایه گردد تا عرضه در این بازار در میان کشاورزان فراگیر شود. البته توقع نداریم ورود همه کشاورزان به بورس طی یک یا دو سال انجام شود؛ اما با وجود اینکه کشاورزان شاید طی سال قبل در راستای اجرای سیاست حمایتی خرید توافقی مجبور به عرضه محصول خود در بورس شدند که طی سال جاری به دلیل آشنایی با منافع و مزیت‌های بورس خودشان مایل به ورود به بورس هستند. وی افزود: استانداردهایی که بورس کالا در نظر گرفته است، بسیار دقیق و سخت گیرانه است و نظارت‌های اعمال شده بر رعایت این استانداردها توسط بورس، موجب افزایش کیفیت محصول قابل معامله در بازار داخلی و محصول صادراتی شده است. این فعال بازار زعفران با اشاره به حذف دلال و واسطه غیرضروری به کمک سیستم بورس، اظهار کرد: به کمک بورس، محصول در انبارهای پذیرفته شده از کشاورز تحویل گرفته شده و پول آن به حساب خود کشاورز واریز می‌شود. این فرآیند کاملا برای کشاورز شفاف است و کشاورز از این شفافیت استقبال می کند. از این رو، لازم به نظر می‌رسد که بورس کالا در حوزه فرهنگ‌سازی و آموزش فرآیند عرضه محصول در بورس و دریافت گواهی سپرده کالایی به فعالان بازار زعفران و کشاورزان اقدامات خود را افزایش دهد تا با ایجاد و توسعه فضاهای آموزشی، افراد بیشتری با بورس کالا و مکانیسم معاملات آن آشنا شوند.

اتصال زنجیره تولید و مصرف

یک فعال و تولیدکننده نمونه کشوری در بازار زعفران از امکان اتصال زنجیره تولید تا مصرف از طریق عرضه زعفران در بورس کالا سخن گفت و افزود: با عرضه زعفران به قیمت توافقی در بورس کالا ضمن ارایه محصول با کیفیت به خریداران و تعیین قیمت‌ها براساس مشخصه‌های کیفی آن، شاهد حذف دلالان و واسطه‌ها خواهیم بود. زیرا در بازار سنتی زعفران افراد متقلب و واسطه‌های بسیاری حضور دارند که بخش عمده‌ای از سود کشاورز را عاید خود می کنند.

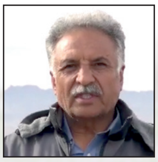

منوچهر مالکی به افزایش اطمینان خاطر خریدار نسبت به کیفیت محصول عرضه شده در بورس اشاره کرد و گفت: در طرح خرید به قیمت توافقی مقرر شده زعفران در ۴ گرید مختلف و با مشخصات کیفی و ظاهری براساس طعم و رنگ آن عرضه شود که این امر کشاورزان را به ارایه محصول با کیفیت‌تر و رعایت هر چه بیشتر اصول بهداشتی و بسته بندی ترغیب می کند. ضمن اینکه، در دنیا خریداران به دنبال محصول ارگانیک هستند و با عرضه محصول در بورس کالا برمبنای استانداردهای تعریف شده می‌توان به سمت تولید محصولات ارگانیک و برآورده کردن خواسته مشتریان خارجی حرکت کرد. ضمن اینکه این اقدام نوسانات کاذب قیمتی را در بازار از بین می‌برد. به گفته مالکی، با راه‌اندازی قرارداد آتی زعفران در بورس کالا، کشاورز نسبت به قیمت محصول خود اطمینان پیدا می کند. بورس کالا نهادی است که کشف قیمت و شفافیت را برای کشاورزان به همراه دارد و بر مبنای ابزارهایی همچون معاملات آتی، کشاورز می‌تواند برای تولید آینده خود برنامه‌ریزی کرده و نسبت به قیمت‌های احتمالی برآورد داشته باشد. با این امکان کشاورز نسبت به قیمت آتی محصول خود اطمینان پیدا می کند؛ گرچه ممکن است مدتی طول بکشد کشاورزان با این روش معاملاتی به درستی آشنا شوند و به آن عادت کنند اما اینکه قرارداد آتی زعفران به زودی در بورس کالا راه‌اندازی می‌شود جای خوشحالی دارد. مالکی از حذف دلالان و واسطه‌های غیر ضرور از طریق عرضه زعفران در بورس سخن گفت و اظهار کرد: با توجه به گران و ارزشمند بودن زعفران، در فروش این محصول سودجویی‌هایی اتفاق می‌افتاد و سود اصلی حاصل از فروش آن به جیب دلالان می‌رفت و تنها بخش کمی از سود عاید کشاورز می‌شد. اما با کمک اجرای طرح خرید توافقی زعفران، ضمن جلوگیری از تقلب، کشاورز بیش از پیش منتفع می‌شود. وی به امکان راه‌اندازی رینگ صادراتی زعفران و برندسازی در بازارهای جهانی به کمک بورس کالا اشاره کرد و گفت: با توجه به شفافیت حاکم بر معاملات بورس، اگر برای صادرات زعفران نیز از این بستر استفاده کنیم مزایای زیادی برای فعالان این حوزه در بر خواهد داشت؛ بطوریکه طی چند سال گذشته اقدامات مثبتی در زمینه کیفیت و کمیت محصول انجام شده، اما حوزه صادراتی همچنان مغفول مانده و باید در این راستا برای توسعه بازارهای صادراتی و برندسازی زعفران ایرانی قدم‌های موثرتری برداریم. وی افزود: در اروپا قیمت زعفران گران تر از بازار داخلی است و این محصول به دلیل خواص دارویی و کاربردهای فراوان آن نیاز به فرآوری دارد ولی در ایران با وجود تولید حدود ۲۶۰ تن زعفران از کل تولید ۳۰۰ تنی جهانی چندان در این زمینه کار نشده است. اما با عرضه در بورس کالا و انجام اقدامات لازم برای فرآوری محصول می توان درآمدهای صادراتی کشور را نیز افزایش داد.

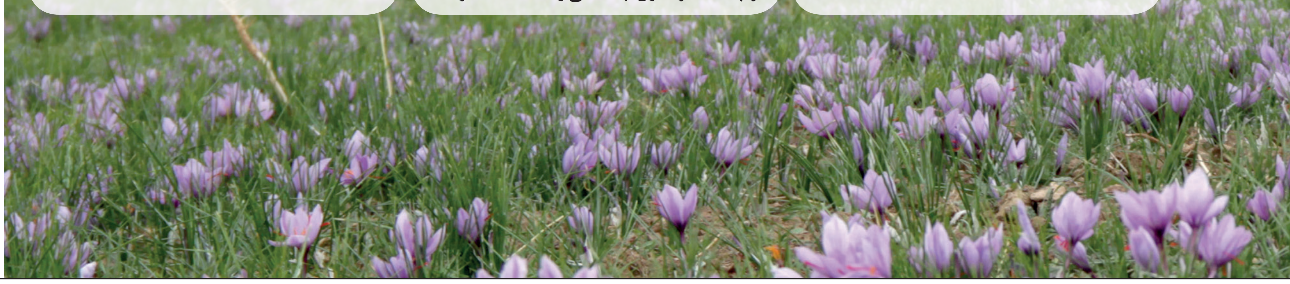

مسوولان از مزایای سیاست قیمت تضمینی می گویند

کشاورزان پول نقد در حساب

در راستای اجرای سیاست قیمت تضمینی محصولات کشاورزی براساس ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری کشاورزی، از اوایل آذرماه امسال عرضه ذرت دانه ای استان‌های کرمانشاه، فارس و خوزستان در بورس کالای ایران آغاز شد. همانند سال قبل اجرای این برای محصول ذرت به دو روش گواهی سپرده کالایی و عرضه در بازار فیزیکی بورس کالا در جریان است که عرضه محصول سه استان کرمانشاه، خوزستان و فارس در قالب گواهی سپرده کالایی و در سایر استان‌های تولیدکننده ذرت به شکل عرضه در بازار فیزیکی صورت می پذیرد. براساس اطلاعات بورس کالا نیز سال گذشته نزدیک به ۶۵۰ هزار تن ذرت در بورس کالای ایران مورد معامله قرار گرفت که از این میزان ۴۶۰ هزار تن آن در چارچوب اوراق سپرده کالایی بود.

کاهش بار مالی دولت

علی اکبری، عضو کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس در خصوص آغاز این معاملات به «پیام اقتصادی بورس کالا» گفت: با ارایه ذرت در بورس کالا دو مزیت شفافیت و سرعت در پرداخت مطالبات کشاورزان به نحو کارشناسی شده‌ای عملیاتی می‌شود. اکبری در مورد عرضه ذرت در بورس کالا، گفت: بورس کالا از ظرفیت‌های مهم اقتصادی کشور است و می توان از این ظرفیت در ایجاد شفافیت معاملات محصولات کشاورزی از جمله ذرت استفاده کرد. نماینده مردم شیراز در مجلس شورای اسلامی با بیان اینکه دولت منابع کافی برای خرید محصولات کشاورزی در قالب سیاست خرید تضمینی را در اختیار ندارد، افزود: اجرای سیاست قیمت تضمینی ذرت به کمک بورس کالا و جایگزینی آن با سیاست خرید تضمینی این امکان را فراهم می کند تا کشاورزان به موقع و در مدت زمان کوتاه مطالبات خود را دریافت کنند. ضمن اینکه در بورس چنانچه ذرت به قیمت بالاتری نسبت به قیمت تعیین شده معامله شد، به نفع تولیدکننده است و اگر به قیمت پایین تری مورد معامله قرار گرفت، دولت متعهد است مابه التفاوت آن را به کشاورز بپردازد. عضو کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس اظهار داشت: باید توجه داشت که کشاورزان در بورس کالا به عنوان یک بازار اصلی و پرقدرت اقتصادی می‌توانند به طور مستقیم محصولات تولیدی خود را با نرخ واقعی و عادلانه معامله کنند. همچنین زمانی که کشاورز بتواند محصولات خود را که با هزینه بالا تولید کرده است، در مکان مطمئنی همچون بورس کالا به صورت مستقیم به فروش برساند، شاهد حذف سیستم‌های دلالی و سفته بازی در صنعت کشاورزی خواهیم بود. اکبری با بیان اینکه معامله در بورس کالا باعث شفافیت و نظام‌مند شدن بازار ذرت می شود، ادامه داد: با توجه به نظارت‌های دقیقی که در بورس کالا اعمال می‌شود، شاهد شفافیت در معاملات و تعیین واقعی قیمت‌ها خواهیم بود. نماینده مردم شیراز در مجلس گفت: اجرای سیاست قیمت تضمینی ذرت به کمک بورس کالا و جایگزینی آن با سیاست خرید تضمینی طرحی است که طی چند سال اخیر در برخی استان‌ها به اجرا درآمده است که باید با شناسایی نواقص و کاستی‌ها و سپس رفع آن، این طرح را در سراسر کشور و برای سایر محصولات کشاورزی به اجرا در آورد تا بورس کالا به عنوان مرجع اصلی انجام معاملات محصولات مختلف حوزه کشاورزی از جمله ذرت قرار گیرد. وی با بیان اینکه اجرای سیاست قیمت تضمینی در بورس کالا می تواند بورس را به مرجع اصلی انجام معاملات محصولات کشاورزی تبدیل کند، گفت: با توجه به نظارت‌های دقیقی که در بورس کالا اعمال می‌شود، شاهد شفافیت در معاملات و تعیین قیمت واقعی هستیم که این موضوع هم به نفع کشاورز و هم به نفع خریدار است. وی اظهار داشت: اکنون زمان آن است که با سرعت تمام در جهت اجرای طرح سیاست قیمت تضمینی روی محصولات قابل معامله در بورس کالا حرکت کنیم؛ چراکه این ماده قانونی آزمایش خود را پس داده و وقت آن رسیده تا رفته رفته از خریدهای سنتی و پرهزینه تضمینی به سمت درج قیمت‌های تضمینی در بورس و رسیدن سود واقعی حاصل از تولید به کشاورزان حرکت کنیم.

آشنایی کشاورزان با روش‌های نوین

مدیرکل پشتیبانی امور دام استان کرمانشاه نیز در خصوص مزایای اجرای سیاست قیمت تضمینی ذرت به کمک بورس کالا و جایگزینی آن با سیاست خرید تضمینی به «پیام اقتصادی بورس کالا» گفت: سیاست قیمت تضمینی ذرت در راستای اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی برای محصول ذرت در حالی در بورس کالا به اجرا در آمده که به کمک سازوکار معاملاتی بورس کالا کشاورزان با روش‌های نوین معاملاتی و عرضه محصول در قالب گواهی سپرده کالایی آشنا می شوند. ضمن اینکه در این بازار، فضای معاملاتی شفافی حاکم بوده و امکان عرضه مستمر در آن وجود دارد. بطوریکه همه مردم در سراسر کشور می توانند معاملات و قیمت‌های کشف شده در این بازار را رصد کرده و به اطلاعات معاملاتی دقیقی دسترسی داشته باشند.

اسماعیل پرویزی فر به حذف فعالیت‌های دلالی و واسطه ای مخرب در حوزه کشاورزی به کمک عرضه محصول در بورس کالا به عنوان دیگر مزیت این بازار اشاره کرد و گفت: از طریق بورس کالا کشاورزان می توانند محصول خود را به صورت مستقیم بفروشند و می توان گفت عرضه در این بازار راهی برای دفاع از منافع کشاورزان در مقابل سودجویان است.

پرویزی فر مزیت دیگر عرضه محصولات کشاورزی از جمله ذرت در بورس را امکان نظارت دقیق بر معاملات عنوان کرد و افزود: در این روش، دو نماینده از طرف شرکت پشتیبانی امور دام و سازمان جهاد کشاورزی استان در زمان تحویل محصول به

انبارهای پذیرفته شده بورس کالا حضور دارند که بر نحوه تحویل، باسکول و محاسبه وزن و نیز بررسی میزان رطوبت و کیفیت محصول، نظارت می کنند و به همین دلیل، مشکلات مربوط به کیفیت محصول که در سیاست خرید تضمینی با آن مواجه بودیم، مرتفع می شود. وی به مباحث مربوط به کنترل کیفیت محصول برمبنای استانداردهای مورد تایید بورس نیز اشاره کرد و گفت: برای صدور گواهی سپرده کالایی برای محصول تحویلی در انبارهای پذیرفته شده در بورس کالا رعایت استانداردهای مشخصی لازم است و به همین دلیل عرضه محصولات کشاورزی در بورس، افزایش کیفیت محصول تولیدی را در پی دارد. از این رو، عرضه ذرت در بورس کالا نیز به منزله دفاع از کیفیت ذرت تولیدی کشور و نظام انبارداری و در نهایت دفاع از حقوق مصرف کننده است تا بتوانند از طریق بورس محصولی با بهترین کیفیت را خریداری کنند. حتی اگر دولت نیز بخواهد جهت ذخیره و نگهداری محصول به عنوان یک خریدار کالای موردنظر خود را از بورس خریداری کند، به دلیل رعایت استانداردها، نسبت به خرید محصول با کیفیت اطمینان خاطر دارد. پرویزی فر تاکید کرد: مورد حائز اهمیت دیگر مربوط به کاهش هزینه‌های تحمیل شده به دولت است؛ چراکه دولت در سیاست خرید تضمینی باید هزینه‌های مربوط به خرید محصول از کشاورز، انبارداری و نگهداری و آزمایشات مربوطه جهت رعایت استانداردها را بپردازد. ضمن اینکه در تامین منابع لازم برای پرداخت مطالبات کشاورزان در اکثر مواقع تاخیرهایی وجود دارد که این امر با نارضایتی کشاورزان همراه شده و تبعات اجتماعی در پی دارد. این در حالی است که در سیاست قیمت تضمینی، این هزینه‌ها به دولت تحمیل نمی شود و چنانچه قیمت معامله در بورس کمتر از قیمت تضمینی باشد، دولت تنها مابه التفاوت آن را پرداخت می کند و پول کشاورزان در سریع ترین زمان به حساب آنها واریز می شود. مدیر کل پشتیبانی امور دام استان کرمانشاه در ادامه گفت: بورس کالا با سازوکاری که برای معاملات در اختیار دارد، حامی کشاورزان بوده و مکانیسم حاکم بر این بازار تضمینی برای پرداخت مطالبات کشاورزان در سریع ترین زمان ممکن است. وی احتمال بروز اختلاط ناخالصی ها در سیاست خرید تضمینی را از جمله دلایلی دانست که باید به سمت اجرای سیاست قیمت تضمینی در بورس حرکت کرد. به اعتقاد پرویزی فر، علاوه بر همه این موارد، با کمک بورس دولت از انجام حجم عظیمی از بروکراسی های مرتبط با اجرای سیاست خرید تضمینی رها شده و بخش خصوصی را درگیر مسایل اجرایی می کند که این امر به معنای ایجاد اشتغال در حوزه انبارداری و درآمدزایی برای فعالان بخش خصوصی است.

افزایش امنیت مالی برای ذرت کاران

مدیر توسعه بازرگانی سازمان جهاد کشاورزی استان خوزستان نیز در این باره اظهار داشت: عرضه ذرت تولیدی استان خوزستان در حالی امسال نیز همانند سنوات گذشته در راستای اجرای سیاست قیمت تضمینی انجام می شود که ما کشاورزان را به عرضه محصول در بورس کالای ایران هدایت کردیم. در این راستا، انبارهای دارای استاندارد مورد تایید بورس کالا پذیرش شده و قراردادهای لازم منعقد شده است. ضمن اینکه اطلاعات کامل و دقیق کشاورزان نیز برای حضور در این طرح در سامانه‌های اطلاعاتی ثبت شده است. عزت اله صادقی افزود: پیش از اجرای سیاست قیمت تضمینی در بورس کالا، کشاورزان در دریافت پول ناشی از فروش محصول خود به واسطه‌ها و دلالان از امنیت لازم برخوردار نبودند و یا تاخیر زیادی در وصول مطالبات آنها صورت می گرفت که این امر نارضایتی آنها را به همراه داشت. این در حالی است که به کمک سازوکار شفاف حاکم بر معاملات بورس کالا، پول کشاورزان در سریع ترین زمان ممکن پس از انجام معامله، به حساب اعلامی از سوی آنها واریز می شود و دیرکردی در واریزی آنها اتفاق نمی‌افتد. مدیر توسعه بازرگانی سازمان جهاد کشاورزی استان خوزستان در خصوص پرداخت مابه التفاوت قیمت معامله در بورس با قیمت پایه تضمین شده توسط دولت به کشاورزان، گفت: طبق ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده از سوی دولت، مابه التفاوت آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت می شود. در نتیجه با اجرای این سیاست در بورس کالا می توان به دولت در کاهش هزینه‌های مربوط به تامین منابع مالی لازم برای بخش کشاورزی، کمک ویژه ای کرد. به گفته وی، هدف از اجرای این سیاست به کمک ساختار بورس کالا برای محصول ذرت، حمایت از تولیدکننده برای تولید محصول با کیفیت تر است. چراکه محصول برای پذیرش در انبارهای مورد تایید بورس و صدور گواهی سپرده کالایی، باید استانداردهای تعریف شده را دارا باشد که با توجه به نظارت‌های حاکم بر انبارهای بورس، محصول با کیفیتی تحویل خریداران خواهد شد. صادقی با اشاره به ثبت اطلاعات کامل کشاورزان در اجرای این سیاست و امکان استفاده از آن جهت برنامه ریزی برای کشت سال آینده، گفت: با توجه به اینکه اطلاعات کشاورزان و ذرت کاران از جمله سطح زیر کشت محصول و میزان تولید در هکتار به طور کامل در سامانه‌های اطلاعاتی ثبت می شود، می توان برای برنامه ریزی‌های مربوط به تولید از آنها بهره برد. به عنوان مثال می توان میزان کود و یا بذر مورد‌نیاز برای کشت سال آینده کشاورزان را از محل این اطلاعات ارزیابی کرد. در خاتمه، این مقام مسئول تاکید کرد: استان خوزستان در تولید ذرت مقام اول را در کشور در اختیار داشته و باوجود خشکسالی های اخیر، کشاورزان طی سال زراعی جاری نیز عملکرد بالایی را در تولید ذرت از خود به نمایش گذاشتند که بزودی محصول تولیدی آنها در قالب گواهی سپرده کالایی در بورس کالا عرضه خواهد شد.

عطر گل‌های بنفش در تالار نقره‌ای

آمارها از گردش بالای معاملات طلای سرخ در بورس کالا حکایت دارد

ساناز صمدی
کارشناس تحلیل کارگزاری کارآمد

زعفران یک محصول گران‌بها وارزشمند از نظر طبی و صنعتی است که به دلیل قیمت بالای آن در میان محصولات و فرآورده‌های کشاورزی به طلای سرخ معروف شده است و ایران با ۸۸ درصد تولید، رتبه نخست تولید زعفران در جهان را در اختیار گرفت. در سال ۱۳۹۶ ایران با تولید بیش از ۸۸ درصد زعفران دنیا مقام اول تولید زعفران جهان را در اختیار گرفت تا زعفران صادراتی ایران سهم ۹۶ درصدی را از بازارهای جهانی زعفران کل دنیا در سال گذشته در اختیار داشته باشد.

زعفران سوپر نگین ایرانی، که هیچ قسمت زرد یا سفید رنگ در آن وجود ندارد و فقط از کلاله تشکیل شده است، با میزان سافرانال زیر یک درصد، همچنان بهترین نوع زعفران صادراتی در جهان محسوب می‌شود. کشت زعفران ایران عمدتا در بهترین ارتفاعی که برای کشت این محصول مناسب است، در حدود ۱۳۵۰ تا ۲۲۰۰ متر از سطح دریا صورت می گیرد؛ بنابراین قیمت گذاری این محصول راهبردی باید به گونه‌ای باشد که هم حفظ بازارهای خارجی را مد نظر داشته و هم درآمد اقتصادی کشاورزان و تولید کنندگان داخلی را تامین کند. زعفران ایرانی، کالایی صادرات محور است و نیاز به بازار مدرن و محصول استاندارد دارد، بنابراین اگر قیمت زعفران از حد متعارف و منصفانه پایین‌تر باشد تولید کنندگان داخل کشور دچار زیان شده و تولید این محصول را رها می کنند و اگر قیمت بالا باشد تجار و مصرف کنندگان خارجی به خرید زعفران از کشورهای دیگر روی می آورند و این امر باعث توسعه کشت این محصول در سایر کشورها می‌شود و در آینده کشورهایی مانند افغانستان و هند رقیب ایران در تولید زعفران خواهند شد؛ بنابراین قیمت گذاری زعفران فرآیندی بسیار حساس است که نیاز به تجربه و تدبیر و مشارکت همه حلقه‌های زنجیره تولید اعم از تولیدکنندگان، صنایع بسته‌بندی و صادر کنندگان در فضایی شفاف و رقابتی همچون بورس دارد.

در سال زراعی ۱۳۹۶-۱۳۹۷ سعی شد با مدرن کردن بازار زعفران (بازار فیزیکی، گواهی سپرده کالایی و قراردادهای آتی) در بورس کالا و استانداردسازی محصول، کمک شایانی به صادرات طلای سرخ صورت گیرد؛ به گونه‌ای که به گفته حسین شیرزاد مدیرعامل سازمان مرکزی تعاون روستایی و براساس گمانه‌زنی‌های دفتر بازرگانی سازمان تعاون، بیش از ۲۵۰ تن زعفران به ارزش تخمینی بیش از ۳۵۲ میلیون دلار زعفران از کشور به بازارهای بین المللی با متوسط قیمت کیلویی حداقل ۹۷۰ دلار و حداکثر ۱۳۰۰ دلار صادر شده است.

بررسی تاریخچه معاملات زعفران در بازار سنتی حاکی از آن است که در سال ۹۶ قیمت زعفران به شدت کاهش یافت و به کمتر از کیلویی ۳ میلیون تومان رسید تا جایی که سازمان مرکزی تعاون روستایی به نمایندگی از وزارت جهاد کشاورزی با هدف حمایت از تولیدکنندگان ناچار به خرید حمایتی زعفران شد و نزدیک به ۶۷ تن زعفران در گریدهای نگین، شبه نگین، پوشال مرغوب و پوشال معمولی را خریداری کرد.

در این سال، رصد قیمت بازارهای جهانی و ارزش ذاتی محصول زعفران در مقایسه با سایر محصولات مبنای قیمت‌گذاری زعفران‌های خریداری شده و کل زعفران به صورت شفاف در تابلوی بورس کالا برای مصارف داخلی و صادرات عرضه شد و در مراحل پایانی عرضه زعفران، سطح قیمت به گونه ای تنظیم شد که مبنای درستی برای محصول جدید کشاورزان باشد. به عبارت دیگر پایه‌گذاری صحیحی از قیمت کف انواع زعفران تولیدی در مناطق مختلف کشور برای سال پیش روی فراهم آید. رصد قیمت‌ها در بازار سنتی حکایت از آن دارد که قیمت این محصول به دلیل توان ذخیره سازی، آهنگ ملایم عرضه زعفران نو توسط کشاورزان و نیز استمرار عطش بازار، در ادامه قیمت های عرضه شده زعفران در سال قبل بوده است. در جدول شماره ۱، قیمت گریدهای مختلف زعفران در سال های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۷ قابل مشاهده است.

باتوجه به آمار این جدول مشاهده می شود که با اجرای طرح خرید توافقی در زمان برداشت محصول طی سال گذشته و عرضه زعفران خریداری شده به کمک سازوکار بورس کالا، قیمت‌های سال جاری نسبت به سال گذشته واقعی تر شده و به این سبب بازار مسیر خود را به درستی طی می کند. طرحی که اصلی ترین هدف آن حمایت از معیشت زعفران کاران خرده پای کشور و ممانعت از کاهش کاذب قیمت ها در زمان برداشت محصول بوده است؛ چراکه سیستم دلالی سنتی بازار زعفران به دنبال سود عادلانه و بهای منصفانه زعفران برای کشاورزان زعفران کار نبوده و نیست و همواره این امکان وجود دارد که دلالان با شگرد دامپینگ صوری و ایجاد ترس از افت بیشتر قیمت، تا قبل از تاریخ اتمام برداشت، زعفران‌های خانگی کشاورزان را به بازار کشانده و قیمت حاضر را بشکنند که فعالیت‌های این سیستم طی سال های اخیر به فقر بیشتر و محرومیت این گروه از کشاورزان دامن زده است.

اما از زمان عرضه زعفران در بورس، کشاورزان با اطلاع از کف قیمت‌ها از عرضه محصول خود تحت تاثیر نگرانی ناشی از جوسازی دلالان پیرامون افت بیشتر قیمت ها، حاصل زحمت و دسترنج یکساله خود را به قیمت واقعی در بازار عرضه می کنند.

به این ترتیب، عرضه زعفران در بورس توانسته تامین منافع تولید کنندگان و فعالان در بازار زعفران را به همراه آورد و ضمن ساماندهی صادرات این محصول ارزشمند، سبب پایان یافتن نقش سودجویان از دلالی زعفران شود.

در حال حاضر نیز معاملات این ادویه گران‌قیمت در بورس کالای ایران هم به صورت گواهی سپرده کالایی و هم در بازار فیزیکی به صورت نقد، سلف و نسیه انجام می‌شود. همچنین زعفران در قالب معاملات قراردادهای آتی نیز مورد دادوستد قرار می گیرد. آمارهای معاملات این محصول به تفکیک نوع محصول در بورس حاکی از آن است که طی ۸ ماهه سال ۱۳۹۷، بیش از ۳ هزار و ۷۷۸ میلیارد و ۴۱۲ میلیون ریال انواع زعفران سرگل، نگین، پوشال مرغوب و معمولی و نیز سبد زعفران معامله شده که جزییات آن به تفکیک نوع زعفران معامله شده در جدول شماره ۲ آمده است.

در جریان این معاملات، زعفران رشته‌ای درجه ۱ (پوشال مرغوب) با ارزش معاملاتی بیش از ۹۹۷ میلیارد و ۵۲۳ میلیون ریالی طی هشت ماهه اول امسال، سهم ۲۹ درصدی را از ارزش کل معاملات زعفران در بازار فیزیکی بورس کالا داشته و بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است.(نمودار ۱)

همچنین بررسی این آمارها استان خراسان رضوی ۹۴ درصد ارزش معاملات زعفران به تفکیک عرضه کننده را به خود اختصاص داده و ۶ درصد ارزش معاملات نیز مربوط به عرضه‌های استان خراسان جنوبی بوده است.(نمودار ۲)

۷۴ درصد ارزش معاملات بازار گواهی سپرده زعفران در اختیار یک نماد

بررسی آمارهای معاملات زعفران در قالب گواهی سپرده کالایی حاکی از آن است که طی هشت ماهه نخست سال ۱۳۹۷ در بورس کالای ایران طی بیش از ۳۱ هزار و ۸۷۱ دفعه معامله بیش از ۱۵ میلیون و ۸۳۰ هزار گواهی سپرده کالایی زعفران معامله شده و برای این محصول ارزشمند صادراتی، در قالب ۱۴ نماد معاملاتی ارزشی بیش از ۱۴۸۸ میلیارد و ۹۸۴ میلیون ریال به ثبت رسیده است.

در جریان معاملات این بازار، گواهی سپرده زعفران ۹۷۰۸ نگین از انبار شرکت زرین زعفران مشرق زمین با ارزش معاملاتی بیش از ۱۰۶۳ میلیارد و ۵۰۵ میلیون ریال به تنهایی بیش از ۷۴ درصد ارزش کل معاملات هشت ماهه را به خود اختصاص داده است.(نمودار ۳)

گردش بالای قرارداد آتی زعفران نگین سررسید دی ماه

در بازار قراردادهای آتی زعفران نیز، معامله گران بیش از ۷ میلیون و ۳۲ هزار قرارداد آتی زعفران را تا پایان آبان ماه سال جاری در بازار مشتقه بورس کالای ایران منعقد کردند که انعقاد این تعداد قرارداد در ۵ سررسید معاملاتی و بر پایه دو دارایی زعفران رشته ای درجه یک و زعفران نگین بوده است.ارزش معاملاتی انعقاد این تعداد قرارداد رقمی بیش از ۱۰۰ هزار و ۳۴۲ میلیارد و ۷۸۲ میلیون ریال به ثبت رسیده است.(جدول ۳)

در جریان معاملات بازار قراردادهای آتی زعفران، ارزش معاملات سررسید دی ماه ۱۳۹۷ بر پایه دارایی زعفران نگین با سهم ۶۰ درصدی، بیشترین ارزش معاملات را در بازار قراردادهای آتی زعفران به خود اختصاص داده است. بطوریکه تا پایان آبان ماه سال جاری در این سررسید معاملاتی، بیش از ۳ میلیون و ۳۱۸ هزار قرارداد آتی زعفران نگین منعقد شد.(نمودار ۴)

جدول شماره ۱. مقایسه قیمت گریدهای مختف زعفران در سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۹۶ (کیلوگرم - تومان)

نوع زعفران	سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		
	میانگین قیمت بازار	قیمت خرید حمایتی	دامنه تغییرات قیمت روز بازار	میانگین قیمت روز بازار	درصد رشد قیمت روز بازار نسبت به میانگین سال ۹۶
نگین	۴.۴۰۰.۰۰۰	۵.۴۰۰.۰۰۰	۹۰۰۰.۰۰۰-۱۳.۰۰۰.۰۰۰	۱۱.۰۰۰.۰۰۰	۲۵۰
شبه نگین	۴.۰۷۰.۰۰۰	۵.۱۰۰.۰۰۰	۸.۰۰۰.۰۰۰-۸.۵۰۰.۰۰۰	۸.۲۵۰.۰۰۰	۲۰۲
پوشال مرغوب	۳.۷۵۰.۰۰۰	۴.۸۰۰.۰۰۰	۷.۰۰۰.۰۰۰-۷.۵۰۰.۰۰۰	۷.۲۵۰.۰۰۰	۱۹۳
پوشال معمولی	۳.۲۰۰.۰۰۰	۴.۳۰۰.۰۰۰	۶.۰۰۰.۰۰۰-۶.۵۰۰.۰۰۰	۶.۲۵۰.۰۰۰	۱۹۵
میانگین کل	۳.۸۵۵.۰۰۰	۴.۹۰۰.۰۰۰	۷.۵۰۰.۰۰۰-۸.۸۷۵.۰۰۰	۸.۲۰۰.۰۰۰	۲۱۲
گل زعفران	۴۰۰,۰۰۰	-	۸۵۰.۰۰۰-۱.۲۰۰.۰۰۰	۱.۰۰۰.۰۰۰	۲۵۰

جدول شماره ۲. آمار معاملات زعفران در بازار فیزیکی بورس کالای ایران به تفکیک نوع محصول

نام	مقدار عرضه	حجم درخواست	حجم قرارداد	ارزش قرارداد (هزار ریال)	تعداد قرارداد معامله شده
زعفران رشته‌ای بریده ممتاز (سرگل)	۳۴	۵	۵	۳۱۸,۱۷۰,۶۹۵	۵۰
زعفران رشته‌ای بریده ممتاز (نگین)	۲۵	۳۵	۹	۶۳۹,۸۰۵,۱۴۵	۱۱۲
زعفران رشته‌ای درجه ۱ (پوشال مرغوب)	۵۶	۲۹	۱۶	۹۹۷,۵۲۳,۰۳۰	۸۹
زعفران رشته‌ای درجه ۱ (پوشال معمولی)	۴۷	۳۶	۱۷	۸۹۶,۹۲۲,۸۶۰	۱۷۸
سبد زعفران	۲۹	۲۷	۱۷	۹۲۵,۹۹۱,۱۷۶	۲۸
جمع کل	۱۹۴	۱۳۳	۶۶	۳,۷۷۸,۴۱۲,۹۰۶	۴۵۷

نمودار ۱

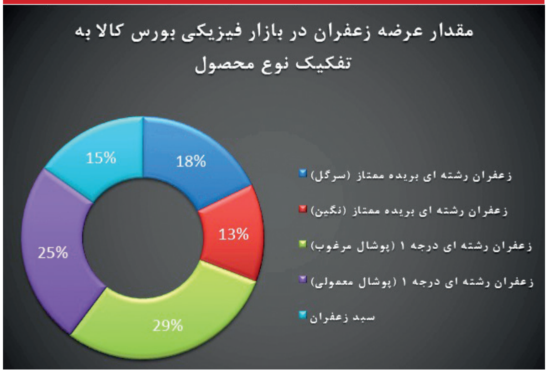

نمودار ۲

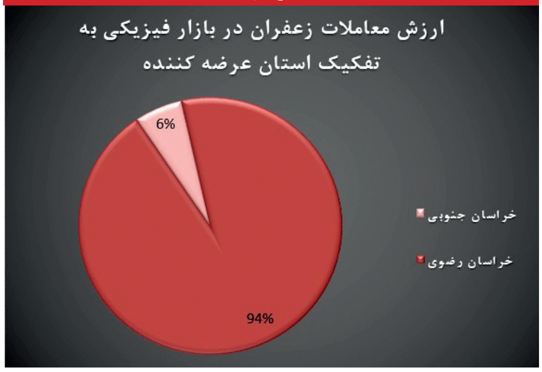

جدول ۳

شرح	حجم	ارزش (ریال)	بالاترین (ریال)	پایین ترین (ریال)
قرارداد آتی زعفران رشته‌ای درجه یک تحویل آذر ماه ۱۳۹۷	۴۶,۸۰۸	۵۴۴,۰۳۳,۸۶۰,۰۰۰	۱۱۹,۹۰۰	۹۸,۹۰۰
قرارداد آتی زعفران رشته‌ای درجه یک تحویل دی ماه ۱۳۹۷	۱,۸۴۶	۱۹,۶۶۳,۱۱۰,۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰	۱۰۳,۳۰۰
قرارداد آتی زعفران نگین تحویل آبان ماه ۱۳۹۷	۲,۸۲۹,۰۱۷	۳۲,۶۰۵,۱۴۱,۴۰۰,۰۰۰	۱۶۱,۳۰۰	۸۰,۸۰۰
قرارداد آتی زعفران نگین تحویل دی ماه ۱۳۹۷	۳,۳۱۸,۴۱۳	۵۹,۹۹۶,۲۸۱,۲۳۰,۰۰۰	۲۵۰,۱۰۰	۱۲۹,۰۰۰
قرارداد آتی زعفران نگین تحویل شهریور ماه ۱۳۹۷	۸۳۶,۱۱۳	۷,۱۷۷,۶۶۳,۳۱۰,۰۰۰	۹۷,۳۰۰	۶۷,۵۰۰
جمع کل قراردادهای آتی زعفران	۷,۰۳۲,۱۹۷	۱۰۰,۳۴۲,۷۸۲,۹۱۰,۰۰۰	-	-

نمودار ۳

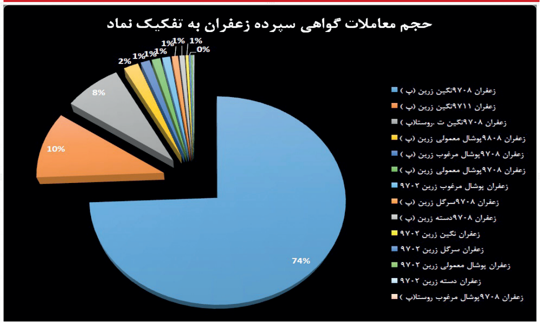

نمودار ۴

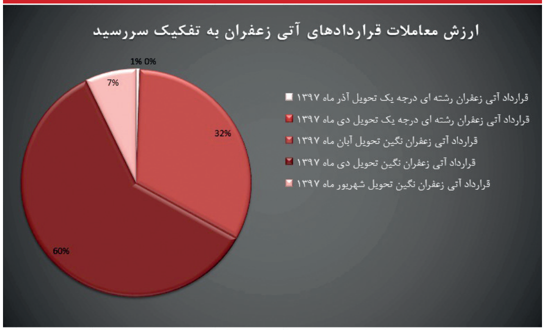

پتروشیمی و
فرآورده های نفتی

گفت و گو با احمد مهدوی ابهری

بازار پتروشیمی به تعادل رسید

میثم طاهری

آزاد شدن سقف معاملات پتروشیمی و تغییر محاسبه قیمت عرضه محصولات در بورس کالا از ارز ۴۲۰۰ تومانی به ارز سامانه نیما باعث شد بازار به تعادل رسیده و واسطه‌ها به کلی از صحنه خارج شوند؛ در این شرایط کالاها با شرایط بهتر و مناسب تری به دست مصرف کنندگان واقعی یعنی تولید کنندگان بخش پایین دستی می‌رسد.

احمد مهدوی ابهری، دبیر کل انجمن کارفرمایی صنعت پتروشیمی ضمن بیان مطلب فوق در گفت و گو با پیام اقتصادی بورس کالا درباره اینکه محاسبه قیمت عرضه محصولات پتروشیمی در بورس کالا بر مبنای ارز سامانه نیما چه تاثیری بر روند معاملات داشته است، گفت: همانطور که پیش از این اعلام شد، عرضه محصولات پتروشیمی با نرخ دلار ۴۲۰۰ تومانی به کمک مصرف کنندگان نیامد و برعکس باعث شد در مدت چند ماه، تقاضا برای محصولات پتروشیمی چند میلیون تن افزایش یابد.

به گفته وی، رشد عجیب تقاضا در شرایطی به ثبت می‌رسید که هیچ اتفاق ویژه‌ای در اقتصاد مانند راه‌اندازی کارخانه‌های جدید و افزایش نیاز به مواد اولیه در کشور رخ نداده بود، به این ترتیب به وضوح نمایان شد که قیمت‌ها نباید به صورت غیرواقعی تعیین شوند چراکه این اقدام نه تنها به سود مصرف کنندگان نیست، بلکه به دلیل جذابیت نرخ‌های ارزان برای واسطه ها، صف‌های خرید طولانی می‌شود و به این ترتیب مصرف کنندگان واقعی هستند که اصلی‌ترین ضربه را از واقعی نبودن قیمت‌ها می‌خورند.

وی ادامه داد: به هر حال پس از چندماه که تبعات نرخ‌های غیرواقعی نمایان شد، مبنای محاسبه نرخ عرضه محصولات پتروشیمی به جای ارز ۴۲۰۰ تومانی به ارز سامانه نیما تغییر یافت تا به یکباره سود خرید ارزان مواد پتروشیمی از بین برود و واسطه‌ها از گردونه بازار کنار روند.

دبیر کل انجمن کارفرمایی صنعت پتروشیمی یادآور شد: اکنون بازار به تعادل رسیده و دلالان از صحنه خارج شده اند و کالاها با شرایط بهتر و مناسب تری به دست مصرف کنندگان واقعی یعنی تولید کنندگان بخش پایین دستی می‌رسد.

مهدوی ابهری خاطر نشان کرد: این در حالیست که تغییر محاسبه نرخ محصولات از ارز ۴۲۰۰ تومانی به نرخ ارز نیمایی تاثیر منفی بر بازار نداشته و باعث گرانی کالاها برای مردم نشده است.

وی گفت: تنها تاثیر منفی تغییر مبنای محاسبه نرخ عرضه محصولات پتروشیمی به ارز نیمایی به واسطه‌ها برمی گردد که خوشبختانه با اتخاذ این تصمیم واقع‌بینانه، شاهد آرامش بازار هستیم.

کمک حذف سقف رقابت به تعادل بازار

دبیر کل انجمن کارفرمایی صنعت پتروشیمی درباره برداشته شدن سقف معاملات محصولات پتروشیمی نیز گفت: آزاد شدن سقف معاملات نیز به تثبیت شرایط بازار و ایجاد تعادل کمک کرد. در واقع این دو تصمیم یعنی تغییر مبنای محاسبه نرخ عرضه محصولات به همراه برداشتن سقف رقابت معاملات مکمل هم شدند و کمک کردند تا تقاضاهای کاذب در بازار از بین برود.

مهدوی ابهری با بیان اینکه فعالان صنعت پتروشیمی همواره از بورس کالا دفاع می کنند و موافق واقعی بودن قیمت‌ها هستند، یادآور شد: ما در کشور به دنبال فاصله گرفتن از اقتصاد اجباری و دستوری هستیم که در این راستا احترام به قواعد اقتصادی و کشف قیمت‌ها براساس عرضه و تقاضا در بورس کالا، باید مورد تاکید همه باشد؛ همان طور که مشاهده کردیم با دخالت در مکانیسم بازار، خودمان تعادل بازارها را برهم زدیم و امروز باید از گذشته عبرت گرفته دیگر در روند معاملات بازار دخالت نکنیم.

اطمینان خاطر بخش پایین دستی با تعیین کف عرضه

دبیر کل انجمن کارفرمایی صنعت پتروشیمی اضافه کرد: برای اینکه بخش پایین دستی و بازار، اطمینان داشته باشد که محصولات پتروشیمی به میزان کافی در بازار وجود دارد، اقدام به تعیین کف عرضه برای پتروشیمی‌ها کرده ایم که براساس آن هر واحد پتروشیمی موظف است یک مقدار حداقلی را برای عرضه محصولات رعایت کند. وی افزود: این موضوع را تقریبا همه پتروشیمی‌ها رعایت کرده اند البته برخی واحدها به علت مشکلات فنی یا نبود کاتالیست یا به دلیل مشکلات در تامین خوراک، ناچار شدند برای مقاطعی عرضه محصولات خود را کاهش دهند. به عنوان مثال برخی واحدها به عنوان مثال برای تولید پروپیلن از سوی پالایشگاه‌ها در تامین خوراک خود دچار مشکل شدند اما در مجموع، بیشتر پتروشیمی‌ها کف عرضه را رعایت کردند.

دبیر کل انجمن کارفرمایی صنعت پتروشیمی درباره نگرانی بخش پایین دستی از تامین مواد اولیه پتروشیمی گفت: در ابتدا که درباره عرضه محصولات بر مبنای نرخ ارز نیمایی و همچنین برداشته شدن سقف معاملات تصمیم گیری شد، برخی تولیدکنندگان بخش پایین‌دستی نگران شدند که مبادا در تامین کالای مورد نیاز خود دچار مشکل شود و نتواند به فعالیت خود ادامه دهد، اما گذشت زمان نشان داد که این نگرانی بی مورد بوده و شرایط نه تنها برای آنها بدتر نشد بلکه بهبود نیز یافت. مهدوی ابهری خاطر نشان کرد: آنها اکنون می‌توانند همه محصولات مورد نیاز خود را با نرخ مناسب تهیه کنند، در حالی که پیش از این و در زمان عرضه محصولات پتروشیمی با نرخ ارز ۴۲۰۰ تومانی، مصرف کنندگان واقعی می‌توانستند حداکثر ۲۰ درصد از نیاز خود را تهیه کنند، اما اکنون تولیدکنندگان قادر هستند به راحتی بیش از ۹۰ درصد محصولات مورد نیاز خود را از بورس کالا بخرند.

گفت و گو با کارشناس ارشد بازار سرمایه

ناکارآمدی محدودیت‌ها

عملکرد نظام مالی اثر بسیار زیادی بر کارکرد بخش حقیقی اقتصاد شامل تولید، اشتغال و... دارد و یکی از عوامل مؤثر بر بهره‌وری نظام مالی، نظارت مؤثر و کارا است؛ نظارت و مقررات‌گذاری در بخش مالی اقتصاد در طول زمان دچار تغییرات و تحولاتی شده و به طور مستمر نیازمند بازنگری در شیوه‌های نظارتی است. یکی از مباحث مهم در زمینه مقررات‌گذاری و نظارت بر بخش‌های مالی، لزوم دخالت نکردن دولت در بحث قیمت‌گذاری است؛ دولت‌های کشورهای توسعه یافته در مواقع بحرانی تنها به میزان عرضه و تقاضا ورود می‌کنند و به هیچ وجه وارد بحث قیمت‌گذاری دستوری نمی‌شوند. در همین راستا امیرحسین محمدی، کارشناس ارشد بازار سرمایه و معاونت امور اجرایی کارگزاری کارآمد به «پیام اقتصادی بورس کالا» می‌گوید: متاسفانه در برهه‌هایی که با تلاطم در بازارها روبه‌رو هستیم، شاهد بازگشت به رویکرد قیمت‌گذاری با هدف کنترل قیمت‌ها هستیم؛ به طوریکه هربار که محدودیت‌هایی در معاملات بورس کالا اعمال می‌شود، استدلال‌های گوناگونی نیز در دفاع از این قوانین مطرح شده است، اما پس از گذشت مدتی، ناکارآمدی این محدودیت‌ها در کنترل هیجانات بازار، مشخص می‌شود. ادامه مصاحبه این کارشناس بازار سرمایه در ادامه آمده است.

روند کشف قیمت کالاها را در بورس کالا چگونه ارزیابی می‌کنید؟ به نظر شما چه عواملی در کشف قیمت اخلال ایجاد می‌کند؟

از سال ۸۲ که بورس فلزات تهران راه‌اندازی شد تا به امروز که بورس کالای ایران با سه رینگ معاملاتی صنعتی و معدنی، پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی و کشاورزی به شیوه‌ای مطلوب فعالیت می‌کند، روند کشف قیمت‌ها کالا به خوبی انجام شده و در واقع بورس کالا اقتصاد ایران را قیمت‌گذاری دستوری دور کرده است. این اقدام به نوعی باعث شده تا سود حاصل از تولید محصولات به درج کشف واقعی قیمت‌ها در بورس کالا، به دست تولیدکننده اصلی برسد و نقش واسطه‌ها به حداقل برسد. در این میان در برخی مواقع و با توجه به شرایط اقتصاد کشور، محدودیت‌هایی در روند معاملات بورس کالا اعمال می‌شود که روند کشف قیمت عادلانه را با اشکال روبه رو می‌کند. از جمله این محدودیت‌ها، می‌توان به گذاشتن سقف و کف قیمت در برهه‌های زمانی مختلف برای برخی از محصولات (به‌ویژه محصولات پتروشیمیایی) اشاره کرد. البته هربار که محدودیت‌های مختلفی اعلام می‌شود، استدلال‌های گوناگونی نیز در دفاع از این قوانین مطرح شده است؛ اما پس از گذشت مدتی، ناکارآمدی این محدودیت‌ها در کنترل هیجانات بازار، مشخص می‌شود. به هرحال، بورس کالا مکانیزم‌های مناسبی برای کشف قیمت محصولات دارد و در مواقعی که دخالت‌های مراجع بیرونی به حداقل رسیده، کارآیی این سازوکارها بیشتر از پیش مشخص شده است.

آیا روند تامین نیاز صنایع پایین دستی از بورس کالا مطلوب است؟

در موضوع تامین نیاز صنایع پایین دستی که رشد تولید و شمار کارخانجات تولیدی طی سال‌های گذشته به وضوح بیانگر بهبود وضعیت تامین نیاز آنها به واسطه عرضه مواد اولیه در بورس کالا است. اما در این زمینه نیز باز هم باید به موضوع قیمت‌گذاری برگردیم. اگر در شرایط نرمال اقتصادی قرار داشته باشیم و خللی در روند کشف قیمت به واسطه قیمت‌گذاری یا اختلال در عرضه ایجاد نشود، صنایع پایین دستی به راحتی مواد مورد نیازشان را در بورس کالا تامین می‌کنند. اما اگر به طور مثل نرخ‌ها در بورس به منظور حمایت از مصرف کنندگان، ارزان باشد، آن زمان است که شاهد رشد کاذب تقاضا و ایجاد مشکل برای صنایع پایین دستی می‌شویم. به این ترتیب بهترین راهکار برای تامین نیاز مستمر واحدهای تولیدی از طریق بورس کالا، دخالت نکردن در روند قیمت‌گذاری به همراه رعایت کف عرضه محصولات در بورس کالاست.

آیا تمام خریداران از بورس کالا واقعی هستند؟

در حال حاضر خریداران بورس کالا واحدهای صنعتی، تولیدی و بنگاه‌های اقتصادی فعال کشور هستند که در راستای موضوع فعالیت خود مبادرت به خرید محصولات می‌کنند؛ دلیل این ادعا نیز تایید آنها در سامانه بهین یاب وزارت صمت است. اما در بررسی دقیق‌تر خریداران محصولات در بورس کالا، باید ریشه یابی دقیقی صورت گیرد. آیا وقتی قیمت یک محصول در بورس منطقی باشد و فاصله زیادی با نرخ‌های خارج از بورس نداشته باشد، انگیزه‌ای برای واسطه‌ها به منظور ورود به معاملات بورس ایجاد می‌شود؟ مسلما خیر، پس اگر در خصوص خریدافرادی که هر نحوی برای مثال استفاده از سهمیه شرکت‌های غیرفعال از بورس کالا صحبت می‌کنیم، پس از یک جای کار یعنی روند کشف قیمت دچار اختلال است. به عبارت بهتر تا زمانیکه نرخ‌ها

براساس رسالت بورس کالا به شیوه‌ای واقعی و به دور از هر گونه محدودیت کشف شود، اصلا انگیزه‌ای برای حضور در بورس باقی نمی‌ماند و بازیگران واقعی براساس صرفه اقتصادی به معامله می‌پردازند.

برداشتن سقف رقابت قیمت‌ها چه تاثیری بر معاملات محصولات داشته است؟

بهترین راهکار جهت حذف خریداران غیر واقعی که با مجوز بهین یاب در بورس کالا وجود دارند، برداشتن سقف رقابت قیمتی بود؛ اعمال محدودیت‌هایی نظیر سقف قیمت باعث می‌شود تا تقاضای کاذب ایجاد شود که با برداشت سقف قیمت‌ها و فروکش کردن تقاضا، خریداران واقعی می‌توانند با قیمت‌های منصفانه نسبت به خرید کالاهای درخواستی اقدام کنند.

به اعتقاد شما امکان انجام صادرات محصولات از بورس کالا وجود دارد؟

در حال حاضر سازوکارهای لازم جهت صادرات محصولات از طریق بورس کالا تدوین و به کار گرفته شده است که صادرات چندساله انواع محصولات قیر شاهدی بر این مدعا است. هر چند بورس کالا سعی در توسعه بازار صادراتی داشت، اما موانع متعددی در این زمینه وجود دارد. شفافیت که از جمله مزایای بورس کالا است، خود به یک مانع بزرگ در ورود برخی از بازیگران بازار به بورس است؛ متاسفانه باتوجه به راه‌های متعدد فرار مالیاتی، امکان صادرات از مجاری غیرقانونی، یکپارچه نبودن اطلاعات بین دستگاه‌های دولتی (مانند گمرگ؛ صنایع و...)، بسیاری از شکاف‌ها، ترفندها و مشکلات موجب شده تا برخی از صادرکنندگان تمایل به حضور در بازار شفاف بورس کالا را نداشته باشند. برای این گروه، ورود به بازار شفاف بورس مساوی با شفاف‌سازی عملکرد، ثبت واقعی رویدادهای مالی و... است که برای آنها چندان خوشآیند نیست.

در این بین تحریم‌های آمریکا علیه ایران شکل بازاریابی و ارتباط با مشتریان خارجی (به‌ویژه در زمینه نفت، گاز و محصولات پتروشیمی) را تغییر داده است؛ به طوری که بسیاری از خریداران از ترس تنبیه و ممانعت از حضور در بازارهای آمریکا ترجیح می‌دهند تا نامی از آنها نزد مراجع ایرانی و خارجی (مانند بورس کالا) به عنوان شریک تجاری ایران به ثبت نرسد.

گستردگی تعداد کالاهای پذیرفته شده در بورس کالا را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

در سال‌های گذشته تلاش‌های زیادی جهت توسعه بازار بورس کالا انجام شده است، اما هنوز هم بسیاری از گروه محصولات (مانند سنگ آهن داخلی) با حجم مطلوب و مستمر در بورس کالا دادوستد نمی‌شود؛ شاید مهمترین دلیل برای این امر، تلاش‌ها و محدودیت‌های دولتی برای کنترل قیمت‌ها (تعیین دستوری قیمت‌ها) باشد. در صورت رفع این محدودیت‌ها می‌توان انتظار داشت که شاهد رشد و توسعه ارزش معاملات باشیم.

توسعه ابزارهای مشتقه، چه نقشی در جلوگیری از نوسانات شدید قیمتی دارند؟

در بسیاری از کشورهای پیشرفته و توسعه یافته، فعالان اقتصادی از ابزارهای مشتقه به منظور پوشش ریسک ناشی از نوسانات شدید قیمتی استفاده کرده و به این ترتیب، معاملات ابزار مشتقه و استراتژی‌های به کارگیری آنها روزبه‌روز گسترده‌تر می‌شود؛ به طوری که حدوداً نسبت معاملات ابزارهای مشتقه به سایر معاملات ۱۰ به یک است. به طور حتم رفع این مشکلات در ادامه و توسعه معاملات ابزار مشتقه می‌تواند بستر مناسبی را برای فعالان اقتصادی مهیا کند تا خود را در مقابل نوسانات قیمتی کالاها (به ویژه نوسانات ناشی از نرخ ارز) مصون کنند. با این حال، با فرهنگ‌سازی و آموزش‌های همگانی و توسعه متوازن، می‌توان ابزارهای مالی به خصوص معاملات آتی را به بسیاری از دست‌اندرکاران بازارها آموزش داد تا ما نیز بتوانیم با استفاده از شیوه‌های مدرن در برابر نوسانات شدید قیمتی در آینده بیمه شویم.

چشم انداز شما از آینده بورس کالا در اقتصاد ایران چیست؟

نگاهی به عملکرد ۱۱ سال اخیر نشان می‌دهد که بورس کالا توانسته تا حد زیادی به اهداف و برنامه‌های خود دست یابد و هر چند در مقاطع زمانی گوناگون با اعمال محدودیت‌هایی روند رو به رشدش به کندی پیش رفت، اما معرفی ابزارهای تامین مالی مبتنی بر کالا (سلف موازی استاندارد)، معرفی گواهی‌های سپرده کالایی، معرفی ابزارهای مشتقه (معاملات آتی و اختیار معامله)، معرفی صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک کالایی، راه‌اندازی بازار فرعی، پذیرش صدها کالا و... همگی از مواردی بودند که نقش غیرقابل انکاری در رشد و توسعه اقتصادی کشور داشتند. نگاهی به نیاز اقتصاد کشور به عبور از مفاهیم و ابزارهای سنتی، نیاز فعالان اقتصادی به شفاف‌سازی و جلوگیری از رانت و... همگی مواردی هستند که بورس کالا به عنوان رکن اساسی از بدنه اقتصاد کشور می‌تواند بهترین ابزاری برای تحقق آن باشد و به این ترتیب، چشم انداز بورس کالا بسیار روشن و نقش آفرین پیش‌بینی می‌شود.

فراز و فرود قیر در جاده نوسان

بازار قیر یکی از بازارهای مهم بورس کالاست که در آن قیر در دو شیوه داخلی و صادراتی مورد معامله قرار می‌گیرد. در سال جاری تا ۲۵ آبان‌ماه شاهد بودیم که ۲ میلیون و ۹۲۲ هزار تن از این کالا در بورس کالای ایران مورد معامله قرار گرفته است که از لحاظ ارزش به نسبت مدت مشابه سال قبل رشدی ۱۰۰ درصدی داشته ولی از لحاظ حجم شاهد افت ۲۰ درصدی معاملات بودیم. در همین مدت زمانی حجم داد و ستد وکیوم باتوم به عنوان مهمترین ماده اولیه تولید قیر ۳ میلیون و ۶۰ هزار تن بوده که از لحاظ حجم به نسبت مدت مشابه سال قبل رشدی ۲۲ درصدی داشته ولی از لحاظ ارزش این رقم رشدی ۱۸۲ درصدی را نشان می‌دهد. این تفاوت در آمارها نشان می‌دهد که برخی از شرکت‌ها وکیوم باتوم مورد نیاز خود را از بورس کالا تأمین کرده‌اند ولی قیر تولیدی را در این بازار عرضه نکرده‌اند و یا مورد معامله قرار نگرفته است. سهمیه‌بندی برخی از واحدها و یا پروژه‌ها ساده‌ترین پاسخ برای این تفاوت حجم است به عبارتی برخی از شرکت‌ها مستقیماً در چارچوب دستورالعمل‌های موجود، قیر مورد نیاز خود را از به مصرف‌کننده تحویل داده‌اند. پروژه‌های راه‌سازی مهمترین مسیر برای جذب این میزان قیر است اگرچه می‌توان گفت که برخی از شرکت‌ها وکیوم باتوم تولیدی خود را از بورس کالا تأمین کرده‌اند ولی هنوز در مسیر تولید و یا انبارداری است و به بورس کالا عرضه نشده است. البته در سال جاری شاهد هستیم که حجم کل معاملات در بازار محصولات فرآورده‌های نفتی بورس کالا از لحاظ حجم کاهشی ۳ درصدی داشته ولی از لحاظ ارزش رشدی ۱۲۲ درصدی را تجربه کرده‌اند. تکانه‌های ارزی در سال جاری شاید مهمترین دلیل تغییرات بازار قیر در سال جاری باشد مخصوصاً در شرایطی که شاهد هستیم قیمت‌ها که در گذشته با ارز مبادله‌ای مورد معامله قرار می‌گرفتند هم‌اکنون با ارز بازار ثانویه نرخ‌گذاری می‌شوند و همین رشد قیمت‌ها خود یکی از دلایل مهم کاهش جذابیت خرید در بورس کالاست. به صورت دقیق‌تر حجم عرضه‌ها اگرچه هنوز هم به نسبت بالاست ولی تقاضا افت کرده و حجم معاملات را با خود کاهش داده است. این بدان معنی است که بازار داخلی قیر هنوز هم خود را با نرخ‌های بالای موجود هم‌تراز نکرده است و تا زمانی که بازار به صورت واقعی نرخ‌های موجود را به رسمیت نشناسد، همین وضعیت ادامه خواهد داشت. به عنوان یک نمونه مشخص، قیمت هر کیلوگرم قیر در ماه‌های اخیر به شدت افزایش یافته و از قیمت‌هایی کمتر از ۱۰۰۰ تومان در هر کیلوگرم، به نرخ‌هایی بالاتر از ۴ هزار و ۴۰۰ تومان هم رشد داشته است. البته رشد قیمت جهانی نفت خام نیز در این نوسان نرخ مؤثر بوده و تاکنون به رشد قیمت‌ها کمک کرده است. همین داده به معنی آن است که نرخ‌ها از هم‌اکنون با یک پتانسیل کاهش جدی همراه است و آن هم در شرایطی که هم قیمت دلار آزاد و یا نیمایی کاهشی بوده و هم نرخ‌های جهانی در مسیر تضعیف قرار گرفته است. این روند نوسان قیمت‌ها بیش از همه بر حجم معاملات تأثیرگذار بوده است و از رقمی بیش از ۲۰۰ هزار تن در اردیبهشت‌ماه به نزدیکی ۳۶ هزار تن در مهرماه کاهش یافته و البته این روند نزولی حجم معاملات باز هم قابل رهگیری است. از سوی دیگر در روزهای پایانی آبان‌ماه شاهد رشد حجم معاملات بودیم که در گزارش‌های آینده به این تغییر فاز هم توجه خواهیم کرد. با توجه به افت قیمت‌های جهانی قیر به احتمال قوی حجم معاملات برای ماه‌های پایانی سال باز هم تقویت خواهد شد و البته نرخ‌ها نیز دستخوش تغییر می‌شود. این مطلب به معنی شرایط بهتر بازار در هفته‌های آینده است و در نهایت بازار خود را با نرخ‌های موجود هم‌تراز می‌کند.

البته در مورد وکیوم باتوم یک مطلب مغفول باقی مانده است و آن افزایش معاملات سلف این کالاست. به صورت دقیق‌تر در آمارهای معاملاتی این کالا شاهد هستیم که حجم کل دادوستد در سال جاری تا ۲۵ آبان‌ماه ۲۲ درصد رشد داشته ولی حجم معاملات نقدی آن ۸ درصد کاهش داشته است. دلیل این تفاوت را باید در افزایش ۷۵۰ هزار تنی معاملات سلف این کالا به شمار آورد یعنی به مرور زمان و با فرارسیدن موعد تحویل آن، پتانسیل رشد عرضه قیر در بورس کالا وجود دارد و به احتمال قوی ضعف نسبی عرضه‌ها را پوشش خواهد داد که خود تکانه مهمی برای رشد حجم معاملات به شمار می‌رود که گذشت زمان تأثیرات این رخداد و صحت این ادعا را ثابت می‌کند. در هر حال در کنار بازار داخلی قیر، بازار صادراتی هم وجود دارد و پتانسیل صادرات را نمی‌توان در این خصوص نادیده گرفت.

همبستگی قیمت قیر با قیمت‌های جهانی نفت خام

در وضعیت فعلی در بازارهای جهانی، نوسان قیمت قیر با پیچیدگی‌های جدیدی همراه شده است. به صورت کلی نوسان قیمت قیر در جهان با نوسان بهای نفت خام مورد بررسی قرار می‌گیرد یعنی با رشد قیمت نفت انتظار غالب، افزایش قیمت قیر است و بالعکس. این در حالی است که به مرور زمان پالایشگاه‌های جدید در جهان تمایل کمتری به تولید قیر دارند و بیشتر سعی می‌کنند فرآورده‌هایی با ارزش افزوده بالاتر را تولید کنند. همین شرایط موجب شده تا اهمیت تولیدکنندگان سنتی قیر افزایش یابد و همچنین بازارهای جهانی آزادی عمل پیشین را نداشته باشند. با توجه به این شرایط انتظار داریم که قیر در سطوح بهتری به نسبت نفت خام نوسان کند که این ادعا منطقی به نظر می‌رسد. نگاهی به نوسان قیمت قیر مثلاً در بازار چین در مقایسه با قیمت جهانی نفت خام نشان می‌دهد که در بازه‌هایی از زمان این وضعیت حاکم بود ولی عکس آن هم از اهمیت بالایی برخوردار است یعنی قیر بعضاً نتوانسته است از رشد قیمت نفت خام حداکثر استفاده را ببرد. دلیل این وضعیت را باید در ضعف تقاضا در کشورهای مصرف‌کننده بزرگ همچون چین دانست زیرا ناخودآگاه حجم ساخت و ساز و پروژه‌های عمرانی و مسکونی محدود می‌شود و همین داده به ضرر بازار قیر تمام شده است. به صورت دقیق‌تر بازار قیر نه تنها از رشد جدی قیمت نفت خام در هفته‌های گذشته سود حداکثری را نبرد بلکه به آن میزان حتی رشد نرخ

نداشت. این وضعیت شــرایط امن تری را برای قیر پدید می‌آورد ولی در روزهای گذشــته که شــاهد نوســان مجدد قیمت قیر بودیم هم، افت قیمت‌ها چندان هم چشــمگیر نبود. با توجه بــه این موارد در کنار ضعف انتظاری تقاضــا در بازارهای جهانی و مخصوصاً بیم و امید از دورنمــای قیمت‌ها، هنوز هم پتانسیل برای افت قیمت قیر جهانی وجود دارد و خریداران نیز خرید خود را بــه تعویق می‌اندازند. با توجه به این شــرایط بازار قیر هنوز هم مســتعد تغییر و دقیق تر تعدیل اســت و این داده برای بازار داخلی قیر در کشــورمان مهم ارزیابی می‌شــود و می‌توان انتظار داشــت که قیمت‌ها تعدیل شــده و همچنین حجم تقاضــای داخلی افزایــش یابد. از سوی دیگر سخت‌گیری‌های صادراتی در خصوص بازگشــت ارز حاصل از صادرات هم به داده دیگری برای محدودشدن جذابیت صادرات منجر می‌شود بنابراین عرضه در بازار داخلی نیز تقویت خواهد شد. البته در ماه‌های اخیر شــاهد هســتیم که همگام با کاهش حجم معامــلات قیر در بــورس کالا، عرضه داخلی نیز محدود شــده اگرچه این واقعیت بیشتر در ماه‌هــای اخیــر خودنمایی کرده اســت. با توجه به بالابودن نســبی حجم معاملات وکیــوم باتوم و همچنین واقعیت‌های صادراتی، به نظر می‌رسد باز هم حجم معاملات قیر در بورس کالا تقویت شود.

دورنمای بازار داخلی و بازار جهانی قیر

بهای نفت خام به نسبت در یک فاز تعدیل قرار گرفته و از نرخ‌هــای بالای پیشــین کمتر کســی حمایت می‌کند. این وضعیت اگرچه در روزهای آینده با اما و اگرهای بسیاری همراه است ولی ضعف نسبی تقاضا در بازارهای جهانی در کنار میــزان عرضه به برخی بازارهای خاص همچون بــازار آمریکا و حجم تولید در این کشور و همچنین برنامه‌ریزی تولید در اوپک مواردی است که دورنمای بازار را تعیین خواهد کرد. در هر حال بازار نفت را برخی کاهشی ارزیابی می‌کنند که با واقعیت‌های بازار همخوانی نسبی دارد. از سوی دیگر در بازارهای قیر نیز همین داده قابل رهگیری است یعنی در صورت کاهش بهای نفت خام، پتانسیل افت قیمت قیر هم وجود دارد ولی در شــرایطی که شاهد رکودی نسبی در بازار نفت و یا بازارهای کالایی مشابه باشیم، حجم تقاضای قیر با محدودیت‌های بالاتری همراه می‌شــود بنابراین کاهش قیمت‌ها از این مسیر هم قابل رهگیری است.

کاهش قیمت‌های جهانی خود عامل مهمی در افت قیمت‌ها در بازار داخلی است آن هم در وضعیتی که قیمت دلار در بازارهای رسمی و غیررسمی توأمان کاهش نرخ را تجربــه می‌کند و همیــن داده هم بر نوسان نرخ در بازار داخلی مؤثر واقع خواهد شد.

مشکلات بین‌المللی در مســیر صادرات را هم باید جدی گرفت و به مرور زمان و هرچه بگذرد صادرات دشوارتر خواهد شد. این مطلب نیز به معنی افزایش تزریق قیر به بازار داخلی است و ناخودآگاه با برتری عرضه بر تقاضای احتمالی، داده‌ای مهم برای کاهش قیمت‌ها ایجاد می‌شود.

گام بــه گام ســخت‌گیری‌های صادراتــی در مورد بازگشت ارز حاصل از صادرات در حال بهبود است و تداوم این وضعیت به افزایش احتمالی صادرات منجر می‌شود بنابراین اگر شــیوه انتقال ارز در مسیرهای بین‌المللی تســریع و تسهیل شــود هم داده مهمی برای افزایش حجم صادرات اســت کــه ناخودآگاه جذابیت عرضه به بازار داخلی را محدود می‌ســازد؛ این داده یکی از محرک‌های رشد قیمتی است یعنی در برابر داده‌های بالا موضعی مخالف اتخاذ می‌کند. در مورد این مطلب البته نمی‌توان چندان خوش‌بین بود زیرا در شرایطی که قیمت‌های جهانی بالاتر بود و یا مشکلات صادرات و انتقال ارز به وخامت وضعیت فعلی نبود هــم جذابیت صادرات محدود شــده بود بنابراین افزایش جدی حجم صــادرات چندان هم قدرتمند ظاهر نمی‌شود.

در کنار این موارد شــاهد افزایش تولید وکیوم باتوم هستیم یعنی به مرور زمان پالایشگاه‌ها در حال تولید وکیوم باتوم بیشتری هستند که در آمارهای معاملاتی در بورس کالا نیز قابل رهگیری اســت. این وضعیت هم داده مثبتی برای حمایت از تولید قیر به شــمار می‌رود یعنی انتظار داریم که حجم عرضه در کل در دو بازار داخلی و صادراتی افزایش یابد که در نهایت داده مهمی برای تغذیه بازار و افزایش عرضه است که زمینه اصلی برای رشد حجم معاملات و تزریق به بازار داخلی را ایجاد می‌کند.

با توجه به تمامی موارد فوق به احتمال قوی دورنمای بازار قیــر از مســیر قیمت‌ها کاهشــی خواهد بود و این داده مهم خود می‌توانــد جذابیت خرید در بازار داخلی بورس کالا را تقویــت کند بنابراین دورنمای افزایش حجم معاملات با کاهــش قیمت‌ها چندان دور از ذهن نیست. باید پذیرفت که حجم معاملات قیر در شــرایط فعلی نه تنها جذاب نیســت بلکه از یک رکود نســبی در این بازار حکایت دارد بنابراین کاهش قیمت‌ها داده مثبــت و مهمی برای حمایت از بــازار خواهد بود. البته در صورت عمیق‌تر شــدن رکود در بازار داخلی و تضعیــف پروژه‌های عمرانی و مســکونی انتظار رشــد حجم تقاضای قیر چندان منطقی نیســت مگر کاهش قیمت‌ها به کمک بازار بیاید. از سوی دیگر در رشد قیمت‌های ماه‌های اخیر اغلب خریداران حرفــه‌ای و واحدهایی که به تأمین نیازهای خود وابســتگی بیشتری داشــتند اقدام به خرید کرده‌انــد و البته در رقابت مورد انتظار شــاید انواعی را خریداری کرده باشــند که از کیفیت بالاتر و البته قیمت بیشــتری برخوردار باشند بنابراین در رصد قیمتی در نمودارها بایــد به این پیش‌فرض به بررسی رخدادهای قیمتی پرداخت. در هر حال بعد از تکانه‌های قیمتی که این بار از مسیر تکانه‌های ارزی خودنمایی کرده اســت؛ ورود بازار بــه یک فاز رکود چندان هم غیرمنطقی نیست و البته بهبود شرایط زمان بر خواهد بود. به نظر می‌رسد در وضعیت فعلی در بازار قیر شاهد رکود تورمی هستیم و اگر کاهش قیمت‌های انتظار از شتاب مطلوبی برخوردار نباشد شاید دوران رکود طولانی‌تر و رکود عمیق‌تر باشد. این نگرانی را باید جدی گرفت اگرچه به جز در بازار قیر، در بازار محصولات پتروشیمی نیز ایفای نقش کرده اســت ولی در بازار پتروشــیمی‌ها همچون پلیمرها شاهد هستیم که افت قیمت‌ها سریع‌تر رخ داده و بازار با سرعت و شتاب بیشتری خود را با واقعیت‌ها وفق داده است. در هر حال در این شرایط امکان دادوستد مستقیم به موازات بورس کالا هم وجود دارد ولی برای کلیت بازار و شرایط عمومی در اقتصاد بهترین مسیر برای مدیریت و شفافیت معاملات همین داد و ستد در بورس کالاست.

وضعیت معاملات قیر داخلی در بورس کالای ایران - تن

	عرضه	تقاضا	معامله
تا ۲۵ آبان	۵۹۹۵۰	۲۴۵۰۰	۶۵۰۰
مهر	۷۱,۵۷۰	۳۵,۸۳۱	۳۵,۷۷۱
شهریور	۱۴۲,۷۵۰	۱۵۶,۹۶۴	۸۹,۷۱۴
مرداد	۴۶۸,۴۶۰	۱۴۰,۲۸۸	۸۴,۰۳۶
تیر	۹۵۹,۲۱۶	۱۴۸,۶۶۷	۱۱۹,۴۲۳
خرداد	۹۶۲,۸۲۰	۱۵۴,۰۰۹	۱۳۹,۰۰۹
اردیبهشت	۱,۰۸۶,۰۳۵	۲۳۲,۶۹۹	۲۰۱,۹۹۹
فروردین	۶۸۲,۶۳۰	۶۶,۴۸۵	۶۶,۰۷۵
اسفند	۷۶۵,۶۱۹	۱۶۵,۸۶۳	۱۶۵,۷۶۳
بهمن	۶۵۴۴۲۰	۶۶۱۰۱	۶۶۱۰۱
دی	۶۸۸,۹۱۰	۲۶,۶۰۰	۲۶,۶۰۰
آذر	۶۲۳,۴۹۰	۸۲,۰۷۶	۸۲,۰۳۲
آبان	۵۱۲,۱۱۰	۸۸,۶۴۰	۸۸,۶۴۰
مهر	۷۳۵,۰۷۶	۱۸۵,۳۲۱	۱۸۵,۳۲۱
شهریور	۵۹۱,۱۱۴	۱۳۷,۸۲۲	۱۳۷,۸۲۲
مرداد	۷۲۸,۸۷۵	۳۰۹,۹۵۶	۳۰۹,۸۵۶
تیر	۵۹۵,۷۵۰	۹۲,۸۹۷	۹۰,۱۸۶
خرداد	۸۲۶,۰۸۰	۷۶,۹۵۸	۷۶,۹۰۸
اردیبهشت	۷۶۵,۰۵۰	۱۱۱,۴۹۴	۱۱۱,۱۹۴
فروردین	۳۱۵,۹۵۰	۳۶,۱۶۵	۳۵,۱۶۵

معرفی محصول

PVC
همه فن حریف

محمد حسین بابالو

محصولات پتروشیمی را می‌توان پیچیده‌ترین و البته گسترده‌ترین گروه کالایی در بازار محصولات کالایی بورس کالای ایران به شمار آورد که از ویژگی‌های فنی پیچیده‌ای برخوردار هستند. به صورت کلی این گروه کالایی را به دو بخش اصلی در بورس کالا تقسیم بندی می‌کنیم که شامل محصولات شیمیایی و پلیمرهاست که مهمترین گروه کالایی در حوزه محصولات پتروشیمی، پلیمرهاست که یکی از مهمترین محصولات در بازار فیزیکی بورس کالا به شمار می‌روند.

تقسیم بندی محصولات پتروشیمی در بورس کالای ایران

محصولات و فرآورده های نفتی و پتروشیمی در بورس کالا از تقسیم بندی مجزایی برخوردار است که همین اقدام در وب سایت بورس کالا موجب شده تا بخش بزرگی از فعالان بازار و حتی تحلیل گران این شیوه تقسیم بندی را مورد استفاده قرار داده تا جایی که می توان این شیوه را یک برند برای بورس کالا نامید. با مراجعه به پایگاه اطلاع رسانی رسمی بورس کالا به آدرس: http://www.ime.co.ir/offer-stat.html

تقسیم بندی جدیدی ذکر شده که در آن محصولات و فرآورده های نفتی و پتروشیمی را در طبقه بندی زیر قرار داده است: دوده صنعتی، قیر، روغن، اکستراکت، شیمیایی، نفتا، گوگرد، پلیمر، گازها و خوراک ها، وکیوم باتوم، آیزوریسایکل، لوب کات، آیزوفید، فرآورده های نفتی، سلاپس واکس و عایق رطوبتی.

طبقه‌بندی پلیمرها در بورس کالا

طبقه‌بندی‌های رایج متعددی از لحاظ فنی برای پلیمرها متصور است اگرچه ترکیبات شیمیایی و نحوه تولید وجه اشتراک اصلی در طبقه‌بندی‌هاست. در بورس کالا اما شرایط دیگری برای دسته‌بندی پلیمرها وجود دارد که شاید از اهمیت تجاری و تولیدی آن‌ها حکایت دارد. حجم معاملات در بورس کالا خود مهمترین معرف برای طبقه‌بندی این گروه کالایی است و نشان می‌دهد که صنایع تکمیلی به چه کالاهایی بیشتر نیاز دارند و البته تولیدکنندگان در صنایع بالادستی چه کالاهایی را به صورت عمومی برای بازار داخلی تولید می‌کنند. این شیوه دسته‌بندی می‌تواند بسیاری از واقعیت‌های تولید و رخدادهای بازار را نشان دهد و به کمک این طبقه‌بندی ناخودآگاه اهمیت کالاها برای معامله‌گران و مصرف‌کنندگان خودنمایی می‌کند.

بر پایه داده‌های بورس کالا می‌توان ۱۴ گروه کالایی را در بازار پلیمرها طبقه‌بندی کرد. این دسته‌بندی بیش از واقعیت‌های فنی، رخدادهای واقعی در بازار را نشان می‌دهد ولی از ویژگی‌های فنی نیز نمی‌توان غافل شد. این گروه‌ها را می‌توان معرف کلی برای این بازار به شمار آورد ولی برخی از گروه‌های کالایی را بهتر است در یک دسته مورد بررسی قرار داد. به عنوان نمونه PVC

بیشترین حجم معاملات و پلی‌پروپیلن‌های نساجی بیشترین ارزش دادوستد را به خود اختصاص داده است.
پلی‌پروپیلن‌های فیلم، نساجی و شیمیایی، پلی‌اتیلن ترفتالات بطری و نساجی، PVC، پلی‌اتیلن‌های سبک فیلم، سبک خطی، سنگین بادی، سنگین فیلم، پلی‌اتیلن سنگین اکستروژن (و گریدهای لوله) و سنگین تزریقی، ۱۲ گروه کالایی اصلی را تشکیل می‌دهد ولی در کنار آن مجموع پلی‌اتیلن‌های سنگین دورانی، پلی استایرن معمولی، انبساطی و مقاوم در یک گروه کالایی طبقه‌بندی می شود ولی برای گروه چهاردهم گروه‌هایی همچون پلی‌پروپیلن پزشکی، پلی‌اتیلن سبک تزریقی، پلی کربنات، گریدهای لاستیکی و این قبیل محصولات که از اهمیت کمتری برخوردار هستند، دسته‌بندی می‌شود.
نکته دیگر در طبقه‌بندی این گروه‌های کالایی قیمت هر محصول است ولی باید به حجم معاملات آن‌ها نیز توجه داشت. البته ذات دسته‌بندی گروه‌های کالایی لاستیکی در بازار پلیمرها خود مورد نقد قرار گرفته و البته قیمت بالاتر آن‌ها نیز می تواند مهم ارزیابی شود. از لحاظ قیمت و دقیق‌تر ارزش معاملات باید پلی پروپیلن‌ها را بیش از همه مهم ارزیابی کرد که هم از حجم دادوستد بالاتر و هم از ارزش معاملاتی بیشتری برخوردار شده است. از سوی دیگر گریدهای رایجی همچون سبک فیلم با توجه به چگالی کمتر و مصرف گسترده‌تر خود نیاز به بررسی دقیق و مجزایی دارد.
موارد فوق ویژگی‌هایی کلی هستند که قبل از بررسی گریدها به صورت اختصاصی نیاز به توضیح داشت ولی در همین شرایط نیز ویژگی‌های بازار و دقیق‌تر رقابت برای خرید با فرض حجم معاملات شاید و ویژگی اصلی و مهم برای بازار باشد.
در جدول ۱، گروه کالایی با ردیف ۱۳ یعنی پلی‌استایرن‌های معمولی، مقاوم، انبساطی و پلی‌اتیلن سنگین دورانی در یک بخش گردآوری شده است که البته دلیل اصلی آن را باید قرابت‌ها فنی این کالاها به شمار آورد که اغلب آن‌ها توسط پتروشیمی تبریز تولید می‌شد ولی هم‌اکنون تولیدکنندگان دیگری به جرگه تولید اضافه شده‌اند.
جدول طبقه‌بندی گروه‌های کالایی پلیمری که براساس وضعیت معاملاتی در ۷ ماه ابتدایی سال جاری ترسیم شده به تنهایی معرف کلی از وضعیت معاملاتی در گروه‌های کالایی است و واقعیت‌های تجاری و معاملاتی در بورس کالا را با آمار نشان می‌دهد. طبقه‌بندی گروه‌های کالایی براساس همین جدول انجام شده است.
از ویژگی‌های مهمی که در طبقه‌بندی پلیمرها اهمیت بسیاری دارد شاخص جریان مذاب (MFI) یا شاخص گرانروی مذاب (MFR) است. MFR شاخص اندازه‌گیری سهولت جریان مذاب گرانول‌های ترموپلاستیک‌هاست. این ویژگی نشان می‌دهد که جرم مشخصی از ماده بر حسب گرم در زمانی مشخص از یک لوله بسیار نازک (موبین) بر حسب فشار اعمال شده عبور می‌کند؛ در دمای معین چقدر است و البته با جرم مولکولی رابطه عکس دارد. MFR که با ویسکوزینه یا همان گران‌روی متناسب و مرتبط است تعیین می‌کند که این گرید برای چه فرآیندی مناسب است. به عبارت دیگر میزان تبدیل‌شدن به سیال یا جریان یافتن در اثر حرارت را نشان می‌دهد. MFR بالا برای تزریق و MFR پایین برای تولید اکستروژن مناسب‌تر است. MFR بالا برای قالب‌گیری مفیدتر است و با گران‌روی

شرایط کلی معامله پلیمرها در بورس کالا در ۷ ماه نخست امسال (جدول ۱)

ردیف	گروه کالایی	حجم معامله در سال جاری تن	ارزش معامله - هزار ریال	درصد از حجم کل	درصد از ارزش کل
۱	پلی اتیلن ترفتالات بطری	۱۴۰,۴۴۸	۱۱,۴۴۷,۹۴۹,۴۸۵	۷,۵۰	۹,۴۹
۲	پلی اتیلن ترفتالات نساجی	۱۴۸,۱۷۵	۹,۶۰۲,۱۲۳,۵۱۴	۷,۹۱	۷,۹۶
۳	پلی اتیلن سبک فیلم	۱۸۰,۱۱۸	۱۰,۹۰۲,۸۴۶,۷۲۶	۹,۶۲	۹,۰۴
۴	پلی اتیلن سبک خطی	۱۴۱,۴۲۷	۸,۲۳۸,۶۴۷,۳۱۴	۷,۵۵	۶,۸۳
۵	پلی‌پروپیلن شیمیایی	۸۴,۲۶۱	۵,۷۶۸,۴۰۱,۱۱۴	۴,۵۰	۴,۷۸
۶	پلی‌پروپیلن نساجی	۲۵۸,۷۷۸	۱۷,۰۷۰,۲۸۳,۶۴۴	۱۳,۸۲	۱۴,۱۵
۷	پلی وینیل کلراید موسوم به PVC	۲۷۱,۲۶۸	۱۳,۸۳۹,۶۰۸,۶۷۳	۱۴,۴۹	۱۱,۴۷
۸	پلی اتیلن سنگین اکستروژن و گریدهای لوله	۱۶۴,۷۴۲	۱۱,۷۹۷,۴۱۷,۴۷۰	۸,۸۰	۹,۷۸
۹	پلی اتیلن سنگین تزریقی	۶۶,۳۱۸	۳,۷۵۳,۰۷۵,۳۳۶	۳,۵۴	۳,۱۱
۱۰	سنگین بادی	۹۳,۳۲۹	۵,۸۹۷,۹۴۵,۱۲۱	۴,۹۸	۴,۸۹
۱۱	سنگین فیلم	۱۲۴,۰۰۱	۷,۶۵۴,۱۳۳,۰۶۲	۶,۶۲	۶,۳۴
۱۲	پلی پروپیلن فیلم	۵۳۲۰۵	۳,۸۶۰,۳۹۲,۵۶۴	۲,۸۴	۳,۲۰
۱۳	پلی استایرن معمولی	۲۲۴۶۰	۱۶۸۷۶۳۷۵۵۶	۱,۲۰	۱,۴۰
	پلی استایرن مقاوم	۲۸۵۲۵,۷۵	۲۳۹۳۹۴۰۲۸۲	۱,۵۲	۱,۹۸
	پلی استایرن انبساطی	۱۰۶۳۱	۸۸۲۹۷۱۰۸۰	۰,۵۷	۰,۷۳
	پلی اتیلن سنگین دورانی	۳۸۱۳۲	۲۱۵۴۷۱۸۶۵۴	۲,۰۴	۱,۷۹
۱۴	سایر موارد	۴۶,۷۴۱	۳۶۸۳۳۷۵۱۵۲	۲,۵۰	۳,۰۵
جمع	معامله پلیمرها در سال جاری	۱۸۷۲۵۶۰	۱۲۰,۶۳۵,۴۶۶,۷۴۷	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰

کمتر به سادگی در قالب حرکت می‌کند ولی در اکستروژن عکس این ویژگی را نیاز داریم. برای انتخاب یک پلیمر و مخصوصاً برای بازاریابی پلی‌اتیلن‌ها و یا پلی‌پروپیلن‌ها بهتر است به این شاخص مراجعه کنیم زیرا به صورت کلی کاربردهای اصلی در صنایع مختلف را نشان می‌دهد.
به عنوان یک نمونه مشخص گریدهای سبک خطی یا فیلم MFR پایین نزدیک به ۱ تا ۲ (و یا بیشتر) برخوردار هستند و گریدهایی همچون پلی استایرن معمولی ۱۵۴۰ نزدیک به ۱۱ و یا پلی پروپیلن نساجی Z۳۰S از MFR نزدیک به ۲۵ برخوردار است. (جدول ۲)

پلی وینیل کلراید موسوم به PVC

پرحجم‌ترین معاملات پلیمرها در ۷ ماه نخست سال ۹۷ در بورس کالا را PVC تشکیل می‌دهد، اگرچه حجم تولید آن بالاترین رتبه را در کشور ندارد. این گروه کالایی اما در بازارهای جهانی سومین پلیمر پرمصرف به شمار می‌رود. شاید مهمترین ویژگی PVC را بتوان قیمت پایین‌تر در کنار کیفیت مطلوب آن به شمار آورد که موجب شده تا حجم تولید و مصرف بالایی داشته باشد. به صورت کلی فرمول شیمیایی این گروه کالایی (C۲H۳Cl)n است یعنی در ساختار مولکولی این نوع پلیمرها از کلر استفاده شده است. همین ویژگی در کنار تغییرات فیزیکی به تفاوت‌های فنی در فرآیندهای تولیدی نیز منتهی شده و برای تولید آن اغلب از نمک استفاده می‌شود یعنی ماده معدنی هم در تولید این نوع پلیمرها به کار رفته است. به همین دلیل اغلب واحدهای تولید PVC یا در کنار معادن نمک و یا در کنار دریا احداث می‌شود تا بتوانند قیمت تمام شده تولیدات را کاهش دهند. از نظر قدمت، PVC نسبت به بیشتر پلیمرهای دیگر از پیشینه‌ای طولانی‌تر برخوردار است. به طور ذاتی، PVC سفید و طبیعتی بسیار خشک و شکننده دارد ولی به کمک افزودنی‌ها و یا تفاوت در فرآیندهای تولید از ویژگی‌های فنی متنوعی برخوردار شده است.
PVC مفید است، چون در برابر دو چیز که از هم متنفرند مقاومت می‌کند: آب و آتش. به دلیل مقاومت در برابر آب، از آن برای ساختن بارانی، پرده‌های حمام و لوله‌های آب استفاده می‌شود. هم چنین به علت داشتن کلر، در برابر شعله مقاوم است. PVC کاربردهای گسترده‌ای دارد و به دلیل تفاوت‌های فنی از آن در تولید بسیاری از کالاهای اغلب ارزان‌قیمت استفاده می‌شود. بیشترین مصرف PVC را در مصالح ساختمانی به شمار می‌آورند تا جایی که در برخی از آمارهای بین‌المللی نیمی از کاربرد PVC در صنعت ساختمان مخابره شده است. در سال‌های اخیر PVC جایگزین مواد ساختمان‌سازی سنتی نظیر چوب، سیمان و سفال در بسیاری از مناطق شده است. با وجود ظهور یک ماده ایده‌آل در ساختمان‌سازی؛ همچنان نگرانی در رابطه با هزینه PVC برای محیط زیست طبیعی و سلامتی انسان وجود دارد. به صورت تئوریک کاربرد PVC در علامت مغناطیسی کارت‌ها، برش عمودی پنجره‌ها، لوله، کانال و لوازم نصب کردنی، کیف‌های ارزان قیمت، پنجره‌های تاریک (بدون دید) و البته در شکل نرم آن برای لباس، لوازم منزل یا لوازم داخلی نظیر پرده، کف‌سازی و ساختن سقف، پوسته کابل‌های الکتریکی، توپ‌های بازی سبک وزن به ثبت می‌رسد. همچنین PVC ماده‌ای است که اغلب برای لوله کشی آب و فاضلاب به علت ارزان بودن و انعطاف پذیر بودن استفاده می‌شود. شاید لوله پلیکا عمومی‌ترین نوع PVC در بین مردم باشد که اغلب افراد PVC را با همین محصول می‌شناسند ولی چرم مصنوعی و در و پنجره دوجداره را هم باید به این موارد افزود.
PVC به دو گونه سخت و نرم دسته‌بندی می‌شود یعنی اگر نرم کننده به PVC اضافه نشود نوع سخت و به همراه نرم‌کننده، نرم به شمار می‌رود. مهمترین کاربرد PVC سخت در لوله‌ها و قاب‌های در و پنجره است. از این نوع PVC اغلب اوقات به عنوان بدون نرم کننده (UPVC) نام برده می‌شود و به دلیل نداشتن افزودنی؛ UPVC قابلیت اشتعال کمتری دارد. مصرف PVC نرم از گستردگی بیشتری برخوردار است و در بازار تجاری در دو نوع S و E معروف است که نوع S آن از طریق پلیمریزاسیون سوسپانسیونی و نوع E از طریق پلیمریزاسیون امولسیونی تولید می‌شود. چون عایق خوبی است در روکش سیم کاربرد دارد، اگرچه کاربردهای عمده دیگر آن شامل لباس‌ها، عایق‌های حرارتی (فوم PVC)، قسمت‌های مختلف اتومبیل، چسب‌ها و روکش‌هاست.
در بازار ایران PVC نرم اهمیت بیشتری دارد و به صورت کلی در بازار داخلی به دو گروه عمده امولسیون با علامت اختصاری E و یا سوسپانسیون با علامت اختصاری S

MFR مورد محاسبه برای برخی از گریدهای مهم پلیمری (جدول ۲)

گرید	MFR
پلی اتیلن سنگین تزریقی ۵۲۵۱۸	۱۸
پلی اتیلن سنگین اکستروژن EX۳	۰,۴۵
پلی اتیلن سبک فیلم ۰۱۹۰	۱,۹
پلی اتیلن سبک فیلم ۰۰۳۰	۰,۳
پلی استایرن معمولی ۱۵۴۰	۱۱
پلی استایرن مقاوم ۷۲۴۰	۴,۵
پلی اتیلن سبک خطی ۰۲۰۹AA	۰,۹
پلی اتیلن سنگین بادی BL۳	۱,۲
پلی اتیلن سنگین بادی ۰۰۳۵	۰,۴۳-۰,۲۸
پلی اتیلن سبک فیلم ۰۰۷۵	۰,۸۵-۰,۶۸
پلی پروپیلن نساجی V۳۰S	۱۸
پلی پروپیلن شیمیایی ZB۳۳۲C	۰,۳۵
پلی پروپیلن شیمیایی ZR۲۳۰C	۰,۳۵
پلی پروپیلن نساجی C۳۰S	۶
پلی پروپیلن نساجی Z۳۰S	۲۵

طبقه‌بندی می‌شود. در بازار داخلی انواع سوسپانسیون همچون S۵۷ ، S۶۰، S۶۵ و S۷۰ بیشترین جذابیت را به همراه دارد.

به صورت کلی پتروشیمی‌های آبادان، غدیر، بندر امام و اروند مهمترین تولیدکنندگان گریدهای سوسپانسیون و امولسیون PVC هستند اگرچه تولید گریدهای امولسیون پتروشیمی اروند بر سایرین برتری دارد.

در ۷ ماهه نخست امسال پتروشیمی اروند در بورس کالا ۱۴۱ هزار و ۷۵۸ تن PVC به فروش رسانده است. پتروشیمی بندر امام ۷۶ هزار و ۱۲۰ تن، پتروشیمی آبادان ۱۴ هزار و ۸۵۰ تن و پتروشیمی غدیر ۳۸ هزار و ۵۴۰ تن معامله کرده است. این وضعیت نشان می‌دهد که بیشترین حجم معامله و تغذیه بازار را در ابتدا پتروشیمی اروند و سپس بندر امام، غدیر و پتروشیمی آبادان به خود اختصاص داده‌اند.

پتروشیمی بندرامام در ۷ ماهه نخست امسال دو گرید اصلی S۶۰ و S۶۵ را تولید کرده که ۱۵ هزار و ۸۳۰ تن آن را S۶۰ و مابقی آن را S۶۵ تشکیل می‌دهد. در این بازه زمانی پتروشیمی آبادان ۳۶۶۰ تن S۵۷ ، ۶۹۲۰ تن S۶۵ و مابقی آن را S۷۰ تولید کرده است. غدیر هم تنها S۶۵ تولید کرده است. پتروشیمی اروند ۱۳۱ هزار و ۶۳۸ تن گرید S۶۵، ۲۰۰۲ تن E۷۰۴۴ و ۷۰۶۲ تن E۶۸۳۴ و ۱۰۵۶ تن E۶۶۴۴ تولید کرده است. (جدول ۳)

وضعیت معاملات گریدهای PVC در ۷ ماهه نخست امسال (جدول ۳)

گرید	تن
S۵۷	۳۶۶۰
S۶۰	۱۵۷۳۰
S۶۵	۲۳۷۴۸۸
S۷۰	۴۲۷۰
E۷۰۴۴	۲۰۰۲
E۶۸۳۴	۷۰۶۲
E۶۶۴۴	۱۰۵۶

برخی از کاربردهای PVC در صنایع داخلی

پلی وینیل کلراید S۶۵	لوله های سخت،فیلم های شفاف، لبه های پلاستیکی ام دی اف، چرم مصنوعی، قطعات تزریقی، اتصالات، روکش پلاستیکی درب، و ...
پلی وینیل کلراید S۶۰	برای تهیه کامپاند های پلیمری، فیلم های شفاف، ورق روکش سیم، اتصالات کابینت، برقی، قطعات ساختمان، فیلم و کفپوش
پلی وینیل کلراید S۷۰	فیلم و کف پوش،قطعات تزریقی، شیلنگ، اتصالات کابل ارتجاعی، روکش کابل، ورق و سیم، فیلم و...

صنعتی و معدنی

عضو هیات مدیره شرکت ملی صنایع مس ایران تشریح کرد

چتر حمایتی بورس کالا برای مشتریان کوچک

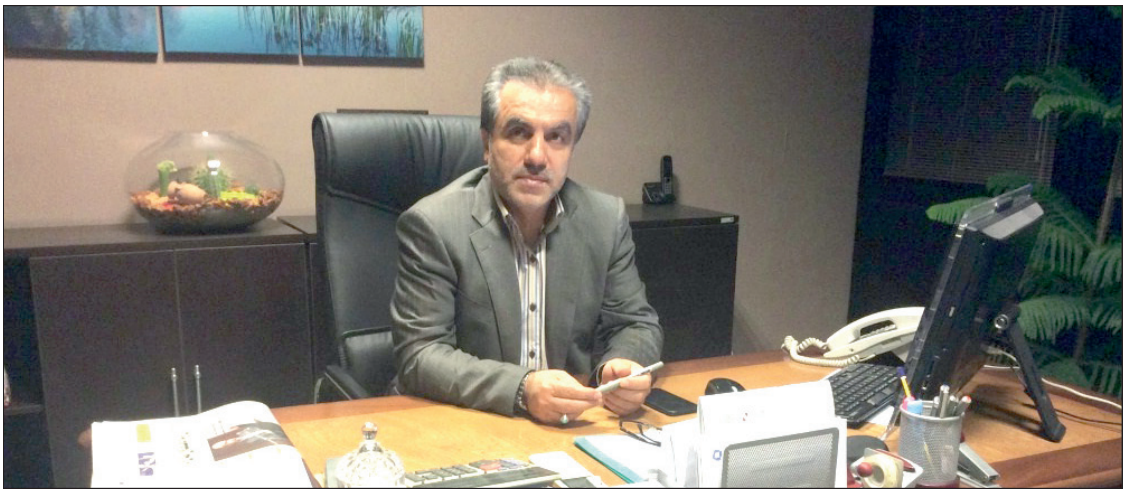

یک عضو هیات مدیره شرکت ملی صنایع مس ایران در گفت و گو با «پیام اقتصادی بورس کالا» از برنامه‌های این شرکت برای حمایت از صنایع کوچک و پایین دستی از مسیر بورس کالا ایران می گوید. به گفته وی، رتبه بندی و اعتبارسنجی بنگاه‌های کوچک از جمله برنامه‌هایی است که در آینده می توان به اعطای اعتبار به بنگاه‌های کوچک برای خرید از بورس کالا و تامین مالی آنها برای رونق و رشد تولید اشاره کرد.

محمدعلی احمدزاده اصل، عضو هیات مدیره شرکت ملی صنایع مس ایران در ابتدای این گفت و گو به لزوم تکمیل زنجیره تولید صنایع از طریق بورس کالا اشاره کرد و گفت: اقتصاد غیر شفاف ما باید براساس اصول و ساختار های مناسب در مسیر شفافیت قرار گیرد که در حوزه بازار کالاها، بورس کالای ایران ظرفیت مناسبی برای ایجاد شفافیت در دادوستدها را دارد. به گفته وی اگر در زنجیره ارزش، تامین کالاهای سرمایه‌ای و مواد اولیه که مورد نیاز صنعت است تمرکز و این زنجیره به طور کامل از مسیر بورس کالا عرضه شود، علاوه بر قطع شدن دست دلالان و واسطه گران، کشف قیمت واقعی تر شده و صورت‌های مالی و درآمدی شرکت‌ها هم شفاف تر می‌شود. این مقام مسول شرکت ملی صنایع مس ایران افزود: علاوه بر مزایای فوق، چنین مسیر شفافی، دستاورد مهمی نیز برای دولت دارد. به این ترتیب که دولت به عنوان یک نهاد سیاست گذار می تواند تنظیم بازار را براساس شفافیت‌های آماری بورس کالا به طور واقعی اجرا کرده و مانع هر گونه نابسامانی در بازار شود.

شفافیت نظام مالیاتی

وی از دیگر دستاوردهای عرضه زنجیره کامل تولید صنایع در بورس کالا را افزایش شفافیت نظام مالیاتی دانست و گفت: در این فرآیند به دلیل مسیر شفاف و نظامند بورس کالا، منابع درآمدی و میزان هزینه‌ها و درآمدهای شرکت‌ها شناسایی و شفاف‌سازی می‌شود؛ این روند نظام مالیات دهی را نیز کاملا شفاف می کند.

وی با تاکید بر اینکه تکمیل زنجیره تولید در بورس کالا، دستاوردهای بسیار مهمی برای بخش مولد اقتصاد خواهد داشت، افزود: دیگر برای همه اقتصادها ثابت شده که بدون ایجاد رقابت، نمی توان پیشرفت کرد، پس ما نیز باید بازار رقابتی را تقویت کنیم تا تولید کنندگان بتوانند در شرایطی برابر و رقابتی، محصولاتشان را روی تابلوی شفاف بورس کالا ببرند تا مصرف کنندگان نیز در صورتی که خرید را به صرفه دیدند، اقدام به خرید از بورس کالا کنند. وی با بیان اینکه عرضه محصولات در بورس کالا، قیمت تمام شده کالاها را کاهش می دهد، اظهار داشت: به عنوان مثال در بازار آزاد و غیر نظام‌مند، اعلام نرخ محصولات مس می توان به بازار جهت دهد در شرایطی که مشخص نیست معاملات با چه حجمی انجام شده است. اما زمانیکه زنجیره تولید محصولات در بورس کالا عرضه شود، کشف قیمت در کل زنجیره شفاف می شود و امکان انجام معاملات با قیمت‌های غیر منطقی وجود ندارد زیرا نرخ‌ها براساس عرضه و تقاضا کشف می شود و امکان برنامه‌ریزی برای تولید کنندگان نیز فراهم می‌شود. احمدزاده اصل در خصوص تلاش شرکت ملی صنایع مس ایران برای حمایت از صنایع پایین دستی مصرف کننده محصولات این شرکت از طریق عرضه محصولات مسی در بورس کالا، گفت: این صنعت به طور خاص، صنعت برق و ساختمان را پوشش می‌دهد که این دو صنعت، تقاضای زیادی دارد و صنایع وسیعی هستند که می توان گفت در هر خانه‌ای وجود دارند. وی به برنامه‌های شرکت ملی صنایع مس ایران برای حمایت از صنایع پایین دستی و صنایع کوچک اشاره کرد و اظهار داشت: به تازگی شرکت ملی مس سیاست‌های جدیدی را برای حمایت از صنایع کوچک و پایین دستی اتخاذ کرده است که این روند باعث حذف کامل واسطه‌ها می‌شود و حمایتی کاملا شفاف از تولید کننده را به دنبال دارد. وی معقتد است، برنامه‌های حمایتی ملی مس هرچند در کوتاه مدت ممکن است هزینه‌ای برای این مجموعه به دنبال داشته باشد اما بلند مدت برای کشور ظرفیت‌های جدیدی ایجاد می کند. این عضو هیات مدیره شرکت ملی صنایع مس ایران توضیح داد: سیاست جدید هیات مدیره ملی مس حمایت از صنایع جانبی و پایین دستی است که از بستر بورس کالا امکان اجرای آن میسر است. وی با تاکید بر اینکه اجرای برنامه‌های حمایتی از صنایع پایین دستی از مسیرهایی خارج از بورس کالا نتیجه نخواهد داد، گفت: شرکت‌ها و صنایع مادر مثل شرکت ملی مس می توانند از طریق بورس کالا با گرفتن تضامین کافی، رتبه بندی شرکت‌ها و امتیازدهی و اعتبارسنجی بنگاه‌های کوچک، راهکارهای حمایتی متعددی را برای صنایع کوچک طراحی کنند. به عنوان مثال می‌توان به صنایع پایین دستی اعتبار برای خرید دارد و بنگاه‌های کوچک را در تامین مالی برای خرید مواد اولیه حمایت کرد.

وی با تاکید بر اینکه با وجود بورس کالا، بستری مطلوب و آماده برای حمایت از صنایع پایین دستی فراهم است، گفت: حدود ۱۱ سال از فعالیت بورس کالا می گذرد و بدون شک در مسیر توسعه و رشد اقتصادی کشور، بیش از گذشته از ظرفیت‌های بورس کالا استفاده خواهد شد. در این بین موضوع رتبه بندی مشتریان بورس کالا همزمان با توسعه ابزارهای مالی و ارائه خدمات متنوع به فعالان صنایع می تواند جایگاه بورس کالا در اقتصاد ملی را ارتقا دهد.

تحلیل کارشناسان از آزادسازی سقف رقابت

بازگشت آرامش به بازار آهن

نوسانات ارزی در سال جاری و ایجاد تلاطم در بازارهای کالایی هر عواقب منفی برای بخش‌های تولیدی و مردم داشت، اما حداقل یک موضوع اقتصادی را بار دیگر اثبات کرد که امیدواریم مسوولان اقتصادی با بهره‌برداری از رویدادهای اخیر، دیگر اشتباهات گذشته را تکرار نکنند. «تلاش برای کنترل مصنوعی و دستوری بازار» همان اقدامی است که با وجود تاکید چندباره کارشناسان اقتصادی، اما بار دیگر در میان سیاست‌های اقتصادی جای گرفت تا ظرف چندماه شاهد تبعات سنگین ایست اجباری قیمت‌ها و تشدید نوسانات در بازار باشیم. به هر حال با آرام گرفتن تلاطم ها، رفته رفته نیز از محدودیت‌های اعمالی در بازارها کاسته می‌شود که یکی از آنها، حذف سقف رقابت در معاملات بورس کالا بود. این اقدام که چند مزیت توامان از جمله سوق قیمت‌ها به سمت واقعی شدن و کاهش شدید تقاضا را به همراه داشت توانست در مدت کوتاهی تعادل را به معاملات برگرداند که در گفت‌وگو با سه فعال بازار آهن و فولاد کشور این موضوع را مورد بررسی قرار داده ایم.

قیمت‌ها پس از آزادسازی سقف رقابت، منطقی است

نائب رئیس انجمن تولیدکنندگان فولاد، در خصوص آزادسازی سقف رقابت برای معامله محصولات فولادی در بورس کالا می گوید: درخواست تمام فعالان اقتصادی مبنی بر این بود که محدودیت‌های قیمت‌گذاری جهت پایین نگاه داشتن قیمت‌ها در بورس و همچنین سایر بازارها، کنار گذاشته شود. وضعیت بازار پس از آزادسازی سقف رقابت نشان داد که سیاست قیمت‌گذاری دستوری چندان موثر نیست و با رفع محدودیت سقف رقابت، بازار جهش قیمتی نداشت و التهابی در بازار فولاد مشاهده نشد.

بهادر احرامیان ادامه داد: برداشتن سقف رقابت و نبود این محدودیت به معنای آن است که بازار حالت عادی دارد و نگرانی از بابت عدم تامین در بازار وجود ندارد.

وی افزود: به عقیده فعالان بازار، در ماه‌های ابتدایی سال در برهه‌ای مداخله‌هایی نظیر تعیین سقف رقابت در بازار اعمال شد که این امر، سیگنال‌هایی مبنی بر احتمال عدم تعادل بازار و ایجاد مشکلات حاد را به خریداران داد. در همین راستا سعی شد تا با ایست دستوری قیمت‌ها، التهاب کنترل شود اما طبق انتظارها این اقدامات جواب نداد و عاملی برای رفتارهای هیجانی شد.

احرامیان تصریح کرد: با برداشته شدن تک تک این ابزارهای مداخله‌ای و اصلاح قوانین و دستورالعمل‌ها برای مثال برداشتن سقف رقابت در بورس کالا، سیگنال مثبتی مبنی بر اینکه هیچگونه مشکلی در تامین وجود ندارد، به بازار داده شد و در نهایت به بورس اجازه داده شد که مطابق مکانیزم اصلی خود یعنی مکانیزم عرضه و تقاضا عمل نماید. این اتفاق به نوعی بازگرداندن آرامش به بازار بود.

وی گفت: هم اکنون پس از تجربه مداخله در مکانیزم بازار، دیگر سیاست مداخله در بازار فولاد مورد تجدیدنظر قرار گرفته و رویه‌های موجود با هدف آزادتر شدن معاملات مورد اصلاح قرار گرفته است. در این میان انجمن فولاد در کارگروه تنظیم بازار و مرور بخشنامه‌های حاکم بر تجارت فولاد، نقش محوری داشته است و با اتمام کار این کارگروه و ارجاع آن به ستاد تنظیم بازار فولاد، امیدواریم بازار در رویکردی مطلوب و نگاهی به واقعیت‌ها حرکت کند که در این راستا بورس کالا نیز نقش پررنگی در تسهیل معاملات محصولات فولادی و حمایت از تولیدکنندگان خواهد داشت.

رضایت از قیمت‌های کشف شده

رئیس اتحادیه آهن‌فروشان نیز در خصوص آزادسازی سقف رقابت معاملات در بورس کالا، گفت: از زمانی که سقف رقابت معاملات در بورس کالا آزاد شد، قیمت‌ها در بازارهای آزاد نیز متعادل شد و کاهش یافت. این در حالی است که این قیمت‌ها در زمانی که سقف رقابت ۵ درصد بود، در بازار به صورت کاذب تعیین می‌شد.

محمد آزاد ادامه داد: پس از آزادسازی سقف رقابت، قیمت پایه معاملات میلگرد و تیرآهن در بورس از ۲۳۰۰ تا ۲۵۰۰ تومان به ۳۶۰۰ تومان رسید و در واقع قیمت این محصولات ۴۰ تا ۴۵ درصد به صورت ظاهری افزایش یافتند؛ این در حالی است که اگر قیمت‌های کاذب در بازار آزاد وجود نداشت، قیمت‌ها در بورس کالا نیز افزایش نمی‌یافت. اما به هر حال، خریداران بورس کالا از قیمت‌های کشف شده راضی هستند و معاملات با قدرت ادامه دارد.

رئیس اتحادیه آهن فروشان با اشاره به اینکه بورس کالا بهترین بازار برای انجام معاملات است و به نفع مصرف‌کننده و تولیدکننده عمل می‌کند، گفت: در این بازار قیمت‌ها به صورت عادلانه کشف می‌شود و با توجه به اینکه مواد اولیه مستقیم به دست مصرف‌کننده می‌رسد، دست واسطه‌ها کوتاه می‌شود و این انتظار وجود دارد که روز به روز نقش این بورس پررنگ شود.

وی افزود: در کارگروه فولاد که اخیرا تشکیل شد، از معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت درخواست کردیم که سقف قیمت‌ها آزاد و کف قیمت‌ها نیز باز شود؛ چرا که فصل سرما در پیش است و این احتمال وجود دارد که صادرات نیز به دلیل تحریم‌ها با مشکل مواجه شود؛ بنابراین، این نگرانی وجود دارد که کالای عرضه شده تولیدکنندگان در بورس کالا، حتی با قیمت پایه نیز به فروش نرسد. از این رو، باید به گونه‌ای عمل کرد که وقتی بازار کشش دارد، سقف قیمتی باز باشد و وقتی بازار ظرفیت افزایش قیمت را ندارد، کف قیمت نیز تا ۵ یا ۱۰ درصد آزاد شود که اگر مشتری پیشنهاد قیمتی کمتری داشت، معامله باطل نشود. تمامی حاضران در این جلسه و تولیدکنندگان نیز با این پیشنهاد موافق بودند و امیدواریم این دستورالعمل به بورس ابلاغ شود.

محدودیت‌ها، نوسان آفرین هستند

عضو هیئت مدیره انجمن تولیدکنندگان فولاد نیز در خصوص آزادسازی قیمت در بورس کالا گفت: زمانی که سقف رقابت در بورس کالا محدود بود و دلار ۴۲۰۰ تومانی مبنای محاسبه قیمت پایه قرار می‌گرفت، فاصله قیمتی زیادی بین بازار آزاد و بورس کالا ایجاد شده بود که این موضوع خود ایجادکننده نوسان در بازار بود.

رضا شهرستانی افزود: انجمن تولیدکنندگان فولاد این موضوع را به طور جدی پیگیری کرد و در آخرین جلسه‌ای که با حضور معاون وزیر تشکیل شده بود، درخواستی مبنی بر این مطرح کرد که سقف رقابت معاملات بسیاری از محصولات فولادی آزاد شود. در نتیجه، قرار بر این شد که محصولات از محدودیت سقف رقابت خارج شوند. این امر موجب شد که فاصله قیمت‌ها بین بازار رقابتی بورس و بازار آزاد کمتر و قیمت‌های بورس، به واقعیت نزدیک‌تر شود. وی ادامه داد: نتیجه این شد که با کشف قیمت مناسب‌تر در بورس کالا، افرادی که محصولات فولادی را با اهداف سرمایه‌گذاری و با قیمت کمتر خریداری می‌کردند و منتظر فرصتی برای افزایش قیمت در بازار آزاد بودند تا آنچه خریداری کرده بودند را به فروش برسانند، این فرصت و حاشیه سود را از دست بدهند. از این رو، با کاهش تقاضا، تولیدکنندگان واقعی با خیالی آسوده‌تر به مواد اولیه مورد نیاز خود رسیدند.

شهرستانی افزود: تا پایان سال جاری ۲۵ میلیون تن تولید فولاد تولید خواهد شد که نسبت به سال گذشته و تولید ۲۲ میلیون تن، ۳ میلیون تن افزایش دارد. این در حالی است که طی سال گذشته، ۱۵ میلیون تن مصرف وجود داشت و به نظر می‌رسد در سال جاری با توجه به رکودی که وجود دارد، مصرف داخلی کشور کاهش داشته باشد. بنابراین، دولت باید برنامه بسیار جدی برای رفع موانع صادرات داشته باشد و کمک کند که تولیدکنندگان بین ۱۲ تا ۱۳ میلیون تن صادرات داشته باشند. عضو هیئت مدیره انجمن تولیدکنندگان فولاد در پایان بیان کرد: نظر فعالان بازار فولاد به درستی این است که صادرات در صورتی قابل انجام خواهد بود که ابتدا نیاز بازار داخلی تامین شود و سپس، مازاد مصرف داخل به صادرات برسد. این مقدار مصرف داخل را وزارت صنعت، معدن و تجارت باید با توجه به آمارها و بدون آزمون و خطا تعیین کند و به واحدهای تولیدی اجازه خرید از بورس کالا را ارائه دهد. از سوی دیگر، برای شرکت‌ها نیز مقادیری که موظف هستند در بورس کالا عرضه کنند را مشخص و مابقی را صادر کنند.

کارشناسان تامین مالی صنایع از بورس کالا را بررسی کردند

هدایت نقدینگی به سمت تولید

مهدیه انوشه

همه بازارهای کالایی نظامند در دنیا به دلیل ماموریت‌های خاص و مهم، جایگاه ویژه‌ای در اقتصاد دارند. بورس کالای ایران نیز از این قاعده مستثنی نیست. به این ترتیب از مهمترین اهداف و مسوولیت‌های این بازار کالایی نظامند کشور می توان به شفافیت قیمتی، کشف قیمت منصفانه، دسترسی عادلانه و برابر فعالان بازار به محصولات و همچنین تامین مالی مبتنی بر کالا اشاره کرد. بورس کالا با هدف کشف قیمت درست محصولات و رسیدن سود حاصل از تولید به تولیدکنندگان به وجود آمد تا محصولاتی که در این بورس معامله می‌شوند، از قیمت‌گذاری دستوری در امان باشند. بررسی عملکرد بورس کالا طی یک دهه گذشته نشان می‌دهد با فعالیت این بورس، بازارهایی که بدون هیچ معیار و قاعده‌ای فعال بودند، وارد یک چار چوب مشخص، شفاف و قانونی شدند و تلاش شد تا بازار سیاه، قیمت گذاری‌های غیر منطقی و ایجاد رانت از این محل به حداقل برسد. همچنین ناگفته نماند که از بستر این بورس، تولیدکنندگان و صنعتگران می‌توانند بسیاری از مشکلات خود را برطرف کنند که یکی از آنها تامین مالی است. بورس کالا ابزارهای کاربردی زیادی دارد که به اعتقاد کارشناسان با توسعه این ابزارها و افزایش عمق و تعداد فعالان در این ابزارها، شاهد سهولت در تامین مالی و رفع بسیاری از دغدغه‌های فعالان صنایع از جمله نوسانات قیمتی و تامین مواد اولیه در آینده، خواهیم بود.

تزریق نقدینگی به تولید از مسیر بورس کالا

امیر تقی خان تجریشی، مدیرعامل سرمایه‌گذاری صنعت و معدن در خصوص مزیت‌های بورس کالا برای تامین مالی به «پیام اقتصادی بورس کالا» گفت: تامین مالی از طریق بورس کالا یک ویژگی مهم دارد و آن وجود یک کالای

فیزیکی در جریان این روند است تا بر مبنای آن انتشار اوراق انجام شود و تامین مالی پشتوانه کالایی دارد که این کالا می تواند هر کالایی اعم از فولاد، سنگ آهن، محصولات پتروشیمی و یا هر نوع کالای دیگری باشد.

همچنین ابزاری همچون اوراق سلف موازی استاندارد باعث می شود نقدینگی راکدی که در سیستم بانکی فریز شده، در اختیار تولیدکنندگان برای محصولات مشخص قرار بگیرد. وی در ادامه با تاکید بر اینکه توسعه تامین مالی از طریق بورس کالا و استفاده از ابزارهای متنوع نیازمند زمان بیشتری است، گفت: با تقویت فرهنگ‌سازی و آشنایی فعالان صنایع با مزایای تامین مالی از بورس کالا، به طور قطع صنعتگران و تولیدکنندگان بورس کالا را به عنوان بهترین گزینه خود برای تامین مالی انتخاب می کنند.

تجریشی به دو ابزار اوراق سلف موازی و گواهی سپرده در بورس کالا برای تامین مالی اشاره کرد و گفت: در حال حاضر این دو ابزار بیشتر از سایر ابزارها به طور خاص برای تامین مالی از طریق بورس کالا استفاده می‌شود.

دسترسی آسان به اطلاعات بازار

مدیر عامل سرمایه گذاری صنعت و معدن در تشریح دیگر مزیت‌های بورس کالا گفت: بورس کالا حلقه اتصال بخش واقعی اقتصاد به بخش مالی است که بر پایه بستری قانونی تبیین شده و هدف آن هدایت منابع مالی به طور شفاف و عادلانه به سمت تولیدکنندگان است تا از این مسیر، جریان سرمایه در اقتصاد به درستی حرکت کند. وی دو بازار فیزیکی و مشتقه بورس کالا را باعث رونق اقتصاد و کاهش فساد دانست و افزود: کشف قیمت واقعی بر مبنای عرضه و تقاضا، کاهش هزینه‌های مبادلات به واسطه دسترسی آسان به اطلاعات بازار، افزایش نقدشوندگی بر پایه ایجاد بازار ثانویه برای معاملات، ایجاد سازوکار تشکیل سرمایه و سوق دادن آن به سمت صنایع توجیه پذیر، توزیع ریسک بین سرمایه گذاران و متقاضیان سرمایه از جمله کارکردهای مهم بورس کالا هستند.

تجریشی معاملات در بستر بورس کالا را باعث افزایش شفافیت در صورت‌های مالی و کمک به امور مالیاتی دانست و افزود: شفافیت‌های آماری بورس کالا باعث جلوگیری از فرار مالیاتی می‌شود. در واقع یکی از رسالت‌های اصلی بورس ها، ایجاد شفافیت و جلوگیری از فرار مالیاتی است. به گفته وی بورس کالا مالیات بر ارزش افزوده را به طور کاملا شفاف و از طریق سازوکارهای تسویه و پایاپای دریافت می‌کند. از آنجا که همه فرآیندها و دادوستدها در بورس کالا روشن و قابل رصد است، در نتیجه امکان پیگیری مالیاتی فعالان اقتصادی در بورس کالا توسط دولت ساده تر است.

دو هدف مهم بورس کالا

مصطفی بیاتی، کارشناس بازار سرمایه نیز در خصوص مزیت‌های بورس کالا برای تامین مالی صنعتگران با تاکید بر اینکه مهمترین هدف بورس کالا شفافیت و کشف صحیح قیمت است، گفت: این دو هدف در تقابل مستقیم عرضه و تقاضا در بستر بورس کالا محقق می‌شود. وی درباره وسعت ارتباط بورس کالا با صنایع و کاهش تضاد منافع تولیدکننده و مصرف‌کننده با تاکید بر اینکه شفافیت عرضه و تقاضا در این بازار با توجه به نحوه عرضه محصولات، باعث اطمینان خاطر مصرف کنندگان در خرید مواد اولیه می‌شود، ادامه داد: عرضه‌کننده هر کالایی در بورس از روز قبل اقدام به انتشار اطلاعیه عرضه کرده و جزییات عرضه را برای عموم منتشر می کند. به طور کلی وقتی کالایی در بستر بورس کالا قرار است به فروش برسد، نوع، کیفیت، قیمت پایه و سایر مشخصات آن کاملا افشا می‌شود که یک مزیت مهم بورس کالا است.

این کارشناس بورس کالا با اشاره به روند شفاف عرضه محصولات در این بازار گفت: در این شرایط خریدار نیز در فضایی شفاف و کاملا آگاهانه وارد عرصه رقابت می‌شود و براساس اصول بازار آزاد، در صورتی که تقاضا بالا باشد، خریداران به رقابت می‌پردازند تا قیمت در محیطی کاملا شفاف و واقعی تعیین شود. در شرایط عکس نیز وقتی عرضه از تقاضا بیشتر باشد، خریدار و فروشنده شاهد کاهش قیمت خواهند بود.

بیاتی این روند کشف نرخ را براساس کارکرد واقعی بورس کالا دانست و افزود: خارج از چنین فضایی نمی توان کشف نرخی واقعی و شفاف داشت. به گفته وی در صورت نبود بورس کالا باید سازمان‌های عریض و طویلی برای تعیین قیمت تشکیل می‌شد که در این میان ممکن بود رانت‌هایی شکل بگیرد و یا فروشنده با شرایط خاص محصول خود را تنها به یک خریدار خاص واگذار کند که در جریان همه این‌ها احتمال وجود فساد است.

وی با تاکید بر اینکه سازوکار بورس کالا باعث شفافیت و کشف نرخ عادلانه است، به مزیت دیگر این بازار نیز اشاره کرد و افزود: تامین مالی از بورس کالا نیز یک مزیت مهم این بازار است که البته در بورس کالای ایران هنوز توسعه کافی پیدا نکرده و نیازمند زمان بیشتری است.

روش‌های متنوع معاملاتی

این کارشناس بورس کالا به انواع معاملات از طریق بورس کالا اشاره کرد و گفت: روش‌های معاملاتی از طریق بورس کالا مشتمل بر انواع قراردادهای سلف، نسیه، نقدی و آتی، اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی، صندوق‌های کالایی، صندوق‌های ارزی، قراردادهای آتی و ابزارهای مشتقه است که برخی از آنها در حال اجرا و برخی دیگر نیز در شرف راه‌اندازی هستند

اوراق سلف و کارکردهایش

وی اوراق سلف را یکی از روش‌های رایج تامین مالی در بورس کالا دانست و گفت: قراردادهای سلف روشی برای تأمین نیاز نقدینگی شرکت‌ها از راه جذب سرمایه‌گذاری هستند. از دیگر کاربردهای مهم این اوراق جبران کسری بودجه دولت‌ها است. بیاتی با اشاره به اینکه در قراردادهای سلف عادی در بورس کالا، ریسک نقدشوندگی و ریسک تغییرات قیمت برای خریداران، به دلیل نبود بازار ثانویه در معاملات وجود دارد، گفت: این در حالی است که قراردادهای سلف موازی استاندارد به دلیل وجود بازار ثانویه، ریسک‌های فوق پوشش داده می‌شود و این ابزار رفته رفته جذابیت زیادی در میان صنایع پیدا می‌کند.

گواهی سپرده کالایی و مزیت مهم آن

این کارشناس بازار سرمایه به گواهی‌های سپرده کالایی نیز اشاره کرد و افزود: گواهی سپرده کالایی، ابزار مالی است که هر بنگاهی در بورس کالای ایران می‌تواند با تبدیل موجودی انبار خود به گواهی سپرده کالا و اوراق بهادارسازی آن، بستر لازم برای فروش بیشتر محصولات خود را ایجاد کند.

وی تاکید کرد: این روش، هزینه‌های تأمین مالی در بازار سرمایه را کاهش و نقدشوندگی کالا را برای تولیدکنندگان افزایش می‌دهد. همچنین می‌توان فروش محصولات ایرانی در بازارهای بین‌المللی را به پشتوانه گواهی سپرده کالایی صورت داد که این موضوع نیز در دست بررسی است.

در گفت و گو با مدیران فولاد کاوه کیش مطرح شد

رضایت از شیوه جدید تامین مالی

سحر نمایشی

تامین مالی بنگاه‌های اقتصادی یکی از ماموریت‌های ویژه دولتمردان برای بازار سرمایه است که چند سال اخیر نیز شاهد رشد حجم تامین مالی صنایع از مسیر بازار سرمایه هستیم. به این ترتیب آن دسته از بنگاه‌های اقتصادی بزرگ که نیازمند منابع مالی با حجم بالا برای پیشبرد فعالیت‌های اقتصادی خود هستند و نمی‌توانند به راحتی و با نرخ مناسب از طریق نظام بانکی تامین کنند، با مراجعه به بازار سرمایه می‌توانند منابع مالی مورد نیاز خود را از طریق ابزارهای مالی اسلامی موجود فراهم کنند. از سوی دیگر بورس کالای ایران نیز در میان بازارهای مالی که نقش مهمی در اقتصاد کشور ایفا می‌کنند، زمینه تامین منابع مالی را برای بنگاه‌های اقتصادی بزرگ در حجم بالا و با نرخ مناسب فراهم کرده است. در واقع بورس کالا توانسته با معرفی ابزار اوراق سلف موازی استاندارد به بنگاه‌های اقتصادی در تامین سرمایه در گردش کمک کند. در همین زمینه نیز در ۱۳شهریور ماه سال جاری عرضه اولیه اوراق سلف موازی استاندارد شمش فولاد شرکت فولاد کاوه جنوب کیش، در نماد «عکاوه» به تعداد ۸۳۲ هزار و ۵۰۰ قرارداد و با قیمت ۲ میلیون و ۴۰۲ هزار و ۴۰۰ ریال در هر قرارداد صد کیلوگرمی با موفقیت انجام شد. همچنین معاملات ثانویه این اوراق نیز از تاریخ ۱۴ شهریورماه ۹۷ آغاز شد و برای مدت یکسال تا تاریخ ۱۳ شهریور سال ۹۸ ادامه دارد.

در همین خصوص معاون فروش و بازاریابی فولاد کاوه جنوب کیش در گفت و گو با «پیام اقتصادی بورس کالا» عنوان کرد: بازار سرمایه از سالیان طولانی مسیر رشد و پیشرفت خود را شروع کرده و این مسیر را ادامه می‌دهد.

تقی ممتازان افزود: ابزارها، نهادها و بازارهای مالی تنوع و توسعه پیدا کرده‌اند و تنها اطمینان و شفافیت از بازار است که می‌تواند تعداد سهامداران و سرمایه‌گذاران را افزایش دهد و ساختارهای جدید در بازار مالی ایجاد کند.

به گفته وی، بورس کالای ایران بستری است که در آن عرضه و تقاضا و کشف قیمت‌ها به طور شفاف و با نظارت شکل می‌گیرد و طرفین در یک ساختار امن و دارای قوانین مشخص با یکدیگر رقابت می‌کنند، همچنین با توجه به این که فضای اقتصادی کشور با مشکلات متعددی همچون تحریم‌ها و ناتوانی بانک‌ها برای پرداخت تسهیلات روبه روست، این مسائل منجر شده بنگاه‌های اقتصادی بزرگ که نیازمند منابع مالی برای پیشبرد فعالیت‌های اقتصادی خود هستند از مسیرهای جدید و کارآمدی همچون ابزارهای مالی استفاده کنند که در این مسیر بورس کالا نیز توانسته با معرفی اوراق سلف موازی استاندارد، جاده‌ای میانبر در برابر بنگاه‌های اقتصادی قرار دهد.

ممتازان در ادامه عنوان کرد: بورس کالا با هدف کشف قیمت درست محصولات و رسیدن سود حاصل از تولید به تولیدکنندگان به وجود آمد تا محصولاتی که در این بورس معامله می‌شوند، از قیمت‌گذاری در امان باشند که امیدواریم این موضوع حتی در شرایط‌های مختلف اقتصادی نیز رعایت شود تا از واقعیت‌های اقتصادی فاصله نگیریم و فعالان اقتصادی قدرت تصمیم گیری براساس واقعیت‌ها را داشته باشند.

استقبال سرمایه گذاران از تامین مالی در طرح‌ها و پروژه‌ها

در ادامه نیز هادی طاهری، عضو هیات مدیره فولاد کاوه جنوب کیش در رابطه با میزان رضایت مندی شرکت فولاد کاوه کیش از انتخاب روش تامین مالی با انتشار اوراق سلف موازی گفت: عملکرد بورس کالا طی یک دهه گذشته برای همه فعالان صنایع مشخص بوده است، بازارهایی که بدون هیچ معیار و قاعده‌ای فعال بودند وارد یک چارچوب مشخص، شفاف و قانونی شدند و دیگر خبری از ایجاد قیمت‌گذاری‌های غیرمنطقی نیست، بنابراین با توسعه این ابزارها و افزایش عمق و تعداد فعالان در این ابزارها، شاهد سهولت در تامین مالی و رفع بسیاری از دغدغه‌های فعالان صنایع از جمله نوسانات قیمتی و تامین مواد اولیه در آینده، خواهیم بود. طاهری اظهار داشت: یکی از راهکارهای جذب منابع مالی این است که شرکت یا نهاد تامین کننده، ابزارهای نوین تامین مالی ایجاد کرده و تامین مالی ساختار یافته، پروژه‌ای معرفی کند تا شرکت‌ها بتوانند با دستی باز ابزار مورد نیاز تامین مالی خود را انتخاب کنند، بنابراین بورس کالای ایران نیز با همین روند و توسعه ابزارهای مالی توانسته گزینه مناسبی در میان بازارهای مالی باشد.

به گفته وی، انتشار اوراق سلف موازی برای شرکت‌ها به دلیل سهولت انتشار و هزینه‌های کم، جذاب است و تولیدکننده‌ها از این ابزار مالی استقبال می‌کنند.

عضو هیات مدیره فولاد کاوه جنوب کیش افزود: امیدوارم با توسعه انتشار اوراق سلف موازی بر پایه محصولات مختلف و همچنین ایجاد تنوع در ابزارهای مالی، علاوه بر سرمایه گذاران، شاهد حضور فعالان صنایع مختلف برای خرید و فروش اوراق سلف در بورس کالای ایران باشیم و ما نیز از روند انتشار این اوراق رضایت داریم.

طاهری تایید کرد: واضح است که از ویژگی‌های بارز بازار سرمایه تنوع و در واقع پتانسیل وجود تنوع برای فراهم کردن رضایت سرمایه‌گذاران با انتظارات متفاوت است، پس این سیاست و توانایی بازار مالی است که چه مقدار انگیزه مخاطبان را در نظر می‌گیرد.

وی با بیان این که تاکنون در حوزه انتشار اوراق سلف موازی مغفول مانده است گفت: استفاده از ظرفیت‌های این اوراق در کنترل و مدیریت بازار و جذب طیف جدیدی از فعالان اقتصادی به سرمایه‌گذاری در این اوراق است که امیدواریم در آینده با قراردادن آپشن‌های جدید بر روی این اوراق، شاهد جذابیت هرچه بیشتر اوراق سلف موازی مبتنی بر کالا برای سایر ارکان از جمله صنایع تکمیلی، تاجران و فعالان بازارهای کالایی باشیم.

عضوهیات مدیره فولاد کاوه جنوب کیش در ادامه به بحث فراهم بودن زمینه لازم برای ابزارهای مالی اشاره کرد و گفت: به عنوان مثال لازمه اصلی فعال بودن ابزار مالی امکان رقابت در زمینه هزینه‌های تامین مالی و تناسب بین ریسک و بازدهی اوراق است. در سال‌های گذشته در بازار بدهی، ابزارهای مالی متنوعی ایجاد شده که فضای اقتصادی نیز برای رشد آن فراهم است.

به گفته طاهری در این سال‌ها در زمینه تدوین مقررات و ایجاد ابزارهای معاملاتی نیز فعالیت‌های خوبی صورت گرفته است؛ پتانسیل‌های موجود در بورس کالای ایران باید با ایجاد مشوق‌هایی برای افزایش انگیزه ورود سرمایه‌گذاران و فعالان سایر بازارها آمیخته شود تا شاهد نظم و شفافیت در عمده فعالیت شرکت‌های تولیدی باشیم.

بین الملل

سامانه بورس لندن چگونه بازار طلای آسیا را تسخیر کرد

نفوذ انگلیسی

محمدرضا طهماسبی

نشریه فوکوس (ارگان فدراسیون جهانی بورس‌ها) طی مصاحبه‌ای با خانم «کیت ایجت» مدیر سامانه معاملات فلزات گرانبهای بورس فلزات لندن، آخرین وضعیت استقبال سرمایه گذاران از این سامانه و مزایای آن را مورد بررسی قرار داده است که ترجمه اختصاصی این مصاحبه را در «پیام اقتصادی بورس کالا» می‌خوانید.

در آستانه یک سالگی تولد سامانه معاملات فلزات گرانبها LMEprecious در بورس فلزات لندن قرارداریم در خصوص کارکردهای این سامانه و مزایای آن برای سرمایه گذاران توضیح می‌دهید؟

این سامانه منحصراً برای انجام معاملات قراردادهای آتی شمش طلای ۱۰۰ اونسی و شمش ۵۰۰۰ اونسی نقره در زیرساخت معاملاتی بورس فلزات لندن طراحی شده است. بورس فلزات لندن این محصولات را در سال ۲۰۱۷ و به دنبال تقاضای فعالان بازار طلا و با همکاری و پشتیبانی شورای جهانی طلا (World Gold Council) و بسیاری از ذینفعان بازار بین المللی طلا و با هدف تضمین نقدشوندگی و عمق بازار در این قراردادها راه‌اندازی کرده است. این سامانه، گستره‌ای از امکانات معاملاتی، ابزارهای متنوع مدیریت ریسک بازار و فرصت‌های معاملاتی قابل تسویه و تحویل در بورس را در اختیار مشارکت کنندگان این قراردادها و فعالان بازار قرار می‌دهد. این قراردادها با هدف افزایش شفافیت در بازار جهانی فلزات گرانبها و اتصال طیف وسیعی از فعالان بازار به بورس، در راستای نقدشوندگی و تعمیق بازار طراحی گردیده است.

وضعیت معاملات و حضور فعالان بازار طلا در این یک سال پس از راه‌اندازی را برای خوانندگان شرح می‌دهید؟

باید اذعان کنم که استقبال سرمایه گذاران خیلی امیدوارکننده بوده و این حقیقت را می‌شود از حجم معاملات و تعداد موقعیت‌های معاملاتی باز (open interests) دریافت که این موضوع بیانگر آن است که بنیان و زیربنای این سامانه به خوبی پی‌ریزی شده است.

کل حجم قراردادهای مورد معامله طی یکسال اول بیش از یک میلیون و ۲۵۰ هزار قرارداد بوده که با احتساب قراردادهای آتی طلا و نقره تقریبا روزانه ۵۰۰۰ قرارداد معامله شده است. موقعیت‌های باز تا ۴ سال و نیم می‌توانند ادامه داشته باشند و تمایل فعالان بازار به اخذ موقعیت‌های طویل المدت رو به فزونی هست که این امر به نوبه خود نشان دهنده این است که پوشش ریسک و مدیریت نوسانات بازار به عنوان هدف اول مشارکت کنندگان در این بازار به شمار می‌رود.

باید این نکته را اعلام کنم که ما از همون ابتدا، تلاش کردیم در کنار قیمت‌های خرید و فروش که حاکی از واقعیت‌های بازار هستند، میزان نقدشوندگی بازار را از روز نخست تشکیل موقعیت معاملاتی تا سررسید ۵ ساله قراردادها رو بر روی تابلوی بورس به نمایش بگذاریم.

در سال اول بیشتر حجم معاملات مربوط به معامله گران اروپا و ایالات متحده بود، اما از ژوئن ۲۰۱۸ و بنا بر تقاضای فعالان بازار در آسیا، تابلوی نقدشوندگی قراردادهای آسیایی را هم از ساعت ۱ تا ۸ بامداد به وقت لندن و منطبق با ساعات کاری بازارهای آسیا راه‌اندازی کردیم.

همچنین دو عضو تسویه گر جدید اوایل امسال به LMEpreciouis ملحق شدند و قرار است بزودی اعضای جدیدی هم به این حوزه وارد شوند.

نقش سامانه LMEprecious در تکمیل بازار خارج از بورس و OTC فلزات گرانبها چیست؟

با اینکه کارایی و ویژگی‌های منحصر به فرد LMEprecious، این سامانه را برای انجام پوشش ریسک معاملات بین بانکی از طریق زیرساخت قراردادهای آتی بورس فلزات لندن

جذاب کرده، اما انتظار ما این است که بخش قابل توجهی از عملیات این بازار به صورت قراردادهای دوجانبه خارج بورسی و OTC باقی بماند و به کار خودش ادامه دهد. همچنین همزمان با ایجاد کارایی‌های عملیاتی بی نظیر از طریق راه‌اندازی و معامله یک قرارداد آتی استاندارد بورسی، نیازهای خاص و سفارشی مشتریان از طریق OTC تامین و برآورده می‌شود. این دو قالب و زیرساخت معاملاتی مکمل، بازار لندن را به عنوان مرکز طراز اول بین المللی دادوستد فلزات گرانبها در سطح جهان استحکام بخشیده است. در واقع، LMEprecious به عنوان راه حل حذف هزینه‌های مبادلاتی اضافی بازار OTC و به عنوان بستری برای رفع مشقات گشایش خطوط اعتباری طراحی شده که می‌تواند از طریق روش‌های کارآمد تسویه چند وجهی اتاق پایاپای، اصلاح ترازنامه‌ها و گزارش دهی مالی، بار مالی و اجرایی معاملات فعالان بازار را به نحو کارآمدی کاهش دهد.

در این میان ویژگی تحویل در لندن قراردادهای آتی فلزات گرانبهای بورس فلزات لندن، تسویه و تحویل کارآمد بین LMEprecious و بازار خارج از بورس را به خوبی میسر ساخته است. اجرای معاملات در LMEprecious، بازار OTC را از طریق ارائه ۲۵٪ تخفیف در کارمزد معاملات تلفنی دوطرفه که از طریق سامانه LMEsmart انجام و تسویه می‌شود نیز حمایت و پشتیبانی می‌کند؛ از آنجایی که بخش قابل توجهی از معاملات OTC بصورت تلفنی اجرا می‌شود، این تخفیف کارمزد نشان دهنده تعهد و وفاداری بورس لندن به روش‌ها و سازوکارهای کنونی بازار است.

بورس فلزات لندن اعلام کرده که مرحله بعدی در توسعه بازار LMEprecious معرفی قراردادهای آتی پلاتین و پالادیوم و سپس راه‌اندازی قراردادهای اختیار معامله این چهار فلز گرانبها یعنی طلا، نقره، پلاتین و پالادیوم است. اجرای این فاز جدید چه زمانی خواهد بود و چه طرح‌های دیگری برای توسعه این بازار دارید؟

بله. با توجه به تقاضاهای رسیده از سوی فعالان بازار فلزات گرانبها در نظر داریم اوایل سال ۲۰۱۹ قراردادهای آپشن شمش طلا و نقره را به منظور تکمیل زنجیره محصولات مشتقه بازار فلزات گرانبهای LME راه‌اندازی کنیم. سررسید قراردادهای اختیار معامله پیشنهادی درست منطبق با سررسید دارایی پایه یعنی قراردادهای آتی ماهانه طلا و نقره LMEprecious خواهد بود که تا ۲۴ سررسید (ماه) متوالی منتشر خواهد شد. راه‌اندازی قراردادهای آتی پلاتین و پالادیوم هم برنامه بعدی ماست که البته جهت طراحی بهترین و کارآمدترین قرارداد بر روی این دو محصول باید با فعالان این صنف تعامل داشته باشیم و از نقطه نظرات آنها استفاده کنیم تا مطمئن شویم نیازهای واقعی آنها در طراحی و اجرای این قرارداد اندیشیده شده است. همچنین امیدواریم با اجرای برنامه نقدشوندگی بازار آسیا که به تازگی راه‌اندازی شد، بازار بورس فلزات لندن را در این ناحیه توسعه بدیم و طیف جدیدی از مشتریان رو جذب کنیم و انتظار داریم طی ماه‌های آینده طبق برنامه‌ریزی انجام شده تعداد بیشتری از اعضای تسویه گر را به پایاپای بورس اضافه کنیم.

بازی قدرت در زمین نفت

هدف مصرف کنندگان بزرگ، تضعیف اوپک است

بازار جهانی انرژی طی ۱۰ سال گذشته شاهد تحولات بزرگی بوده است؛ اما طی دهه آینده نیز شاهد تحولات بزرگ‌تری خواهد بود.

نگاهی به آمار قیمت‌ها نشان می‌دهد، طی ۱۰ سال گذشته میانگین قیمت نفت خام تحت تاثیر عوامل مختلف، مسیری ناموزون را پیموده است به طوری که در یک سال رقم نزدیک به ۴۰ دلار و در سالی دیگر بیش از ۱۱۰ دلار را به ثبت رسانده است. عرضه و تقاضا از جمله عوامل بنیادی تعیین قیمت نفت به شمار می‌رود.

در سوی عرضه، تولیدکنندگان نفت در مسابقه‌ای بی امان به تولید نفت مشغول هستند؛ گویی ذخایر نفتی را پایانی نیست و این روند تا ابد ادامه خواهد داشت. در سوی تقاضا نیز مصرف‌کنندگان (عمدتا کشورهای توسعه یافته و دارای فناوری برتر) قرار دارند که با اعمال سیاست‌های پیچیده می‌کوشند نفت را به ارزان‌ترین و آسان‌ترین روش‌ها به دست آورند. همین سیاست‌ها بیشترین تاثیر را بر تعیین قیمت نفت خام دارند. مهم‌ترین گروه تولیدکنندگان نفت خام که حدود یک سوم نفت مورد نیاز جهان را تامین می‌کنند، کشورهای عضو اوپک هستند. سیاست‌های این گروه، به دلیل وجود اختلافات گسترده بین اعضا، از تاثیرگذاری

عمیق بر روند بازار انرژی عاجز است، به طوری که زمزمه‌هایی از فروپاشی آن نیز به گوش می‌رسد. اگرچه در شرایط کنونی کسی این سخنان را جدی نمی‌گیرد اما مطرح شدن آن را می‌توان هشداری جدی تلقی کرد. در حال حاضر، مصرف‌کنندگان بزرگ بیشترین استفاده را (چه در ابعاد سیاسی و چه اقتصادی) از این اختلافات می‌برند.

«پیام اقتصادی بورس کالا» در این نوشتار به بررسی تازه‌ترین تحلیل‌ها از قیمت نفت خام در سال آینده و تحولات پیش روی این بازار می‌پردازد.

نفت همچون خون حیات بخش در رگ‌های اقتصاد جهان جاری است و اقتصاد جهانی همچون موجودی زنده، براساس میزان فعالیت‌هایش، گاه نفت بیشتر و گاه کمتر طلب می‌کند. اگرچه گفته می‌شود تا چند دهه آینده، نفت به عنوان مهمترین عامل تغذیه اقتصاد جهان، جایگاه خود را حفظ خواهد کرد اما بررسی روندهای احتمالی نشان می‌دهند که ممکن است این جایگاه دستخوش تغییراتی شود که بدون شک بر سطح قیمت‌ها موثر است.

نفت ۷۰ دلاری

تازه‌ترین پیش بینی‌ها حکایت از آن دارند که میانگین قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۹ بشکه‌ای ۷۰ دلار خواهد بود. البته محدوده قیمت مورد انتظار برای بیشتر تحلیلگران بین ۶۰ تا ۷۵ دلار است که محدوده‌ای منطقی به نظر می‌رسد اما معامله‌گران آمریکایی محدوده ۵۳ تا ۸۳ دلار را برای سال ۲۰۱۹ پیش بینی کرده‌اند. اداره اطلاعات انرژی آمریکا در گزارش چشم انداز کوتاه مدت خود میانگین قیمت نفت در سال آینده را ۷۲ دلار برای هر بشکه پیش بینی کرده است.

از اوایل سپتامبر (اواسط شهریور) که قیمت نفت خام به بالاترین رقم از سال ۲۰۱۴ رسید، روند نزولی قیمت‌ها آغاز شد. نمودار ۱ قیمت سبد نفت اوپک به خوبی این روند را نشان می‌دهد.

تا پیش از ماه سپتامبر، تاکید اوپک بر پایبندی به حفظ سقف تولید، تحریم نفتی ایران و کاهش شدید تولید در ونزوئلا موجب هراس بازار از کمبود نفت در آستانه زمستان شد که به افزایش قیمت‌ها انجامید. اما پس از آن، این روند معکوس شد. عربستان به عنوان بزرگترین تولیدکننده اوپک قول داد که هرگونه کمبود بازار (ناشی از تحریم ایران) را جبران کند. روسیه بر میزان تولید خود افزود. عراق و امارات هم فضا را مناسب دیدند و بر میزان تولید نفت افزودند. آمریکا نیز بخشی از ذخایر نفت استراتژیک خود را روانه بازار کرد. این همسویی موجب بازگشت آرامش به بازار و کاهش قیمت‌ها شد. هر چند روشن نیست که این همسویی تا کجا ادامه خواهد یافت.

همکاری اجباری رقبا

آمریکا (با بیش از ۱۱,۷ میلیون بشکه در روز)، روسیه (با بیش از ۱۱,۳ میلیون بشکه در روز) و عربستان (با بیش از ۱۰,۷ میلیون بشکه در روز) بزرگترین تولیدکنندگان نفت خام جهان هستند. همکاری این سه کشور در بازار نفت به کاهش قیمت‌ها کمک کرده است. اما این روند نمی‌تواند ادامه‌دار باشد. از یک سو عربستان و روسیه به شدت به درآمدهای نفتی وابسته هستند و کاهش مداوم قیمت نفت به ویژه برای عربستان قابل پذیرش نیست چون این کشور را با کسری بودجه مواجه می‌کند. شاید به همین دلیل است که پادشاه عربستان با افزایش بی‌رویه تولید این کشور مخالفت کرده است. اما ولیعهد جاه طلب و بلندپرواز وی حاضر است برای جلب رضایت واشنگتن چنین خطری را بپذیرد. از سوی دیگر، آمریکا به عنوان بزرگترین تولیدکننده، عنوان بزرگترین مصرف‌کننده نفت را نیز یدک می‌کشد. براساس آمارهای موجود، این کشور در سال ۲۰۱۷ از ۸۴ کشور جهان واردات نفت خام داشته است و کانادا، عربستان، مکزیک، ونزوئلا و عراق مهمترین تامین کنندگان نفت آمریکا بوده‌اند. میزان مصرف روزانه نفت این کشور نزدیک به ۲۰ میلیون بشکه در روز بوده است. براساس برنامه کاهش وابستگی به واردات که از دوره ریاست جمهوری اوباما جدی‌تر شد، آمریکا قصد دارد با تکیه بر تولید داخل، واردات خود را به شدت کاهش دهد. اما نفت ارزان مانعی برای رسیدن به این هدف است. با وجود توسعه فناوری استخراج و تولید نفت شیل، این صنعت با قیمت‌های پایین هنوز هم توجیهی برای ادامه فعالیت ندارد.

آمریکا برای تحت فشار قرار دادن ایران، با همکاری عربستان بازی خطرناکی را در زمین نفت آغاز کرد اما خیلی زود پی برد که ادامه این بازی در شرایط کنونی امکان پذیر نیست. در واقع عربستان برخلاف ادعایش قادر به تولید حداکثری و حفظ آن در بلندمدت نیست. به بیان دیگر، همسویی و همکاری آمریکا، عربستان و روسیه برای تامین نفت مورد نیاز جهان در صورت حذف ایران، تنها برنامه‌ای کوتاه مدت است. فشار بیش از حد آمریکا به عربستان و دیگر اعضای اوپک برای افزایش تولید خطر دیگری نیز به همراه دارد که نزدیکی سیاست‌های اعراب به روسیه است. این روند در بلندمدت به زیان واشنگتن خواهد بود. افت قیمت و کاهش درآمدهای نفتی، آینده سرمایه‌گذاری برای حفظ سطح تولید و اکتشاف میدان‌های جدید را نیز با خطر رو به رو می‌کند.

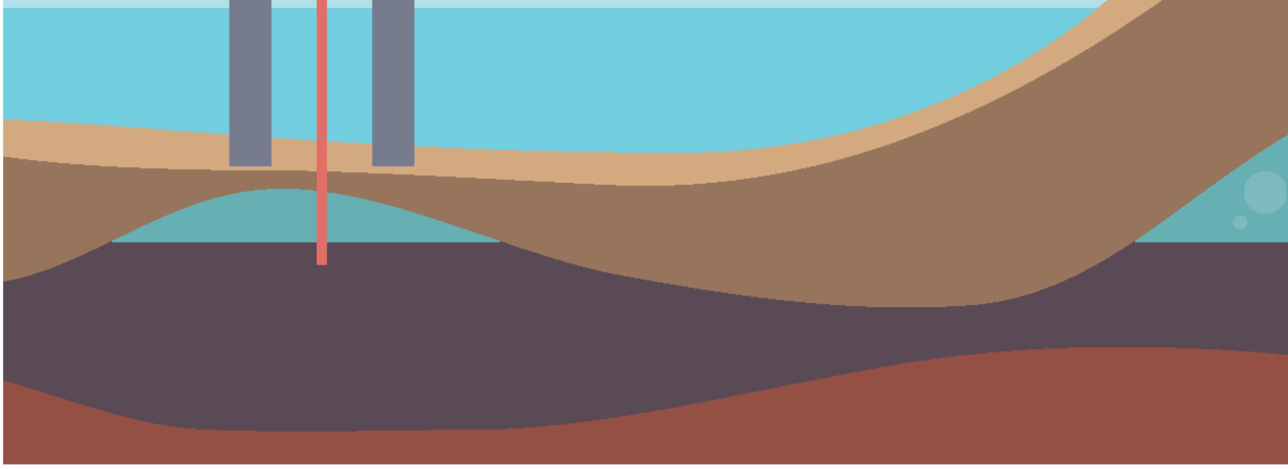

دشواری پیش بینی قیمت ها

در سال های گذشته، پیش‌بینی قیمت نفت براساس نوسان‌های فصلی انجام می‌شد. به طور معمول، معامله‌گران می‌دانستند که به دلیل افزایش تقاضای بنزین در تابستان، در فصل بهار قیمت‌ها افزایش می‌یابند و پس از آن با کاهش مواجه می‌شوند. امروز نمی‌توان به این راحتی قیمت‌ها را پیش بینی کرد. در حال حاضر چهار عامل زیر بر روند قیمت‌ها تاثیر زیادی دارند و در برآوردها باید مورد توجه قرار گیرند. نخست، تولید نفت شیل و سوخت‌های جایگزین همچون اتانول در آمریکا از سال ۲۰۱۵ شروع به افزایش کرد. براساس برآورد اداره اطلاعات انرژی آمریکا، میانگین تولید سوخت این کشور در اکتبر ۲۰۱۸ به ۱۱,۴ میلیون بشکه در روز رسید. به دلیل افزایش تولید نفت در خلیج مکزیک و نفت شیل، اداره اطلاعات انرژی پیش بینی کرده که آمریکا تا سال ۲۰۲۳ به بزرگترین تولیدکننده نفت جهان تبدیل خواهد شد. افزایش تولید نفت آمریکا به معنای کاهش واردات این کشور است که بر سطح قیمت‌ها تاثیر می‌گذارد.

دوم، سازمان اوپک با کاهش ۱,۲ میلیون بشکه‌ای تولید روزانه خود در سال ۲۰۱۷ و ادامه آن در سال ۲۰۱۸ توانست از سقوط قیمت‌ها جلوگیری کند. پیش از آن، در اکتبر ۲۰۱۴ عربستان با ارائه تخفیف به مشتریان بزرگ خود تلاش کرد تا در برابر رقیب دیرینه اش (ایران) سهم خود از بازار حفظ کند. اما با امضای توافقنامه برجام، ایران توانست سهم خود از بازار جهانی نفت را افزایش دهد. عربستان همچنین تلاش کرد تا سهم خود را در برابر تولیدکنندگان نفت شیل آمریکا از دست ندهد. به زعم این کشور، قیمت‌های پایین موجب کاهش تولید نفت شیل و افزایش وابستگی آمریکا به واردات می‌شود. عربستان از بزرگترین تامین کنندگان نفت آمریکا به شمار می‌رود. تغییر موازنه بین قدرت تولید نفت ایران، عربستان و آمریکا (در کنار دیگر تولیدکنندگان اوپک و غیراوپک) از عوامل تعیین قیمت نفت در سال ۲۰۱۹ خواهد بود.

سوم، نوسان ارزش دلار تاثیر مستقیمی بر قیمت نفت دارد. در سال‌های ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ رشد ۲۵ درصدی ارزش دلار از جمله دلایل افت قیمت نفت خام بود. با توجه به سیاست‌های فدرال رزرو و دولت آمریکا، پیش‌بینی می‌شود که در سال ۲۰۱۹ ارزش دلار در برابر ارزهای معتبر اندکی افزایش یابد. این اتفاق به ترمز حرکت صعودی قیمت نفت تبدیل خواهد شد. البته انتظار می‌رود، عوامل افزاینده قیمت، تاثیر دلار را خنثی کنند.

چهارم، یک پیش‌بینی می‌گوید، رشد تقاضای جهانی کندتر از آن خواهد بود که قبلا از این انتظار می‌رفت. این دیدگاه، میانگین تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۱۹ را حدود ۹۹,۵ میلیون بشکه در روز برآورد کرده است. علت اصلی این پیش‌بینی، کند شدن آهنگ رشد اقتصادی چین و اروپا عنوان شده است. اما پیش‌بینی دیگری می گوید، با توجه به میانگین نرخ رشد ۳,۶ درصدی اقتصاد جهان، تقاضای روزانه نفت جهان در سال آینده به بیش از ۱۰۰ میلیون بشکه خواهد رسید. بر این اساس، میزان تقاضای جهانی نفت یکی از عوامل اصلی تعیین قیمت این کالا در سال آینده خواهد بود.

۵ روند تعیین کننده در بلندمدت

وب سایت «اویل پرایس» در گزارش ویژه‌ای به معرفی ۵ روند مهم و تعیین‌کننده که طی دهه‌های آینده بازار انرژی جهان را تحت تاثیر قرار خواهند داد، پرداخته است. این روندها برای تولیدکنندگان، مصرف کنندگان و معامله گران نفت اهمیت زیادی دارد.

۱- ریسک‌های ژئوپلتیک

در سال ۲۰۱۸ ریسک‌های ژئوپلتیک به افزایش قیمت نفت کمک کردند. چالش‌های داخلی در لیبی و نیجریه (تولیدکنندگان مهم نفت در آفریقا) به کاهش تولید و صادرات نفت این دو کشور منجر شد. ناآرامی‌های سیاسی در ونزوئلا (مالک بزرگترین ذخایر نفت خام جهان) که از سال ۲۰۱۵ آغاز شد، میزان صادرات نفت خام این کشور را از ۲,۹ میلیون بشکه به ۱,۴ میلیون بشکه در روز کاهش داد. تحریم

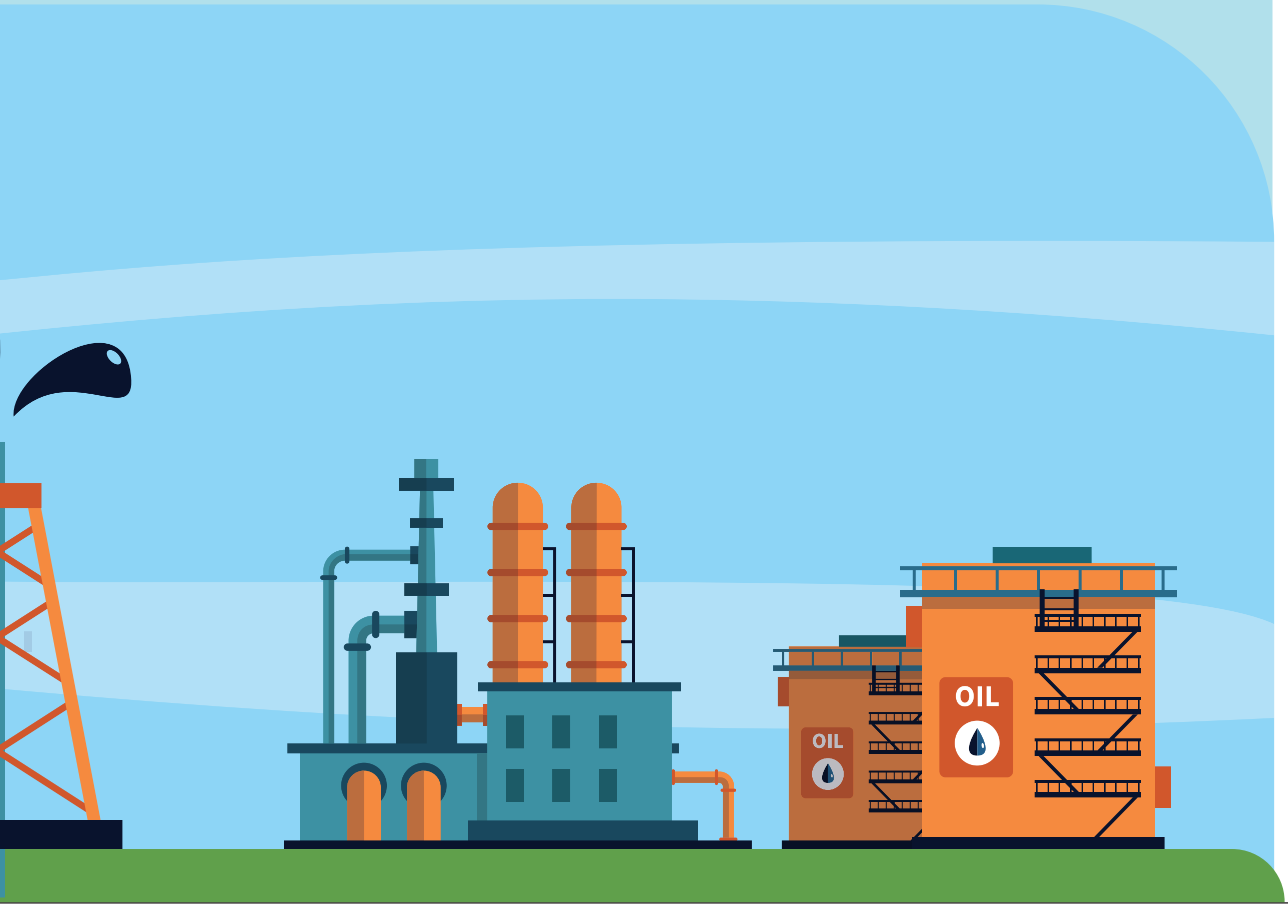

جدید نفتی آمریکا علیه ایران، صادرات نفت این کشور را از ۲٫۸ میلیون بشکه به ۲ میلیون بشکه تا ماه سپتامبر کاهش داد. بحران سیاسی ناشی از ترور روزنامه نگار منتقد عربستان، جایگاه این کشور نزد بسیاری از کشورها (به ویژه اعضای اوپک) را تضعیف کرده است. در حال حاضر اوپکی ها تمایل زیادی به پیروی از سیاست‌های ریاض از خود نشان نمی‌دهند. در همین حال، اختلافات روسیه و اروپا در حوزه انرژی همچنان حل نشده است. خاورمیانه نیز هنوز به ثبات لازم نرسیده است. با توجه به این موارد، اگر در این منطقه جنگ تازه‌ای دربگیرد، آتش آن دامن بازار جهانی انرژی را خواهد گرفت و قیمت‌ها را به شدت افزایش خواهد داد.

۲- ذخیره انرژی

ظهور انرژی‌های نوین و تجدیدپذیر انقلاب بزرگی در جهان به شمار می‌رود. اما اتفاق بزرگ دیگری در راه است: ذخیره انرژی حاصل از انرژی‌های نو.

برای استفاده از انرژی‌های نو به باتری نیاز است. بنابراین با افزایش ظرفیت تولید انرژی‌های نو به باتری‌های دارای ظرفیت بیشتر نیاز خواهد بود. برای نخستین بار در سال ۲۰۱۷ ظرفیت ذخیره انرژی در آمریکا به یک گیگاوات ساعت رسید. پیش‌بینی می‌شود، ارزش بازار باتری‌های مورد استفاده برای ذخیره‌سازی انرژی‌های نو از حدود ۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۸ به بیش از ۸٫۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۳ افزایش یابد. همچنین انتظار می‌رود ظرفیت ذخیره باتری‌ها تا سال ۲۰۲۳ به بیش از ۱۰ گیگاوات ساعت برسد. این روند می‌تواند نیاز به سوخت‌های فسیلی را کاهش دهد و در عین حال به رونق بازار فلز وانادیوم (مورد استفاده برای تولید باتری) منجر می‌شود.

۳- حفاری در آب‌های عمیق

با وجود افزایش تولید نفت شیل، به نظر می‌رسد انقلاب صنعت شیل به پایان خود نزدیک شده است. فصل بعدی کتاب انرژی در آب‌های عمیق نوشته خواهد شد. بر این اساس، پیش‌بینی شده است که بین سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۳ حفاری در آب‌های عمیق موجب افزایش تولید انرژی خواهد شد. در سال ۲۰۱۴ میزان سرمایه‌گذاری در این حوزه به بیش از ۳۰۰ میلیارد دلار رسید. این رقم در سال ۲۰۱۵ به ۱۵۵ میلیارد دلار کاهش یافت اما در سال ۲۰۲۲، انتظار می‌رود به بیش از ۲۰۰ میلیارد دلار برسد و با روش‌های ارزان‌تر استخراج نفت، شرکت‌های نفتی به درآمد بالایی دست پیدا کنند. شرکت‌های اکسون موبیل، شورون و بریتیش پترولیوم در این زمینه پیشتاز هستند.

۴- تولید گاز طبیعی

مصرف جهانی گاز طبیعی در حال افزایش است. براساس آمارها، بخش گاز سه برابر سریع‌تر از بخش نفت رشد می‌کند. اما گفته می‌شود، نباید این روند را به معنای افزایش قیمت‌ها دانست، چرا که گفت می‌شود روش‌های جدید تولید گاز ارزان‌تر در آمریکا از رشد قیمت‌ها جلوگیری خواهد کرد. در سال ۲۰۱۷ آمریکا به صادرکننده گاز تبدیل شد و انتظار می‌رود طی دهه آینده به بزرگ‌ترین تولیدکننده گاز طبیعی جهان مبدل شود. رشد جهانی مصرف گاز طبیعی بر سطح قیمت‌ها در بازار نفت خام تاثیر خواهد گذاشت.

۵- صادرات ال ان جی

با افزایش میزان تقاضای جهانی گاز طبیعی، آمریکا به دنبال تحقق یکی از رویاهای دیرینه خود، یعنی تبدیل شدن به بازیگر اصلی صحنه انرژی جهان است. تحقق این رویا با افزایش صادرات گاز ال ان جی میسر می‌شود. در سال ۲۰۱۶، Sabin Pass به بزرگ‌ترین ترمینال صادرات گاز ال ان جی آمریکا تبدیل شد. از آن زمان تاکنون، آمریکا ۱۲ پروژه گاز ال ان جی جدید با ظرفیت صادرات روزانه ۱۵ میلیارد فوت مکعب به تصویب رسانده است. آژانس بین المللی انرژی پیش بینی کرده که بازار گاز طبیعی جهان تا سال ۲۰۴۰ با ۴۵ درصد رشد مواجه خواهد شد. بزرگ‌ترین رقبای آمریکا در این زمینه، روسیه و قطر هستند.

نمودار ۲، پیش بینی اوپک از میزان تقاضای جهانی انرژی براساس نوع سوخت در فاصله بین سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۴۰ را نشان می‌دهد. (ارقام براساس میلیون بشکه معادل نفت خام در روز هستند.)

(نمودار ۱)

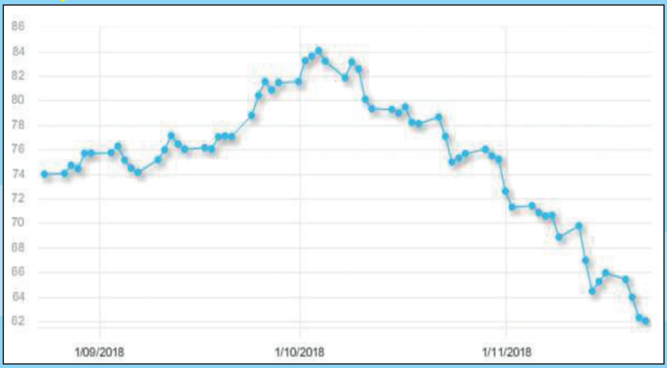

(نمودار ۲)

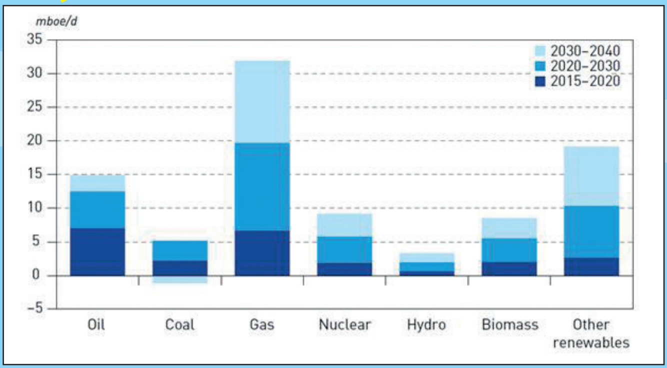

پیش بینی بازار طلای سرخ
زعفران ۲۰۲۰

در حال حاضر دنیا به سوی جداسازی بازار زعفران با توجه به اشکال مختلف آن حرکت می‌کند؛ بازارهای زعفران رشته‌ای، پودر و مایع به صورت خرده‌فروشی، بر حسب تاریخ مصرف برای مصرف غذایی در حوزه آشـپزی، تولید محصولات لبنی و قنادی‌ها کاربرد داشته و به عنوان عطردهنده چای نیز از آن استفاده می‌شـود؛ این گیاه همچنین در حوزه محصولات پزشکی و داروسازی و آرایشی و بهداشتی (مراقبت از پوست، مراقبت از مو) نیز کاربرد دارد.

در سال ۲۰۱۵، بازار زعفران برای کشورهای هدف (هلند، ایران، آمریکا، انگلیس، آلمان، فرانسه، اسپانیا، چین، بلژیک، لوکزامبورگ و ایتالیا) تقریبا ۳۵۰ میلیون دلار ارزش داشت که انتظار می‌رود این رقم تا پایان سال ۲۰۲۱ تقریبا به ۴۸۰ میلیون دلار برسد. در حالی که در دوره پیش‌بینی نرخ رشـد ترکیبی، سـالانه ۵٫۳ درصد بـرای آن ثبت شـده اسـت، انتظار می‌رود تا اواخر سـال ۲۰۲۶، بـازار زعفران برای کشـورهای هـدف تقریبا ۶۲۰ میلیـون دلار ارزش گذاری شـود. بطوریکه برآورد شده است که این بازار بین سال‌های ۲۰۱۶ تا سال ۲۰۲۶ فرصت افزایشی بالغ بر ۲۷۰ میلیون دلار خواهد داشت.

بررسی محققان حاکی از آن اسـت که تقاضا برای زعفران رو به بالا اسـت؛ چراکه این محصول حاوی آنتی اکسـیدان‌هایی مانند زآگزانتیـن، لیکوپن، آلفاکاروتـن و بتاکاروتن اسـت که انسـان‌ها را از استرس، سرطان و انواع عفونت‌ها محافظت می‌کند و همچنین به عنوان تعدیل کننده سیستم ایمنی بدن عمل می‌کند. علاوه بر این، زعفران از کارایی‌های درمانی بسیاری برخوردار است که تقاضای آن را در صنعت داروسـازی افزایش می‌دهد. ضمن اینکه، تقاضا برای مصرف مواد غذایی ارگانیک در دنیا رو به افزایش است که همین عامل نیز باعث افزایش درآمد فعالان بازار زعفران خواهد شد.

بازار زعفران برای کشورهای هدف

تا پایان سال ۲۰۱۶ سـهم بخش رشته‌ای زعفران از نظر ارزش برای کشورهای هدف در حدود ۵۵٫۸ درصد بود و پیش بینی می‌شـود بخش رشـته‌ای همچنان از نظـر ارزش در دوره پیش بینی شـده نیز بـر دیگر بخش‌هـای زعفران غالب باشـد. با این حـال، انتظار می‌رود که سهم این بخش از نظر ارزش بازاری از سال ۲۰۱۶ تا سال ۲۰۲۶ به میـزان چهار درصـد کاهش یابد. سهم بخش پودر نیز تا پایان سال ۲۰۱۶ ارزش ۳۸٫۶ درصد را به دسـت آورد که انتظار می‌رود تا پایان سال ۲۰۲۶ سـهم ۴۳٫۷ درصدی را از نظر ارزش بازار زعفران به دست آورد. انتظار می‌رود افزایش استفاده از پودر زعفران برای کاربرد صنعت غذا و نوشیدنی و نیز در صنعت پزشکی، باعث رشد درآمد بخش‌ها در طول دوره پیش‌بینی شده شود. سهم ارزش بازاری بخش مایع نیز تا پایان سال ۲۰۱۶ به نسبت ۵٫۶ درصد پیش‌بینی شد که انتظار می‌رود این بخش یک درصد از سـهم خود را در طول دوره پیش‌بینی شده از دست بدهد.

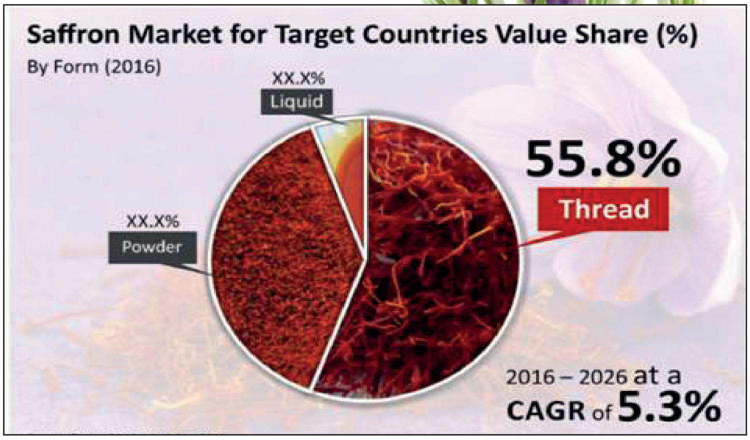

تجزیه و تحلیل جذابیت بازار زعفران

انتظـار می‌رود که بخـش پودر زعفران نرخ رشـد ترکیبی سـالانه نسـبتا بالایـی را در طـول دوره پیش‌بینی ثبت کند. همچنین پیش‌بینی می‌شود بخش رشته‌ای احتمالا نرخ رشـد ترکیبی سالانه ۴٫۵ درصد از لحاظ ارزش را در مدت زمان پیش‌بینی شده ثبت کنند. بخش مایع نیز رشد متوسطی را نشان می‌دهد و مقدار نرخ رشد ترکیبی سالانه ۳٫۱ درصد را از نظر ارزش در طول دوره پیش‌بینی شده به ثبت برساند که در دسترس نبودن و کم بودن محصولات به صـورت مایع ممکن اسـت رشـد درآمد بخش مربوطه را در دوره پیش‌بینی شده کاهش دهد.

پیش بینی و تحلیل بازار زعفران ایران

در سال ۲۰۱۵، بازار زعفران در ایران تقریبا به میزان ۲۲۰ میلیون دلار ارزش داشت که انتظار می‌رود تا پایان سـال ۲۰۲۱ این رقم به بیش از ۳۰۰ میلیون دلار برسد. احتمالا بازار زعفران ایران در اواخر سال ۲۰۲۶ نزدیک به ۴۰۰ میلیون دلار ارزش داشـته باشد و نرخ رشـد ترکیبی سـالانه را در مقایسه با مدت زمان پیش بینی شـده ۵٫۷ درصد ثبت کند. البته برآورد شده بود که در سال ۲۰۱۶ ارزش بازار زعفران ایران به طور مطلـق نزدیک به ۱۵ میلیون دلار و بیشتر از سـال ۲۰۱۵ باشد؛ همچنین پیش بینی می‌شود بین سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۶ امکان افزایش تقریبا ۱۸۰ میلیون دلاری برای ارزش بازار زعفران ایران فراهم شود.

آثار منفی تولیـد زعفران تقلبی بـر بازار طلای سرخ

رشـد بازار جهانی زعفران به دلیـل تولید زعفران جعلی تحت تاثیر قرار می‌گیـرد. زعفران تقلبی در قیمت‌های بسیار پایین فروخته می‌شود که بر رشد کلی بازار تاثیرگذار است. تجارت زعفران تقلبی بر تصمیم‌گیری خریدار و مصرف‌کننده اثر داشـته و بر حسن نیت تولیدکنندگان تاثیر منفی می‌گذارد. علاوه بر این، با کاهش اعتبار بازار، نبود مقررات دولتی و گام‌هایی جهت کنترل جریـان زعفران تقلبی در بازار، انتظار می‌رود در طول دوره پیش‌بینی، رشـد بازار تحت تاثیر قرار گرفته و محدود شود.

«رابوبانک» برای سال ۲۰۱۹ پیش بینی کرد

۳ عامل بی ثباتی بازار کشاورزی

پرویز امانیان

سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (فائو) بر این باور است که تولید جهانی گندم در فصل کشت ۲۰۱۹-۲۰۱۸ میلادی با کاهش ۴,۳ درصدی مواجه می‌شود. بر این اساس پیش بینی می‌شود، کل تولید گندم جهان به ۷۲۸ میلیون تن بالغ شود. استرالیا، چین، روسیه و ناحیه یورو از دلایل اصلی کاهش تولید گندم هستند و می‌توان گفت، این کشورها دلیل اصلی کاهش تولید در چشم انداز جهانی نیز به شمار می‌روند. تولید در آمریکای جنوبی و شمالی با افزایش پیش بینی شده است. در عین حال برآورد می‌شود، مصرف جهانی گندم برای تولید غذا یک درصد بیشتر شود. با توجه به اینکه پیش بینی می‌شود، تولید جهانی گندم از میزان مصرف کمتر شود، بنابراین ذخایر جهانی گندم در سال ۲۰۱۹ کاهش خواهد داشت.

پیش بینی رابوبانک

«رابوبانک» یکی از موسسه‌های مالی تخصصی در زمینه محصولات کشاورزی و مواد غذایی با اشاره به عوامل تهدیدکننده ثبات قیمت مواد غذایی در سال ۲۰۱۹ اعلام کرد: سه عامل می‌تواند ثبات قیمت‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهد. این بانک در گزارش سالانه خود با بررسی چشم انداز ۱۵ محصول کشاورزی همراه با گوشت قرمز و غذاهای دریایی در سال ۲۰۱۹ اعلام کرد: در حالی که محیط قیمتی محصولات کشاورزی کم نوسان باقی می‌ماند، اما تنش‌های ژئوپلیتیکی، سیستم آب و هوایی النینو و بیماری‌های موثر بر دام می‌تواند سبب بروز بی اطمینانی به چشم انداز ۲۰۱۹ شود. رابوبانک با اشاره به وضعیت سویا در سال آینده بر این باور است که سویا بیشترین تاثیر را از جنگ تجاری آمریکا و چین خواهد پذیرفت، به طوری که پیش بینی این بانک نشان می‌دهد که واردات سویا چین به دلیل محدودیت‌های تجاری به کمتر از ۹۰ میلیون تن برسد. همچنین در صورت خرید چین از دیگر نقاط، کشاورزان آمریکایی با مشکل اشباع بازار سویا مواجه خواهند شد و شاید ذخایر تا پایان سال به دو برابر سطح کنونی بالغ شود. «استفان وگل»، مدیر بخش بازار کالای کشاورزی رابوبانک در این زمینه اظهار کرد: جنگ تجاری بزرگ‌ترین تهدید برای کشاورزان به شمار می‌رود و از آنجا که انتظار می‌رود دلار در سال آینده قوی بماند، این موارد در مجموع چالشی برای بخش سویا در آمریکا خواهد بود.

با این وجود، چینی‌ها شاید در صورت حل اختلاف ها، برای خرید بخشی از سویا از آمریکا اقدام کنند، ولی بهبود کامل در این زمینه بعید به نظر می‌رسد.

در عین حال رابوبانک با پیش بینی شیوع تب خوکی در آفریقا، اعلام کرد: این مساله می‌تواند به تولید جهانی گوشت خوک آسیب برساند و با توجه به کاهش عرضه، افزایش قیمت و واردات بیشتر این کالا، چین متحمل زیان می‌شود. البته داستان مشابهی برای گوشت مرغ وجود دارد، به طوری که افزایش خطر بروز آنفلوآنزای مرغی سبب نگرانی مصرف کنندگان و نوسان شدید در قیمت‌ها خواهد شد. این بانک پیش بینی کرد، برخی بازارها به دلیل تاثیر این مسائل شاهد تغییر مصرف به سمت گوشت گاو و غذاهای دریایی خواهند بود. از طرفی، رابوبانک با اشاره به احتمال ۸۰ درصدی وقوع پدیده النینو در نیمکره شمالی تا اواخر زمستان پیش بینی کرد، این پدیده می‌تواند باعث بی اطمینانی بیشتر نسبت به بازار محصولات کشاورزی شود.

افزایش سطح کشت گندم و ذرت آمریکا

براساس پیش بینی وزارت کشاورزی آمریکا (USDA)، کشاورزان آمریکایی در سال ۲۰۱۹ میلادی در حالی گندم و ذرت بیشتری می‌کارند که سطح زیر کشت سویا را کاهش خواهند داد. بر پایه این گزارش، بعد از سال ۲۰۱۹ سطح زیر کشت گندم در آمریکا کاهش خواهد یافت و هرچند در سال‌های بعدی و طی دوره ۱۰ ساله تا سال ۲۰۲۸ سطح زیر کشت با افزایش مواجه خواهد شد، اما به سطح سال ۲۰۱۹ نخواهد رسید.

در مورد ذرت، پیش بینی USDA نشان می‌دهد که سطح کشت برای دو سال افزایش خواهد یافت. در مورد کشت سویا هم پیش بینی‌ها حاکی از افت سریع در سال ۲۰۱۹ و بعد از آن افزایش سطح زیر کشت تا یک دهه (تا سال ۲۰۲۸) است. سطح زیر کشت گندم آمریکا در سال ۲۰۱۹ با رشد ۶,۶ درصدی حدود ۵۱ میلیون جریب پیش بینی شده است. همچنین تولید گندم این کشور در سال ۲۰۱۹ حدود ۴۷,۸ بوشل در هر جریب پیش بینی شده است. از طرفی برداشت ذرت آمریکا در سال ۲۰۱۹ نیز با رشد ۴,۳ درصدی میلیون بوشل به ۸۴,۶ میلیون بوشل خواهد رسید.

کاهش صادرات ذرت آرژانتین

همچنین وزارت کشاورزی آمریکا پیش بینی کرده تولید ذرت آرژانتین در فصل کشت ۲۰۱۹-۲۰۱۸ به ۴۱,۵ میلیون تن برسد که ۵۰۰ هزار تن بالاتر از برآوردهای قبلی است. همچنین پیش بینی می‌شود که صادرات ذرت آرژانتین در این فصل به ۲۶ میلیون تن برسد که یک میلیون تن کمتر از برآورد قبلی است. دولت آرژانتین اوایل سپتامبر برنامه جدید مالیاتی را اجرایی کرد که براساس آن برای صادرات ذرت، مالیاتی معادل ۴ پزو آرژانتین در هر دلار وضع می‌شود. بر مبنای قیمت‌های مبادله‌ای در نوامبر ۲۰۱۸، میزان مالیات معادل ۱۰,۵ درصد محاسبه شد. با وجود اینکه برنامه جدید مالیاتی دارای تاثیر منفی بر بازده ذرت خواهد بود، اما سطح زیر کشت تنها مقدار کمی نسبت به برآورد قبلی کاهش خواهد داشت.

مدیرعامل بورس دالیان تشریح کرد

نقشهٔ چینی‌ها برای بازار دانه‌های روغنی

سیزدهمین کنفرانس بین المللی روغن و دانه‌های روغنی ماه گذشته با همکاری و مشارکت بورس دالیان و بورس مالزی در گوانگ‌ژوی چین برگزار شد. «وانگ فنگ های»، مدیرعامل بورس دالیان، در این رابطه ابراز داشت که بورس دالیان برنامه‌های گسترده‌ای برای ورود به طرح بزرگ تجارت جاده ابریشم و کمربند جنوب آسیا و یک بازار بین المللی برای معاملات دانه‌های روغنی و روغن خام براساس یوان چین دارد. به گفته وانگ فنگ، بازار دانه‌های روغنی و روغن خام یکی از محصولات و قراردادهای سنتی بورس دالیان چین است. طی ۲۵ سال گذشته، بازار روغن و دانه‌های روغنی همواره در خط مقدم بازارهای کالایی چین قرار داشته و به بخش واقعی اقتصاد خدمات ارزنده‌ای ارائه نموده است. این قراردادها از چند منظر حائز اهمیت‌اند: نخست اینکه قراردادهای آتی دانه‌های روغنی یکی از سالم‌ترین و بی نقص‌ترین بخش‌های بورس دالیان است که می‌تواند یک تحول

راهبردی و بین‌المللی را برای این بورس به ارمغان آورد. دوم اینکه با توجه به نقش اقتصاد دانه‌های روغنی در چارچوب اقتصاد چین، این بخش یکی از موتورهای محرک بازار بورس دالیان و از جمله عوامل کلیدی موفقیت این بورس در تبدیل شدن به یک مرکز مبادلات قراردادهای آتی به شمار می‌رود. سوم اینکه بازار دانه‌های روغنی بستری برای کسب تجربه و توسعه بر پایه این محصول و پیشرو در نوآوری سازمانی و نهادی درخصوص قراردادهای آتی بورس دالیان بوده است. مورد چهارم نیز، این قراردادها درخط مقدم توسعه بورس دالیان قرار دارند. به گفته فنگ، اقتصاد جهانی هم اکنون با چالش‌ها و نااطمینانی‌های روزافزونی مواجه است. به طور اخص در چین، بخش عرضه و فروش در بازار کشاورزی بورس دالیان، تغییر در الگوی تجارت سویا، استفاده از سویا به‌عنوان خوراک دام و سایر عوامل به‌طور گسترده‌ای بازار دانه‌های روغنی امسال را تحت تاثیر قرار داده‌اند و ضرورت‌ها و نیازهای جدیدی را در رابطه با ایجاد تحولات بیشتر و عمقی تری در کارکردهای بازار قراردادهای آتی دانه‌های روغنی و روغن خام مطرح ساخته است. در این بستر، بورس دالیان از ابتدای سال جاری، خود را با تغییرات و تحولات بازارهای نقدی و نیاز شرکت‌ها وفق داده و این روند بهبود و کارایی را با عمق بخشی به ابعاد این بازار تداوم بخشیده است. یکی از این اقدامات، توسعه و گسترش بازار قراردادهای اختیار دانه‌های روغنی، بین المللی نمودن این بازار و ایجاد و تقویت ساختاری بورسی بر پایه محصولات متنوع و بی‌محدودیت برای حضور سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی است. در حوزه مدیریت ریسک و پوشش نوسانات بازار، بورس دالیان در نظر دارد نسبت به راه‌اندازی و ایجاد پرتفوهای سرمایه‌گذاری در اختیار معامله بر روی این محصولات، افزایش سفارشات معاملاتی، بهینه‌سازی بازارسازی در این قراردادها و همچنین افزایش معامله‌گران از طریق کاهش هزینه‌های مبادلاتی و ارتقای کارایی بازار گام بردارد. در همین راستا، بورس دالیان در نظر دارد طی دو اقدام مهم نسبت به توسعه همه جانبه این بازار اقدام نماید؛ گام اول راه‌اندازی قراردادهای سویای درجه ۱، سویای دو و روغن پالم، و گام بعدی، راه‌اندازی قراردادهای دانه‌های روغنی بر پایه تسویه یوآنی برای سرمایه‌گذاران و مشتریان خارجی. در این راستا، تدوین مقررات جدید برای این بازار با رویکرد تسهیل حضور مشتریان خارجی و داخلی در دستور کار قرار دارد. در تکمیل این فرآیند، بورس دالیان امسال اقدام به راه‌اندازی "طرح تضمین درآمد کشاورزان" نموده که حدود ۳۰۰ هزار تن سویا، ۸ هزار خانوار و ۶۴ تعاونی کشاورزی را پوشش داده است.

در کنار این اقدامات، طرح‌های دیگری همچون گسترش طرح قرارداد آتی بیمه و توسعه زمین‌های کشاورزی و مراکز جمعیتی روستایی در دست اجرا قرار دارد. مدیرعامل بورس دالیان در پایان به طرح‌های دیگر این بورس برای پذیرش و راه‌اندازی قرارداد آتی غلات تراریخته، اختیار معامله ذرت، توسعه پژوهش، راه‌اندازی قرارداد آتی برنج گرد، فلفل و اختیار معامله سنگ آهن اشاره کرد.

بررسی روند قیمت کالا و سهام شرکت ملی مس ایران

اهمیت آمارهای بورس کالا در تحلیل بازار سهام

در این سری از مقالات سعی شده است رابطه بین سه مولفه قیمت محصولات، حجم فروش محصولات و قیمت سهام برخی شرکت‌های حاضر در بازار سهام که محصولات‌شان را در بورس کالای ایران نیز عرضه می کنند را به صورت آماری تفسیر کنیم. در واقع به این سئوال که آیا قیمت‌های محصولات در بورس کالا رابطه ای با قیمت سهام شرکت مورد نظر در بورس اوراق بهادار دارد یا خیر پاسخ داده می شود. اگر ارتباطی بین قیمت‌ها وجود دارد، آیا آن را می توان با یک رابطه آماری نشان داد یا اینکه آن را به صورت آماری تفسیر کرد؟ در دو مقاله قبلی که در پیام اقتصادی بورس کالا منتشر شد، شرکت‌های فولاد مبارکه اصفهان و پتروشیمی شازند مورد بررسی قرار گرفتند که در این مقاله، شرکت ملی مس ایران مورد بررسی قرار می گیرد.

مقدمه

شکور علیشاهی

سرمایه گذاران در بازار سرمایه هر روز با سه چالش بزرگ خرید، نگهداری یا فروش سهام های مورد معامله در بورس اوراق بهادار روبرو هستند. برای اینکه فعالان این حوزه با چالش های پیش رو دست و پنجه نرم کنند، علاوه بر مطالعه روزانه اخبار و بررسی شرایط کلان اقتصادی به تحلیل های مختلف اعم از تحلیل بنیادی، تکنیکال یا آماری روی می آورند. تمامی تحلیل ها از هر نوع که باشد درصدد پاسخگویی به دو پرسش بزرگ برای راهنمایی سرمایه گذار جهت مواجهه با سه چالش مطرح شده است. سئوال اول: آیا قیمت فعلی سهم برای خرید یا نگهداری ارزنده است؟ و سئوال دوم هدف قیمتی سهم در آینده چه خواهد بود؟

یکی از عوامل بنیادی تاثیر گذار در قیمت سهام مبلغ فروش شرکت است که در صورت سود و زیان به آن اشاره می شود. مبلغ فروش از دو مولفه حجم فروش محصولات و قیمت فروش تشکیل شده است. یافتن رابطه ای بین قیمت و حجم محصولات شرکت که در بورس کالا معامله می شود و قیمت سهام می تواند با دو هدف بزرگ انجام پذیرد. اول اینکه رابطه بین بورس کالا و بورس اوراق بهادار را روشن کرده و تاثیر این دو بازار را روی یکدیگر نشان دهد و فعالان بازار سرمایه را با منبع جدید تحلیلی آشنا کند. دوم اینکه روش تحلیلی جدیدی را به تحلیلگران ارائه می دهد تا سرمایه گذاران را به وسیله آن بهتر راهنمایی کنند. این مهم که بخشی از پاسخ سئوالات مطرح شده در بازار سرمایه را می توان در بورس کالا یافت موضوع جدیدی نیست اما یافتن رابطه ای آماری و استفاده از داده های بورس کالا جهت پیش بینی قیمت می تواند آغاز راهی باشد که اهمیت بورس کالای ایران را بیش از پیش نشان دهد.

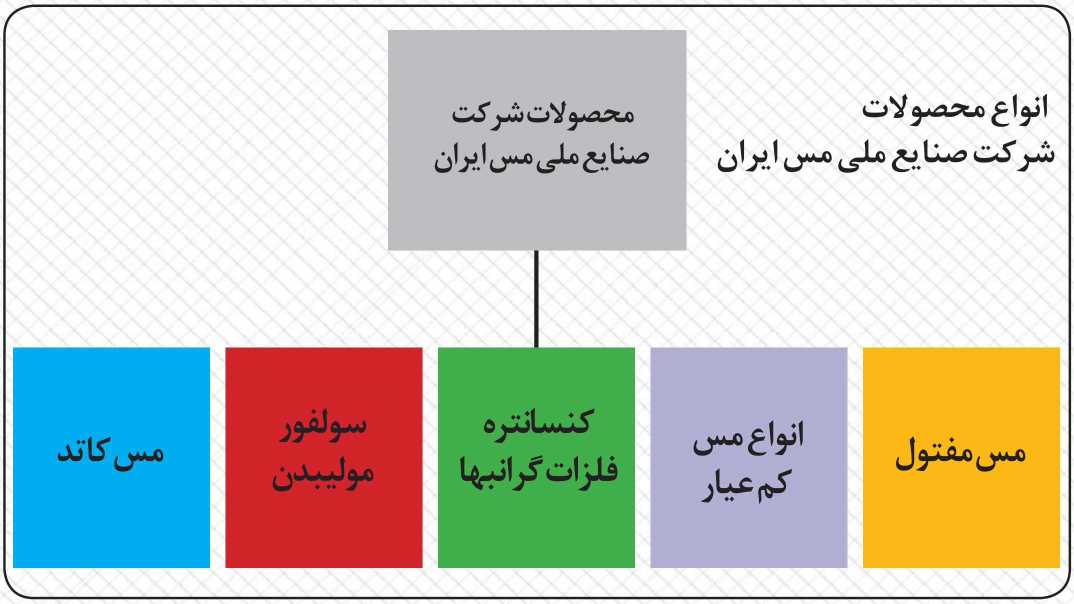

۳. بررسی رابطه قیمت محصولات عرضه شده توسط شرکت با قیمت سهم در بورس اوراق بهادار

۳,۱. بررسی کل محصولات

۳,۱,۱. بررسی حجم معاملات در بورس کالا

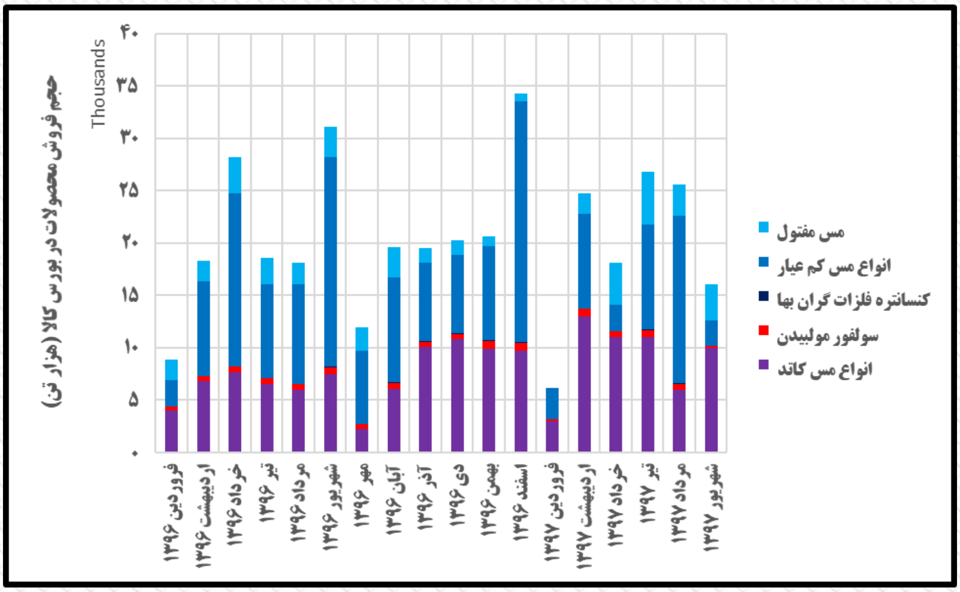

شکل ۲: بررسی روند حجم فروش کل محصولات شرکت در بورس کالا به تفکیک نوع محصول

- منبع: سایت بورس کالای ایران

۳،۲. بررسی قیمت معاملات در بورس کالا

۳،۲،۱،۱. بررسی روند میانگین قیمت آماری کل محصولات در بورس کالا قیمت سهام در بورس اوراق بهادار

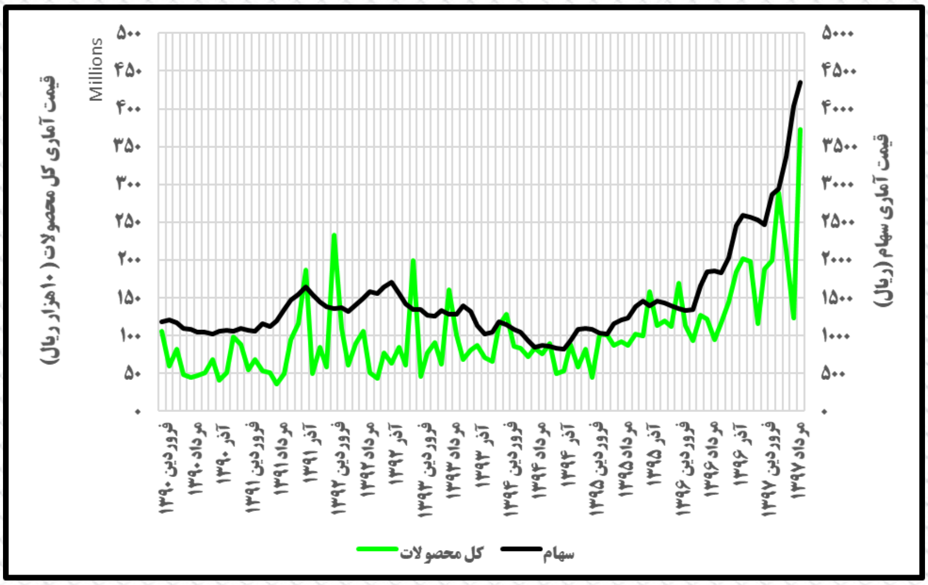

شکل ۳: بررسی روند میانگین قیمت آماری کل محصولات عرضه شده توسط شرکت در بورس کالا و قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار

- منبع: سایت بورس کالای ایران – سایت بورس اوراق بهادار تهران

روند قیمت آماری سهام شرکت صنایع ملی مس ایران در بورس اوراق بهادار و میانگین قیمت آماری محصولات آن در بورس کالای ایران هر دو صعودی است و به نظر می رسد در طول زمان برآیندی هم جهت دارند. البته میانگین قیمت آماری محصولات در بورس کالای ایران با نوسات شدیدتری نسبت به قیمت آماری سهام حرکت کرده است. این موضوع را می توان به نوسانات قیمت جهانی مس نسبت داد.

در ادامه با این فرض که تغییرات قیمت سهام معلول تغییرات قیمت محصولات شرکت است، با استفاده از روابط آماری به بررسی شدت و میزان این رابطه می پردازیم.

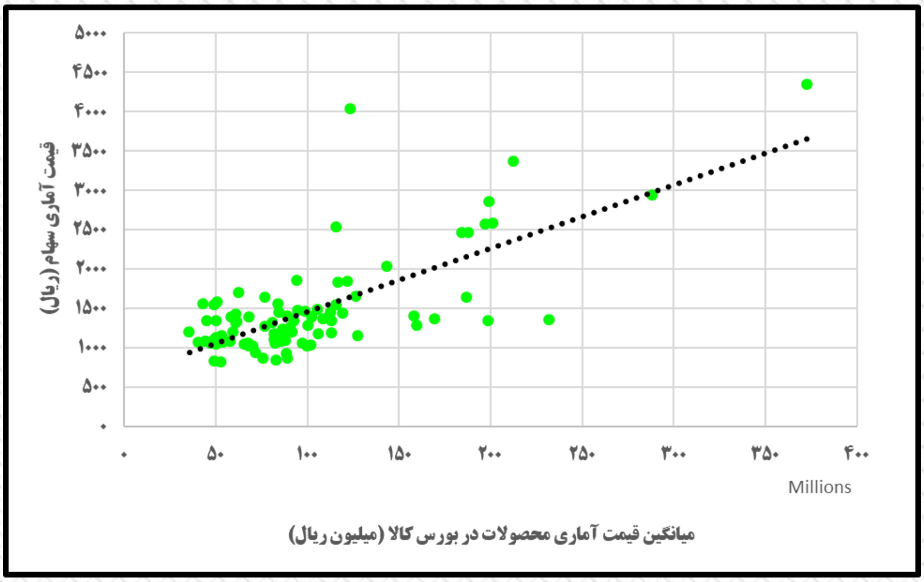

شکل ۴: بررسی رابطه خطی بین میانگین قیمت آماری کل محصولات عرضه شده توسط شرکت در بورس کالا با قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار

- منبع: سایت بورس کالای ایران – سایت بورس اوراق بهادار تهران

جدول شماره ۱

نام محصول	R۲	شدت رابطه	PValue	در سطح اطمینان ۹۵٪
کل محصولات	۵۲٫۱٪	متوسط	۰٫۰۰۰	معنادار
انواع مس کاتد	۶۶٫۵٪	متوسط رو به قوی	۰٫۰۰۰	معنادار
سولفور مولیبدن	۷۳٫۱٪	قوی	۰٫۰۰۰	معنادار
کنسانتره فلزات گرانبها	۴۰٫۲٪	متوسط رو به ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار
انواع مس کم عیار	۲۸٫۷٪	ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار
مس مفتول	۶۷٫۴٪	متوسط رو به قوی	۰٫۰۰۰	معنادار

جدول شماره ۲

نام محصول	R۲	شدت رابطه	PValue Total	در سطح اطمینان ۹۵٪	PValue Linear	در سطح اطمینان ۹۵٪	PValue Quadratic	در سطح اطمینان ۹۵٪
کل محصولات	۵۳٫۰٪	متوسط	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۵۴	بی معنا
انواع مس کاتد	۸۰٫۱٪	قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار
سولفور مولیبدن	۷۳٫۴٪	قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۳۰۹	بی معنا
کنسانتره فلزات گرانبها	۴۰٫۸٪	متوسط رو به ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۳۶۸	بی معنا
انواع مس کم عیار	۲۹٫۸٪	ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۲۴۹	بی معنا
مس مفتول	۸۰٫۳٪	قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار

نام محصول	R۲	شدت رابطه	PValue Total	در سطح اطمینان ۹۵٪	PValue Constant	در سطح اطمینان ۹۵٪	PValue commodity Price	در سطح اطمینان ۹۵٪	PValue Volume	در سطح اطمینان ۹۵٪
کل محصولات	۵۸٫۴٪	متوسط	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۸۱۸	بی معنا	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۱	معنادار
مس کاتد	۶۹٫۲٪	قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۳	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۷	معنادار
سولفور مولیبدن	۷۳٫۱٪	قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۷۰۲	بی معنا	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۸۶۲	بی معنا
کنسانتره فلزات گرانبها	۴۵٫۲٪	متوسط رو به ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۶۶۷	بی معنا	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۷	معنادار
انواع مس کم عیار	۲۸٫۸٪	ضعیف	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۸۵۱	بی معنا
مس مفتول	۷۰٫۶٪	قوی	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار	۰٫۰۰۰	معنادار

یک بورس
صدها صنعت

برخی از محصولات بازار فیزیکی و مرتبط با صدها صنعت

صنعتی و معدنی

۱۸۹ شرکت، ۵۱ کالای پذیرفته شده را در این تالار عرضه می کنند.

- فولاد
- مس
- آلومینیوم
- سنگ آهن
- سیمان
- خودرو

کشاورزی

۱۲۷ شرکت، ۷۶ کالای پذیرفته شده را در این تالار عرضه می کنند.

- آرد و گندم
- جو و ذرت
- جوجه یک روزه
- شکر
- پسته
- زعفران

پتروشیمی و فرآورده های نفتی

۲۶۰ شرکت، ۵۷ کالای پذیرفته شده را در این تالار عرضه می کنند.

- پلی پروپیلن
- پلی اتیلن ترفتالات بطری
- قیر
- روغن موتور
- محصولات شیمیایی

دانشگاه امام صادق (ع) با همکاری **بورس کالا** و **معاونت علمی و فناوری**
ریاست جمهوری برگزار می‌کند
جشنواره ایده پردازی حمایت از کالای ایرانی (کندو)

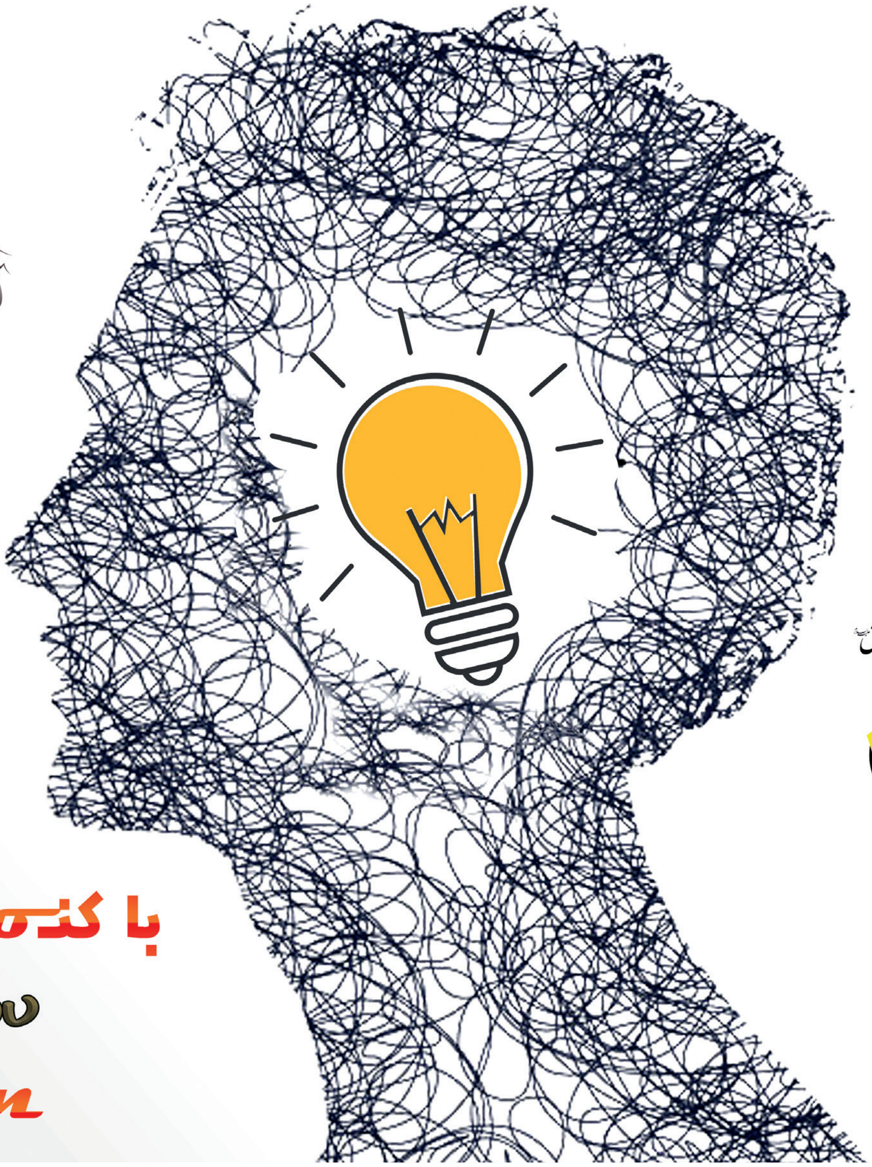

با کندو
you
can